SVENSK

KYRKOHANDBOK

I FULL ÖFVERENSSTÄMMELSE MED

DEN AF KONUNGEN ÅR 1894 STADFÄSTADE

SAMT DE UNDER ÅREN 1899 OCH 1904 DÄRI
NÅDIGST FASTSTÄLLDA ÄNDRINGAR

I SYSTEMATISK UPPSTÄLLNING

OCH MED FLERA

DET PRAKTISKA BEHOFVET AFSEENDE

TILLÄGG

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1904

SVENSK
KYRKOHANDBOK

I FULL ÖFVERENSSTÄMMELSE MED

DEN AF KONUNGEN ÅR 1894 STADFÄSTADE

SAMT DE UNDER ÅREN 1899 OCH 1904 DÄRI
NÅDIGST FASTSTÄLLDA ÄNDRINGAR

FÖRRA DELEN

INNEHÅLLANDE

DEN EGENTLIGA KYRKOHANDBOKEN

ELLER

DEN ALLMÄNNA GUDSTJÄNSTENS LITURGI

I SYSTEMATISK UPPSTÄLLNING

FÖR ALTARE OCH PREDIKSTOL

Kungl. Maj:ts nådiga påbud om en ny kyrkohandbok;

gifvet Stockholms slott den 1 oktober 1894.

Vi OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes konung, göre veterligt: Sedan kyrkomötet dels i skrifvelse den 7 oktober 1878 med anledning af inom mötet väckta förslag rörande ändringar i då gällande kyrkohandbok underdånigst anhållit om vidtagande af nödiga åtgärder för uppgörande af förslag till reviderad kyrkohandbok, öfver hvilken framställning vederbörande domkapitel och konsistorier sig yttrat, dels ock i underdånig skrifvelse den 8 oktober 1888 förnyat omförmälda anhållan med hemställan tillika, att vederbörande måtte lämnas tillfälle att vid revisionen taga i öfvervägande åtskilliga af mötet såsom önskningsmål angifna punkter, samt Vi den 31 därpåföljande december uppdragit åt en kommission att under öfverinseende af ärkebiskopen ombesörja en allmän revision af gällande kyrkohandbok, har kommissionen den 18 april 1891 afgifvit »Förslag till reviderad handbok för svenska kyrkan». Öfver detta förslag hafva såväl samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium som de teologiska fakulteterna vid universiteten lämnats tillfälle att yttra sig, hvarjämte Vi den 31 december 1892 beslutit, att de sålunda infordrade utlåtandena skulle öfverlämnas till kommissionen för afgifvande af det yttrande, hvartill samma utlåtanden kunde föranleda. Efter det sistberörda nådiga uppdrag fullgjorts, i det att kommissionen till Oss den 22 juni 1893 afgifvit »Nytt förslag till reviderad handbok för svenska kyrkan», hafve Vi genom nådig skrifvelse den 11 augusti sistnämnda år låtit öfver detta nya förslag inhämta det samma år församlade kyrkomötets yttrande. I underdånig skrifvelse den 17 oktober 1893 har därefter kyrkomötet, som ansett två kapitel i förslaget icke böra antagas, anhållit att, såvidt anginge öfriga delar af förslaget, detsamma måtte till offentligt bruk inom svenska kyrkan antagas, sedan det ändrats i vissa angifna

hänseenden. Vid underdånig föredragning den 27 i sistnämnda månad af denna skrifvelse hafve Vi anbefallt kommissionen att verkställa de förändringar i det af kommissionen angifna förslaget, som funnes erforderliga i anledning af hvad kyrkomötet tillstyrkt, hvarefter kommissionen den 7 september innevarande år, med anmälan att kommissionen verkställt dessa förändringar, till Vår nådiga pröfning öfverlämnat det sålunda förändrade förslaget.

Då berörda handbok nu af trycket utgifves, hafve Vi härmed velat, med ändring af föregående häremot stridande föreskrifter, till den lydelse sistberörda förslag innehåller, ny kyrkohandbok i nåder stadfästa att från och med nästkommande första adventssöndag, hvilken infaller den 2 december innevarande år, tjäna till oförändrad efterföljd vid den offentliga gudstjänsten och alla andra däruti förekommande heliga förrättningar samt kyrkoceremonier.

Öfver verkställigheten af hvad vi sålunda i nåder förordnat åligger det ärkebiskopen, biskoparne, domkapitlen och öfriga vederbörande att hafva noga vård och inseende.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med vårt Kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 1 oktober 1894.

OSCAR.

(L. S.)

G. F. GILLJAM.

OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes konung. Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmäktig! Med anledning af en utaf det år 1898 församlade kyrkomötet gjord underdånig framställning, öfver hvilken samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium sig yttrat, hafve Vi funnit godt i nåder förordna, att i den af Oss den 1 oktober 1894 stadfästade handbok för svenska kyrkan skall den del af 4 kapitlet, som följer närmast efter de tre trosfrågorna och å dem afgifna svar, erhålla följande förändrade lydelse:

Viljen I genom Guds nåd bevisa denna tro i edert lefverne och alltså vandra värdigt Kristi evangelium i kärlek till Gud och till eder nästa?

Svar: Ja.

Viljen I därföre, med Guds hjälp, under vaksamhet och bön bruka Guds ord och söka eder Frälsare i hans heliga nattvard?

Svar: Ja.

Sedan dessa frågor äro af barnen samfälldt besvarade med ja, säger prästen:

Älskade barn! Inför Gud, den allvetande och allestädes närvarande, hafven I nu med egen mun aflagt eder bekännelse; och förklarar jag härmed, att I ägen tillträde till Herrens heliga nattvard, i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Herren förläne genom sin nåd, att hela edert lif och alla edra krafter må vara helgade till hans vilja och tjänst i Kristus Jesus!

Här falla barnen på knä och prästen fortfar:

Vår Herre Jesu Kristi Fader gifve eder, efter sin härlighets rikedom, att I varden stärkta med kraft genom hans Ande till den invärtes människan och uppfyllda intill all Guds fullhet! Amen.

Prästen knäböjer, vänd mot barnen, och beder:

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

Därefter stiger prästen upp och säger:

Låtom oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn!

Prästen vänder sig till altaret och beder:

Allsmäktige, barmhärtige Gud, himmelske Fader, Du som i oss begynner och fulländar allt godt, vi bedja Dig för dessa barn, i hvilka Du genom nya födelsens bad har begynt ditt goda verk och som Du nu har låtit komma till den kunskap, att de själfva inför din församling hafva kunnat bekänna din nåd och sanning i Kristus Jesus, vår Herre: fullborda det goda verk, som Du i dem begynt. Lär deras hjärtan alltmera känna värdet af den salighet, som din enfödde Son har beredt dem. De äro svaga: styrk Du dem med din kraft. De skola vandra genom en farlig värld: skydda dem med din makt. Frestelser skola möta dem: stärk dem till att kämpa och att segra. Gif dem din Helige Andes nåd till välsignadt åt-

njutande af den heliga nattvarden. Hjälp dem att med ord och vandel frimodigt bekänna ditt namn inför världen, alltid vaka och bedja samt med alla dina trogna tröstligen förbida din käre Sons tillkommelse och ändtligen med honom undfå evigt lif. Amen.

Därefter vänder sig prästen till församlingen och säger:

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Sedan barnen därefter uppstigit, slutas förrättningen med en psalm.

Då barnen en följande helgdag tillsammans begå Herrens nattvard, hålles med afseende härpå, näst efter de kyrkliga tillkännagifvandena, ett för tillfället lämpadt kort tal, hvarefter på vanligt sätt följer slutönskan öfver församlingen.

Hvilket Vi Eder till kännedom och vederbörandes förständigande härigenom meddele. Stockholms slott den 6 oktober 1899.

OSCAR.

Nils Claëson.

Cirkulär till samtliga domkapitlen samt Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium, angående förändringar i den af Kungl. Maj:t den 1 oktober 1894 stadfästade handbok för svenska kyrkan.

OSCAR, med Guds nåde, Sveriges Norges, Götes och Vendes konung. Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmäktig! Med anledning af det år 1903 församlade kyrkomötets underdåniga framställningar, öfver hvilka samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium sig yttrat, hafve Vi, som angående rätt för administrerande präst till själfkommunion i vissa fall denna dag utfärdat nådig kungörelse, funnit godt i nåder förordna, att följande förändringar skola vidtagas i den af Oss den 1 oktober 1894 stadfästade handbok för svenska kyrkan, nämligen:

i 1 kapitlet: om den allmänna gudstjänsten:

att vid anvisningen rörande brödets utdelande åt hvarje nattvardsgäst fogas en så lydande not:

Vid prästens självkommunion tillgår så, att prästen, sedan han utdelat brödet till ett duklag af nattvardsgästerna, knäböjer, vänd mot altaret, och meddelar sig själf brödet med dessa ord: »*Kristi lekamen, för mig utgifven.*» Sedan han utdelat vinet till samma duklag, dricker han på samma sätt själf af kalken med dessa ord: *Kristi blod, för mig utgjutet.*» I sluthälsningen till detta duklag af nattvardsgäster böra orden »vi» och »oss» insättas i stället för »I» och »eder»;

i 5 kapitlet: om allmänt skriftermål:

att till underrättelsen om öfvergången från skriftermålstalet till syndabekännelsen fogas denna not:

I det skriftermål, som föregår den administrerande prästens själfkommunion, knäböjer prästen under syndabekännelsen; samt

att sist i kapitlet vid sluthälsningen införes följande not:

I det skriftermål, som föregår prästens själfkommunion, insättes ordet »oss» i stället för »eder»;

i 13 kapitlet: om invigning till prästämbetet:

att den andra frågan vid invigning till prästämbetet skall erhålla följande lydelse:

»*Viljen I efter bästa förstånd och samvete rent och klart förkunna Guds ord så som det är oss gifvet i den Heliga skrift och så som vår kyrkas bekännelseskrifter därom vittna?*»

Hvilket Vi Eder till kännedom och vederbörandes förständigande härigenom meddele. Kristiana slott den 11 mars 1904.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

CARL VON FRIESEN.

Förord.

De många alternativ, som år 1894 infördes i högmässoritualet, nattvardsmässan och andra delar af vår svenska kyrkohandbok, tillförde vår kyrkas liturgi en större omväxling och lifaktighet, för hvilka både församlingarna och prästerskapet känt sig tacksamma. Men alltifrån den nya handbokens utkommande har åtminstone ett flertal af prästerskapet känt behofvet af en bättre och åskådligare anordning af det rikare liturgiska materialet, än som skett vid den nya handbokens redigering. Denna bristande åskådlighet, som kännes besvärlig ej blott för i ämbetet nyinträdande och oerfarna utan äfven för äldre och af distraktion besvärade prästmän, medför äfven den olägenheten, att många alternativ aldrig blifva använda, hvarför församlingen ej lär sig att rätt uppskatta och älska dem.

Då emellertid 1898 och 1903 års kyrkomöten i bemälda handbok äskat flera viktiga ändringar, som vunnit nådig stadfästelse, och därigenom en ny upplaga påkallats, så var därmed tillfälle gifvet till berörda bristers afhjälpande. Ett försök i detta syfte är därföre i föreliggande upplaga utfördt. Och då undertecknad haft befattning med redigeringen af denna, torde en antydan om de viktigaste af mina åtgöranden här få meddelas:

Beträffande den egentliga gudstjänst-agendan, som här framträder i en från den öfriga handboken separerad del för att blifva mera både lätthandterlig och lätt tillgänglig samt oberoende af eventuella ändringar i den senare delen, så hafva från kap. 10—13 hit öfverflyttats jämväl de å sid. 80—82 införda böne- och kungörelseformulären för att sålunda här hafva samladt allt, som för altare och predikstol kan förekomma vid den allmänna gudstjänstens olika former. Med hänsyn till de här använda klara och kraftiga stilformerna, som fullt motsvara de äldre kvartupplagornas större stilar, torde en särskild kvartupplaga icke ens af denna del kunna anses behöflig.

Förord.

Högmässoritualet är här med allt hvad därtill hör uppställdt i ett lätt öfverskådligt, naturligt system och i tvenne parallella ritual, åtskilda genom spaltstreck, hvarvid det vanliga söndagsritualet innehålles i den vänstra och högtidsritualet i den högra spalten, men delar, som äro gemensamma för båda, gå tvärs öfver sidan utan spaltstreck. Alla delar, vid hvilkas utförande liturgen bör stå vänd mot altaret, äro tryckta med fraktur, och de, hvarvid han bör vända sig till församlingen, med antikva, för att undgå en ofta upprepad föreskrift härom; hvarjämte alla delar, som utföras af orgeln, kören eller församlingen, äro tryckta med röd färg. För att ytterligare komplettera öfversikten af vårt sköna högmässorituals systematiska byggnad har angifvits en genom klammer maskerad indelning, hvilken, om den ej förmår bidraga till skärpande af liturgens helgade sinnesnärvaro, åtminstone ej torde verka störande.

Där flera alternativ varit gifna, hafva stundom blott ett eller två kunnat upptagas på sin rätta plats i systemet, då de öfriga placerats å särskildt rum med hänvisning till förekomstsidan. På särskilda interfolia hafva äfven upptagits tvenne melodialternativ till de vanligaste sångsatser, som af liturgen bör utföras, för sådana fall, då mässbok antingen saknas eller ej är till hands. Momentnumren hafva här liksom öfverallt i denna upplaga tillkommit hufvudsakligast för vinnande af en bekväm och korrekt hänvisning, men om härigenom tillika en viss talsymbolik kommit till synes, torde ej heller detta verka störande. I den mån sist nämnda resultat vid momentindelningen afsetts hafva dock båda dessa syften samverkat därhän, att icke alltid hvarje moment till sitt omfång blifvit ett naturligt led i ritualet utan stundom något konventionellt begränsadt.

Hvad nu särskildt angår handbokens senare del eller kasualagendan, så må här påpekas, att rödt tryck i förut angifvet ändamål äfven i denna kommit till användning, men endast där, hvarest någon responsorisk växelverkan mellan liturgen och församlingen äger rum. Det rikare urvalet af bibeltexter och verser till kap. 7 och 10 torde någorlunda motsvara det verkliga behofvet. De båda bihangen till kap. 7 motsvara hvad som förut plägat meddelas i särskilda utdrag af handboken för prästernas behof, hvilka utdrag dock i öfrigt varit alltför ofullständiga och därföre till föga gagn. Sedan nu den kasuella handboken afsöndrats till ett helt för sig, måste ock dylika utdrag anses obehöfliga, ty om af denna edition anskaffas åt hvarje kyrka två exemplar af förra delen och

ett af den senare, så är detta allt, som behöfves. Hvarje ritual har här utförts fullständigt med alla dit hörande moment, så att äfven Herrens bön och Välsignelsen ej blott citerats utan fullständigt utförts öfverallt, där de förekomma. Att för öfrigt samma klara och kraftiga stilformer användts äfven i senare delen, torde vara till favör åtminstone för de präster, som antingen äga svagare synförmåga eller måste tjänstgöra i skumma kyrkor och vid klen belysning i enskilda hem.

Det nya och egendomliga, som i denna edition framträder, reducerar sig således hufvudsakligen till form och färg. Att dock äfven den form, hvari ett gifvet godt innehåll framträder, har sin betydelse låter sig nog ej heller här förneka. Ej blott vårt goda högmässoritual utan äfven ritualen för aftonsången, den offentliga morgon- och aftonbönen i dess högtidligare former, brudvigsel- och begrafningsritualen m. fl. torde hafva vunnit något genom den nya dräkten, hvarför vi, synnerligen som äfven förläggarne icke sparat någon möda och kostnad på arbetets värdiga utstyrsel i öfrigt, våga hoppas, att denna handboksedition framför sina föregångare i någon mån skall kunna bidraga till stärkande af den goda stämningen vid och kärleken till vår ”sköna Herrens gudstjänst”.

Dalhem & Hesselby, i maj 1904.

Johan Odin.
Teol. Dr. och Kontraktsprost.

INNEHÅLL.

Förra delen.

1 KAPITLET.
Om den allmänna gudstjänsten.

I. På söndagar och högtidsdagar.

A. Ottesången.

[Som — enligt beslut af 1903 års kyrkomöte — efter bestämmande af vederbörligt konsistorium, där sådant af omständigheterna föranledes, må utbytas mot andra andaktsstunder på lämplig tid, men, där den förekommer, utföres i följande ordning.]

1. En morgonpsalm,* | 1. En tjänlig psalm,*

[hvarunder prästen — i båda fallen — uppträder på predikstolen].

2. [I vanliga fall:]

Herre, Gud, himmelske Fader, vi tacka Dig af allt hjärta, att Du har låtit oss upplefva denna dag, på hvilken vi få höra ditt heliga evangelium. Vi bedja Dig, att Du ville nådeligen

2. [På högtidsdagar:

Adventssöndagarna.
Se bön 1. sid. 4.

Julhögtiden.
Se bön 2. sid. 5.

Nyåret.
Se bön 3. sid. 5.

---

* Alla de delar, som af *församlingen eller orgeln* utföras, antydas genom *rödt tryck*. Det *vänstra alternativet* angifver ordningen för *vanliga* söndagar, *det högra* ordningen för *högtidsdagar*. En liknande parallell anordning är i denna handbok använd öfverallt, där den ansetts nödig för en klar åskådlighet. — De delar, som icke äro åtskilda genom spaltstreck, äro *gemensamma* för båda alternativen. — Rubriker, momentnummer, parenteser m. m. äro gifvetvis till blott för liturgens öga, icke för hans uttalande.

bevara hos oss detta din sannings ljus och genom din Helige Ande så leda och regera våra hjärtan, att vi aldrig vika därifrån, utan ståndaktigt därvid förblifva, och att vi slutligen därigenom må varda saliga. Genom Jesus Kristus, din Son, vår Herre, som med Dig samt den Helige Ande lefver och regerar i evighet. Amen.

Trettondagstiden.
Se bön 4. sid. 5.

Passionstiden.
Se bön 5. sid. 6.

Påsktiden.
Se bön 6. sid. 6.

Kristi himmelsfärdsdag.
Se bön 7. sid. 7.

Pingsttiden.
Se bön 8. sid 7.]

[Eller ock — i hvarje fall — morgonbönen: Jag tackar dig Gud — se sid. *36*: 2.]

3. Predikan [*a*) På böndagarna: öfver den särskildt förordnade ottesångstexten; *b*) på högtidsdagar: öfver någon för tillfället vald, lämplig text; *c*) på vanliga söndagar: öfver ett stycke i katekesen i fortlöpande ordningsföljd — eller ock: öfver en ordnad följd af valda bibeltexter].

4. [Allm. kyrkobön:] **Allsmäktige, evige Gud, vi tacka Dig, att Du med ditt ord har undervisat, förmanat och tröstat oss. Vi bedja Dig, se till oss i nåd för Jesu Kristi skull och förläna oss, hvad som är oss gagneligt till själ och kropp. Välsigna din församling, uppfyll henne med sanningens och kärlekens Ande och låt ditt ord och dina sakrament rikligen bo ibland oss och bära mycken frukt till ditt namns ära! Förhindra all falsk lärdom och de mångfaldiga förförelserna! Hjälp och led-**

saga alla dina barn och stärk dem till att i tron med tålamod göra din vilja! Utbred ditt rike allt mer och mer, så att ljuset af ditt evangelium må komma till alla jordens folk!

Välsigna och bevara, o Gud, vår älskade konung och hela hans hus och låt oss bo i frid under hägnet af god lag och ordning! Förläna ditt skydd och din välsignelse åt hvarje lofligt verk och låt oss aldrig sakna vårt dagliga bröd! Besök med din tröst och hjälp alla sjuka, nödställda och döende och hör deras böner! Gif föräldrar och barnavårdare nåd att uppfostra barnen och ungdomen i din sanna fruktan, så att bland oss må uppväxa ett släkte, som tjänar Dig med lydaktigt hjärta! Förläna oss slutligen en salig hädanfärd och evig glädje hos Dig! Amen.

5. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

6. Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

7. En kort psalm,

[hvarmed gudstjänsten afslutas].

Morgonböner

vid ottesångsgudstjänster under den festliga delen af kyrkoåret.

1. Advent.

[Att begagnas på söndagarna i advent.]

Allsmäktige, evige Gud, vi tacka Dig, att Du har låtit oss komma till denna nådedag, som Du gifvit oss till kroppens och själens hvila. Välsigna det ord, som vi i dag få mottaga, så att vi tillväxa i andlig visdom och kunskap. Du har sändt oss din enfödde Son, Jesus Kristus, och genom honom grundat ett evigt rike. Förläna oss, himmelske Fader, nåd därtill, att vi alltid i sanning må trösta oss af hans uppenbarelse i köttet och sätta vår tillförsikt till det fasta och dyrbara ordet, att han har kommit i världen för att frälsa syndare. Låt oss alltid få behålla ditt ord och dina heliga sakrament, så att ditt rike må allt mer upprättas och tillväxa ibland oss, och vi med frimodighet kunna förbida din Sons härliga tillkommelse. Amen.

2. Jul.

[Att begagnas under julhögtiden till årets slut.]

Himmelske Fader, Du har under den gångna natten hållit din skyddande hand öfver oss, så att vi åter fått upplefva en nådens och salighetens dag. Lofvadt vare därför ditt heliga namn! Men framför allt säga vi Dig tack och lof därför, att Du har låtit din enfödde Son till vår frälsning blifva människa. Vi bedja Dig, barmhärtige Fader, att du ville genom din Ande behålla oss i vår Frälsares lefvande kännedom, så att vi alltid må af hjärtat trösta oss af hans heliga mandomsanammelse och såsom dina barn tjäna Dig, till dess vi en gång med alla änglar och utkorade få evigt prisa Dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

3. Nyår.

[Att begagnas på nyårsdagen och nästa söndag efter nyår.]

Himmelske Fader, vi prisa och tacka Dig därför, att Du har låtit oss skåda denna nya dag och detta nya år, som Du i din långmodighet har skänkt oss. Lofvadt vare ditt heliga namn för all välsignelse, hvarmed Du under den förflutna tiden har begåfvat oss. Låt din barmhärtighet framgent vara väldig öfver oss, att det nya året må blifva för oss nåderikt och fridfullt. Förläna oss genom din Helige Ande att framlefva vårt lif i din gemenskap, till dess vi komma in i den stad, som Du själf har grundat, där vi få skåda din härlighet och lofva dig evinnerligen. Amen.

4. Epifanias- eller trettondedagstiden.

Allsmäktige, evige Gud, ljusens Fader, från hvilken all god och fullkomlig gåfva kommer, vi säga Dig tack och lof för denna nya nådedag. Vi tacka Dig, att Du har sändt din enfödde Son i världen såsom lifvets ljus till salighet för alla människor, och att Du genom ditt evangelium har kallat äfven oss från mörkret till ditt

underbara ljus. Vi bedja Dig, låt sanningens ord alltid bo ibland oss och sänd det äfven till de folk, som ännu sitta i mörkret och dödens skugga. Låt det klara skenet af ditt evangelium instråla i våra hjärtan, så att den saliggörande kunskapen om Dig hos oss må varda befästad och förökad till våra själars frälsning och ditt härliga namn till pris. Amen.

5. Passionstiden.

Herre Jesus, vår store Öfverstepräst, din förbön hafva vi att tacka därför, att vi med hälsa och krafter fått skåda en ny dag, som genom ditt heliga lidande och din död är vorden för oss en nådens och salighetens dag. Vi prisa Dig, Guds Son, som burit våra synder, och bedja dig, gif oss din Helige Andes nåd att rätt besinna, huru dyrt vi äro återlösta! Låt, Herre, ordet om ditt kors ånyo bevisa sig såsom Guds kraft till frälsning, att vi därigenom uppväckas till botfärdig tro, lefvande hopp, ståndaktigt tålamod och sannskyldig kärlek till Dig och till vår nästa. Hjälp oss därtill, Herre Jesus, för din kärleks skull! Amen.

6. Påsk.

[Att begagnas påskdagarna och de första söndagarna efter påsk.]

Allsmäktige Gud och Fader! Genom din omvårdnad hafva vi denna morgon fått vakna i frid och uppgå i din helgedom. Vi tacka Dig för lifvets ord om Jesus Kristus, vår Frälsare, hvilken Du har återfört från de döda och därmed krafteligen bevisat såsom Herren och såsom dödens öfvervinnare. Vi bedja Dig, låt nu det glada påskabudskapet blifva rikligen välsignadt på våra hjärtan och uppväck oss genom din Helige Andes kraft, så att vi stå upp ur syndens död och vandra i ett nytt lefverne, till dess vi en gång få uppstå i härlighet och mottaga salighetens arf till evig och outsäglig glädje. Amen.

7. Kristi himmelfärdsdag.

Herre Jesus Kristus, Du människornas ende Frälsare, med tack och lof komma vi inför Dig denna morgon, då det förunnats oss att skåda den dag, hvilken vi fira till åminnelse däraf, att Du har ingått i din härlighet och satt dig vid din Faders högra sida i höjden. Vi fröjda oss öfver din seger och bedja Dig, förläna oss nåd därtill, att vi vända oss bort från denna världens väsen, akta allt jordiskt ringa mot dina himmelska skatter samt hjärtligt längta efter Dig och ditt rikes uppenbarelse. Förblif nu och alltid midt ibland oss, såsom Du har lofvat, och utgjut öfver oss din Helige Ande, så att vi städse må vandra i ett himmelskt sinne och en gång få komma till Dig i ditt eviga rike. Amen.

8. Pingst.

[Att begagnas på pingstdagarna och heliga treenighetssöndag.]

Allsmäktige, trofaste Gud och Fader, som låtit oss under den gångna natten hvila trygga under ditt hägn och förlänat oss att bittida träda upp i ditt hus och där höra förkunnelsen om de stora ting, Du gjort med oss; Dig lofva och prisa vi, att Du genom din Son, vår Herre Jesus Kristus, har skapat Dig en församling på jorden. Vi bedja Dig, att Du ville efter ditt löfte rikligen utgjuta din Helige Ande öfver oss, att han må leda oss till hela sanningen, upptända och befästa hos oss den saliggörande tron samt förnya våra hjärtan till helig lydnad och till det eviga lifvets hopp, så att vi, med Anden beseglade till förlossningens dag, må vinna vår tros mål, våra själars frälsning. Amen.

B. Högmässogudstjänsten.

[Följande anvisningar böra väl beaktas:

1. De moment, hvarunder prästen är vänd **till altaret,** äro här tryckta med: fraktur-stil.
2. De moment, hvarunder prästen är vänd **till församlingen,** äro här tryckta med: **antikva-stil,** så äfven alla delar, som utföras från predikstolen.
3. Alla de delar, som böra (eller må) utföras **af församlingen** (och orgeln), äro här tryckta med **röd färg** af båda stilsorterna. Den röda färgen ersätter således den här uteslutna anvisningen: Församlingen sjunger.
4. Allt, som utföres af prästen med tal eller sång, är tryckt med svart färg af båda stilsorterna, hvarvid dock med en röd stjärna (*) utmärkas alla de delar, som af honom böra eller må sjungas, ehuru han är berättigad att utsäga eller läsa äfven dessa delar, »då han icke sjunger» (= ej kan eller ej är disponerad). Den röda stjärnan ersätter således den här uteslutna anvisningen: Prästen sjunger.
5. De delar, som böra eller må sjungas af präst och församling gemensamt, äro antingen tryckta med svart färg o. understrukna med röd eller ock tryckta med röd färg o. understrukna med svart.
6. Anvisningar för liturgen, indelningar, mindre rubriker och dylikt, som äro till för liturgens öga men icke för hans uttalande, äro — med undantag af momentnumren och större rubriker etc. — slutna inom klammer eller parentes.

Dessa anvisningar gälla i tillämpliga fall äfven för andra delar af boken.]

I. [Högmässans förra hufvudafdelning.]

a) [Förra underafdelningen omfattar följande 7 moment:]

1. Ett orgel-förspel,

[hvarunder prästen träder för altaret. — Där orgel saknas, bortfaller detta moment, och prästen träder för altaret vid sammanringningens slut, hvarefter församlingen sjunger]:

2. En lämplig psalm eller vers [t. ex.

På adventssöndagarna	53: 1.
Under julen intill årets slut	69: 2.
Under nyårstiden	66: 1.
Under epifanias eller trettondedagstiden	50: 1.
Under passionstiden	46: 6.
Under påsktiden till och med 6 söndagen efter påsk	102: 1.
Kristi himmelsfärdsdag	115: 1.
Under pingsthögtiden	46: 7.
Hel. treenighetssöndag	23.
1 böndagen (allmänna botdagen)	384: 1.
2 böndagen (reformationsfest)	121: 5.
3 böndagen (missionsfest)	118: 1.
4 böndagen (allmän lof- och tacksägelsedag)	16: 1].

3. [Introduktionen.] **Helig, Helig, Helig är Herren Sebaot! Hela jorden är full af hans härlighet.**

Herren är i sitt heliga tempel, hans tron är i himmelen. Han är ock nära dem, som hafva en ödmjuk och förkrossad ande. Han hör de botfärdigas suckar och vänder sig till deras bön. Låtom oss därför trösteligen gå fram till hans nådetron och bekänna vår synd och skuld så sägande:

[Prästen **knäböjer tillika med** församlingen och beder.]*

4. [Confiteor.] Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämwäl sedan i alla mina lifsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot Dig, bekänner af allt hjärta inför Dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat Dig öfwer all ting, icke min nästa såsom mig själf. Emot Dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och gärningar och wet mig fördenskull wara wärd en ewig fördömelse, om Du skulle så döma mig, som din rättwisa kräfwer och mina synder hafwa förtjänt. Men nu har Du, käre himmelske Fader, utlofvat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till Dig och med lefwande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem will Du öfwerse, ehwad de

4. [Confiteor: **När skriftermål** med syndabekännelsen: »Jag fattig, syndig» o. s. v. **omedelbart föregår högmässogudstjänsten**, må i stället för densamma vid högmässan följande syndabekännelse kunna användas:]

Barmhärtige Gud, allgode Fader, hwilkens nåd warar från släkte till släkte! Du är tålig, långmodig och förlåter alla botfärdiga deras misgärningar och synder. Se mildeligen till ditt folk och hör dina barns suckar! Wi hafwa syndat; wi hafwa warit ogudaktiga och därigenom gjort oss owärdiga din godhet och kär-

* I flera stift följes ännu den äldre praxis, att prästen här knäböjer vänd *till församlingen*, och där detta bruk ännu råder och anses riktigt, må prästen följa detta bruk, oberoende af stilens anvisning om intagande af den motsatta ställningen, som dock både principiellt och enligt föreskriftens ordalydelse måste anses riktigast.

hafwa brutit emot Dig, och aldrig mer tillräkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder Dig tröfteligen, att Du efter samma ditt löfte wärdes wara mig miskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära.

Den allsmäktige, ewige Gud förlåte oss alla wåra synder efter sin stora, outgrundeliga barmhärtighet för Frälsarens, Jesu Kristi, skull samt gifwe oss nåd att bättra wårt lefwerne och få med honom ett ewigt lif. Amen.

lek; emot Dig hafwa wi syndat och gjort illa inför Dig; men tänk icke på wåra öfwerträdelser! Förbarma Dig öfwer oss; hjälp oss, Gud, wår Frälsare, för ditt namns skull! Fräls oss och förlåt oss alla wåra synder och gif oss din Helige Andes nåd att bättra wårt syndiga lefwerne och få med Dig ett ewigt lif, genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

[**Prästen uppstår** och församlingen sjunger:]

5. [Kyrie.] Herre, förbarma Dig öfwer oss!
Kriste, förbarma Dig öfwer oss!
Herre, förbarma Dig öfwer oss!

6. [Gloria.] * Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna ett godt behag.

[**Församlingen uppstår** och sjunger:]

7. [På **vanliga** sön- och högtidsdagar sjungas här följande **Laudamus-psalm**:]

7. [På **adventssön-, jul-, nyårs-, påsk-, himmelsfärds-, pingst-** o. **treenighetssön-** samt 2, 3 och 4 **böndagarna** användes följande **Laudamus**:]

Allena Gud i himmelrik
Må lof och pris tillhöra
För all den nåd, Han kärleksrik
Med oss har welat göra!
Han jorden skänkt stor fröjd och frid,
Ack, mänskan må wäl glädjas wid
Guds ewigt goda wilja.
(Sv. Ps. 24: 1.)

Wi prisa Dig; wi tillbedja Dig; wi tacka Dig för dina under, Herre Gud, himmelske konung, Gud Fader allsmäktig! Herre, den allrahögstes enfödde Son, Jesus Kristus! Helige Ande, nådens, sanningens och fridens Ande!
Amen, Amen, Amen.

[Där ofvanstående lofsång (**Laudamus**) icke kan med tillgängliga krafter värdigt utföras, må — äfven på de nämnda högtidsdagarna — i dess ställe Sv. ps. 24: 1 sjungas.]

b) [Sedan *församlingen satt sig ned*, börjas andra underafdelningen med följande *responsorium*:]

8. * Herren vare med eder!

Med dig vare ock Herren!

* Låtom oss bedja!

9. [Härefter läses på

alla sön- och högtidsdagar (utom böndagarna) den därtill hörande:]

Kollektbönen,

som finnes i

evangelieboken.

Böndagarna: följande kollektböner:]

Första böndagen (botdagen) se pag. 59 a och b.

Andra böndagen (reformationsfesten) se pag. 60.

Tredje böndagen (missionsfesten) se pag. 60.

Fjärde böndagen (tacksägelsedagen) se pag. 60.

Amen.

(Ess-dur.) *a.* = Öfriga årstider. *b.* = Passionstiden.

6. a. *Ä - - - - - - ra* va - re Gud i *höj-den* och *frid*

(E-moll.) b.

på jor-den, till *män-ni-skor-*na ett *godt* *be-hag.*

(B-dur.) *a.* = Öfriga årstider *b.* = Passionstiden.

8. a. Her-ren va - re med *e - der!* Låt-om oss *bed-ja!* *)

(G-moll.) b.

[De tomma notsystemen äro afsedda för inskrifning af andra alternativ.]

* Den stötande hårdheten här i mässboken n:r 36—37 torde på detta sätt kunna undvikas.

13. a. (41)

Vi tro på en alls-mäk-tig Gud
— — ock - så på Je-sum Krist
— — ock på den Hel - ge And'.

b. (42)

10. Hören Herrens ord genom aposteln (profeten) N. N!

[Dagens **gamla epistel** läses här på alla sön- och högtidsdagar — utom böndagarna.]

[Den **aftonsångstext,** som för böne- och klagodagar etc. särskildt förordnats, läses här.]

11. **Gradualpsalmen.**

[Som bör vara afpassad efter predikotextens innehåll.]

12. Upplyften edra hjärtan till Gud och hören dagens evangelium! Så skrifver evangelisten (profeten) N. N.

[Dagens **gamla evangelium** läses här på alla sön- och högtidsdagar — utom böndagarna]

[Den **högmässotext,** som för böne- och klagodagar etc. särskildt förordnats, läses här]

(och omedelbart därefter):

13. [Credo:]

Vi tro på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Vi tro ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, hvilken är aflad af den Helige Ande; född af jung-

13. [Credopsalmen:]

Wi tro på en allsmäktig Gud
Af hwars anda, genom ordet,
Allt skapadt är och på hwars bud
Allt är godt och härligt wordet:
Oss en fader will han wara,
Och, utaf sin goda wilja,
Skall han alltid oss bewara,
Aldrig oss ifrån sig skilja.
På allt hans öga gifwer akt,
Och ingen står emot hans makt.

frun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefvande och döda.

Vi tro ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt lif.

Wi tro också på Jesum Krist,
Fadrens Son, wår Herre kära;
Af ewighet är han förwissi
Fadren lik i makt och ära.
Af Guds Anda jungfrun rena
Till sann mandom honom födde;
Han för wärldens skuld allena
Pintes och på korset dödde,
För oss han döden öfwerwann
Och sitter på Guds högra hand.

Wi tro ock på den Helge And',
En allmännlig, helig kyrka;
Där helgamanna samfunds band
Andens goda gåfwor styrka.
Synden warder här borttagen,
Stillad all wår själawånda,
Och uppå den sista dagen
Wi förwänta att uppstånda.
Ett ewigt lif skall blifwa då
Den lön, som tro och kärlek få.

Amen.

14. **En kyrklig hymn**

[passande för den innevarande dagen, må här utföras, där man vid högtidligare tillfällen vill och kan åstadkomma det].

15. **En kort psalm**

[— såsom *inledning till predikan* — hvarunder prästen uppträder på predikstolen].

[Då *tron sjunges, bortfaller inledningspsalmen till predikan*, hvarför prästen mot slutet af credopsalmen begifver sig från altaret till predikstolen.]

c) [Här följer förra hufvuddelens sista underafdelning med:]

16. **Predikan,**

[som hålles öfver vederbörlig bibeltext, hvarpå följer bönen:]

17. *α*) **Lofvad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi icke må vara glömske hörare, utan dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill ändan och varda saliga genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.**

[Härefter må kunna läsas den i evangelieboken näst efter evangeliet intagna:]

β) **Kollektbönen.***

* På den lagligen grundade undantagstillåtelsen — hvaraf knappast någon präst numera torde betjäna sig — att utföra äfven den följande böneakten från predikstolen, och den däraf följande rubbningen i liturgien, fästes här intet afseende.

18. [Därpå må de **kyrkliga tillkännagifvandena** ske på följande sätt:]

1:o) Äktenskapslysningar:

α) [För *kyrkliga* äktenskap:]

Ingående af kristligt äktenskapsförbund kungöres inför denna församling:

1 gången emellan N. N. och N. N.

2 gången emellan N. N. och N. N.

3 gången emellan N. N. och N. N.

β) [För *borgerliga* äktenskap (som komma *efter* de kyrkliga), då af kontrahenterna endera — eller båda — tillhör icke kristet trossamfund etc.:]

Lysning till äktenskap kungöres i denna församling första (andra, tredje) gången emellan N. N. och N. N.

2:o) [**Om sjukdomsfall:**] I församlingens förbön innesluta sig följande personer, som äro stadda i sjukdomsnöd: N. N. och N. N.

[I sådana fall torde »*Bön för sjuka*» (se pag. 70) kunna läsas eller ock en extemporerad bön hållas.]

3:o) [**Tacksägelse för aflidna:**] En ny påminnelse om vår dödlighet lämnas oss i dag, då härmed tillkännagifves, att Herren Gud i sitt allvisa råd behagat hädankalla N. N. i en ålder af m. m.

(Härvid bör nödig varsamhet vid särskilda fall iakttagas.)

[Sedan alla de aflidna äro nämnda, tillägges:]

Herren läre oss att så betänka vår egen förestående bortgång, att, när han genom döden kallar oss härifrån, vi må vara beredda till en salig hädanfärd!

[En lämplig psalmvers torde härefter i särskilda fall kunna uppläsas.]

4:o) [Tacksägelser för tillfrisknade:] För N. N., som efter en svår sjukdom återvunnit hälsa, hembära vi till Gud en ödmjuk tacksägelse. Förläna honom (henne), o Herre, din Helige Ande, att han (hon) må väl använda sin förlängda nådetid, ditt namn till pris och sig till salighet!

[En lämplig psalmvers torde härefter i särskilda fall kunna läsas eller ock tacksägelsebönen n:r 30 sid. 78.]

5:o) Kungörelser meddelas om *gudstjänsterna*, om nattvardsungdomens *konfirmation* samt om *kollekt* för kyrkliga eller välgörande ändamål; likaledes uppläses här *böndagsplakatet*, där sådant föreligger.

19. [Slutönskan öfver församlingen:]

α) [I allmänhet:]

Vår Herres, Jesu Kristi nåd och Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla! Amen. (2 Kor. 13: 13.)

[Eller ock:]

All nåds Gud, som har kallat eder till sin eviga härlighet i Kristus Jesus, sedan I en liten tid lidit, han skall fullkomna, stödja, styrka och stadfästa eder. Honom

α) [Vid påsk- och pingsttiden:]

Fridens Gud, hvilken från de döda har återfört den, som genom ett evigt förbunds blod är den store herden för fåren, vår Herre Jesus, han göre eder skickliga i allt godt verk, till att göra hans vilja, verkande i eder hvad täckeligt är inför honom, genom Jesus Kristus, hvil-

vare ära och makt i evigheters evighet! Amen. (1 Petr. 5: 10, 11.)

β) [Vid trinitatistiden:]

Gud, som förmår göra utöfver allt, vida mer än vi begära eller tänka, efter den kraft, som verkar i oss, honom vare ära i församlingen genom Kristus Jesus bland alla släkten i evigheters evighet! Amen. (Efes. 3: 20, 21.)

ken vare ära i evigheters evighet! Amen. (Ebr. 13: 20, 21.)

β) [Vid kyrkoårets slut:]

Fridens Gud själf helge eder till hela eder varelse, och hela eder ande, själ och kropp varde behållna ostraffliga vid vår Herres, Jesu Kristi tillkommelse!

Amen.

(1 Tess. 5: 23.)

20. En kort psalm,

[hvarunder prästen träder för altaret — för att utföra:]

II. Högmässans senare hufvudafdelning [hvars

a) första underafdelning — börjas med följande responsorium:]

21. * Herren vare med eder!

[Melodi se pag. 12.]

Med dig vare ock Herren!

* Låtom oss bedja!

[Melodi se pag. 12.]

22. [Härefter läses på nedanstående högtidsdagar den **högtidsbön**, som är upptagen för

Amen.

23. **Allmänna kyrkobönen.**

[Som användes å **alla vanliga sön- och högtidsdagar** samt å **nattvardsdagar** äfven under passionstiden.]

Dig, ewige och allsmäktige Gud, alltings skapare och beskärmare, åkalla wi. War oss nådig för Jesu Kristi skull och tänk icke på wåra synder! Helga och regera oss med din Helige Ande och gif oss nåd att efter ditt ord wandra i ett

23. **Litanian.**

[Som — i st. f. allm. kyrkobönen — användes å **botdagen** (1. bönd.), **passionssöndagarna** och **långfredag**; må i sin helhet af prästen läsas, där omständigheterna icke medgifva ett responsoriskt utförande.]

α) * **Ewige, allsmäktige Gud,**

Förbarma Dig öfwer oss!

* **Herre, hör wår bön!**

[**Herre, hör wår bön!**]*

* **Herre, Gud Fader i himmelen, Herre, Guds Son, wärldens Frälsare, Herre Gud, Du Helige Ande!**

Förbarma Dig öfwer oss!

* **War oss nådig!**

Hjälp oss, milde Herre Gud!

---

* Där litanian i sin helhet läses, utesluteS denna upprepning. Där åter litanian gärna sjunges men — särdeles i kalla kyrkor — synes väl lång, går man ofta den medelväg, att endast afdeln. α) γ) o. δ) sjungas, men afd. β) läses, hvarvid dock församlingen alltid sjunger sina antifonier.

heligt lefwerne! Församla, styrk och bewara din kristenhet genom ordet och de heliga sakramenten!

[För missionen — utelämnas på missionsfesten (3. bönd.).]

Förbarma Dig, Herre, öfwer alla folk, som ännu äro fångna i blindhetens och dödens mörker, och låt din frälsande nåd med ljus och lif uppgå för dem genom evangelium!

[För kyrkomötet.]*

Wälsigna dem, som nu äro församlade för att öfwerlägga om din kyrkas angelägenheter, så att deras rådslag må främja din ära och ditt rikes uppbyggande ibland oss.

β) * För alla synder,
För all willfarelse,
För allt ondt,
För djäfwulens försåt och list,
För pest och hungersnöd,
För krig och blodsutgjutelse,
För uppror och twedräkt,
För hagel och owäder,
För eld och wattunöd,
För ond bråd död,
För den ewiga döden.

Bewara oss, milde Herre Gud!

* Genom din heliga födelse,
Genom ditt kors och din död,
Genom din heliga uppståndelse och himmelsfärd,
I anfäktning och nöd,
I wälgång och lycka,
I dödens stund,
På yttersta domen.

Hjälp oss, milde Herre Gud!

* Wi, arma syndare, bedja Dig,
Att Du wärdes styra och beskärma din heliga, kristna kyrka,
Att Du wärdes bewara alla biskopar, lärare och åhörare i sann lära och heligt lefwerne,

* Då intet kyrkomöte är samladt, förbigås denna bön.

C-moll.

a. (78) **23.** *b.* (79)

a) E - vi - ge alls-mäk - ti - ge Gud!

Her - re, hör vår bön!

Her - re, Gud Fa - der i him - me - len, Her - re, Guds Son, världens

Fräl - sa - re, Her - re Gud, Du He - li - ge An - de!

Var oss nå - dig!

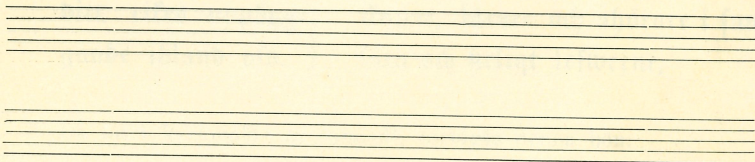
γ) O Je - su Kri-ste, Guds Son!

O Guds Lamm, som bort - ta - ger värl-dens syn - der, (3 ggr)

Kri - ste hör vår bön! Her - - - re,

Kri - - - - - - - - ste, Her - - - - - - - re.

δ) Her - re, hand-la ic - ke med oss ef - ter vå - ra syn - der.

[För öfverheten:]
Wälsigna och skydda wår älskade konung samt hela hans hus och dess anförwanter, alla trogna ämbetsmän, krigsmakten till lands och watten och rikets alla inbyggare, ditt heliga namn till ära och oss alla till inbördes wälfärd! Wälsigna riksstyrelsen, gif fridsam och lycklig sammanlefnad, god och tjänlig wäderlek, rättsinniga och kristliga råd i allt, hwad wi företaga! Befrämja hwarje godt werk och afwänd ifrån oss allt ondt och skadligt! Låt din wälsignelse hwila öfwer markens gröda samt öfwer alla lofliga yrken och stånd!

Att Du wärdes afstyra falsk lära och all förförelse,
Att Du wärdes återkalla alla willfarande och förförda,
Att Du wärdes förläna oss seger öfwer wåra andliga fiender,
Att du wärdes sända trogna arbetare i din skörd,
Att Du wärdes med ordet gifwa din Ande och kraft,
Att Du wärdes hjälpa och trösta alla bedröfwade och swårmodiga.
Hör oss milde Herre Gud!

* Att du wärdes gifwa alla konungar och furstar frid och endräkt,
Att du wärdes wälsigna, leda och beskärma wår älskade konung och hela hans hus, det kungliga husets anförwanter samt alla trogna ämbetsmän och förläna all wälsignelse till wårt regeringssätt,
Att du wärdes styrka och bewara krigsmakten till lands och watten.
Hör oss, milde Herre Gud!

* Att Du wärdes hjälpa och undsätta alla dem, som äro i nöd och fara,
Att Du wärdes bewara och hjälpa alla hafwande kwinnor och barnaföderskor,

[För riksmötet:]*
Wälsigna det nu församlade riksmötet och gif, att alla saker må där utföras i gudsfruktan och god enighet, ditt namn till ära och fäderneslandet till wälfärd!

[För äkta ståndet:]
Wälsigna, o Gud, det heliga äkta ståndet (och särskildt dem, som nu ämna däruti inträda)!

[För nattvardsungdomen:]*
Tänk i nåd på de unga, som beredas till sin första nattwardsgång! Förläna dem kristlig insikt och oskrymtad tro, att de såsom dina rätta lärjungar alltid må

Att Du wärdes wederkwicka och trösta alla sjuka,
Att Du wärdes förlossa alla oskyldiga fångar,
Att du wärdes förswara och försörja alla änkor och faderlösa, fattiga och förtryckta,
Att du wärdes gifwa oss ett försonligt hjärta emot wåra fiender och omwända dem,
Att Du med dina heliga änglar wärdes ledsaga och bewara alla wägfarande till lands eller watten,
Att Du wärdes wälsigna frukten på jorden, bergsbruken, sjöfarten och andra lofliga näringsmedel och förläna nåd att rätt bruka dem,
Att du wärdes förbarma Dig öfwer alla människor,
Att du wärdes nådigt höra oss.
Hör oss, milde Herre Gud!

γ) * O, Jesu Kriste, Guds Son,
Förbarma Dig öfwer oss!
* O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder, (Se p. 23 not*.)
Fräls oss, milde Herre Gud!

* Dessa böner förbigås, då däri afsedda förhållanden icke förefinnas.

wandra på din sanning wäg.

[För nattvardsgästerna:]

Wälsigna ock gästerna wid ditt heliga bord, att de där må stärkas i tro och kärlek och det ewiga lifwets hopp.

[För sjuka och döende m. fl.:]

Hjälp och hugswala alla sjuka och fattiga, anfäktade och döende! Wårda Dig i nåd om alla änkor och wärnlösa! Hjälp oss omsider i wår sista stund, och förläna oss efter detta förgängliga lifwet en ewig salighet genom Jesus Kristus, din Son, wår Herre.

Amen.

* O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder,*

Hör oss, milde Herre Gud!

* O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder,*

Gif oss din frid och wälsignelse!

* Kriste, hör wår bön,

[Kriste, hör wår bön!]**

* Herre,*

Förbarma Dig öfwer oss!

* Kriste,*

Förbarma Dig öfwer oss!

* Herre,*

Förbarma Dig öfwer oss!

d) [Öfriga **alternativ** för följande responsorium med bön finnas upptagna å sid. 61. f.]

* Herre, handla icke med oss efter wåra synder,

Och wedergäll oss icke efter wåra missgärningar!

Herre, allsmäktige Gud, som hör de botfärdigas suckar och tröstar de bedröfwade hjärtan: hör den bön, som wi uti wår nöd frambära, och hjälp oss, att allt det

* Dessa delar kunna äfven utföras af församlingen ensam; således: antingen af **prästen** ensam, eller af **församlingen** eller af båda gemensamt.

** Då litanian i sin helhet läses, uteslutes denna upprepning.

[Tillfälliga böner följa härefter — såsom:

I krigstid . . se sid. 71.
I hungersnöd » » 72.
Wid farsoter . » » 72.
Under kyrkobygge » 76.
Wid ny kyrkas inwigning (se sid. 80) m. m., då någon af dessa omständigheter föreligger.]

[Omedelbart härefter följa (då nattvard icke begås) n:r 26, 28—30.]

onda, som djäfwulen, wärlden och wårt eget kött tillfoga oss, må genom din Andes kraft warda förstördt och till intet; på det att wi, frälsta från allt ondt, må i din församling alltid tacka och lofwa Dig; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre.

Amen.

b) [Nattwardsmässan, som här följer, då nattvard hålles.]

24. En kort psalm,

[= *Offertorii-psalmen*, hvarunder de heliga håfvorna på altaret tillrustas, hvarefter mässan börjas med följande responsorier]:

*Upplyften edra hjärtan till Gud!

[Församlingen uppstår.]

Gud upplyfte våra hjärtan!

*Tackom Gud, vår Herre!

Allena Han är värdig tack och lof.

(Härefter följer *prefationen* i tvenne alternativ:)

[I vanliga fall.] | [Under passionstiden.]

*Ja, sannerligen är det tillbörligt, rätt och saligt, att wi alltid och allestädes tacka och lofwa Dig, allsmäktige Fader, helige Gud, genom Jesus Kristus, wår Herre,.

hwilken Du för wåra synders skull har utgifwit och låtit dö för oss, som woro döden

Han är wårt påskalamm, offradt för oss, Guds rena Lamm, som burit wärldens synd allt intill döden. Och liksom han har öfwerwunnit

(F-dur.) *a.* = Öfriga årstider. *b.* = Passionstiden.

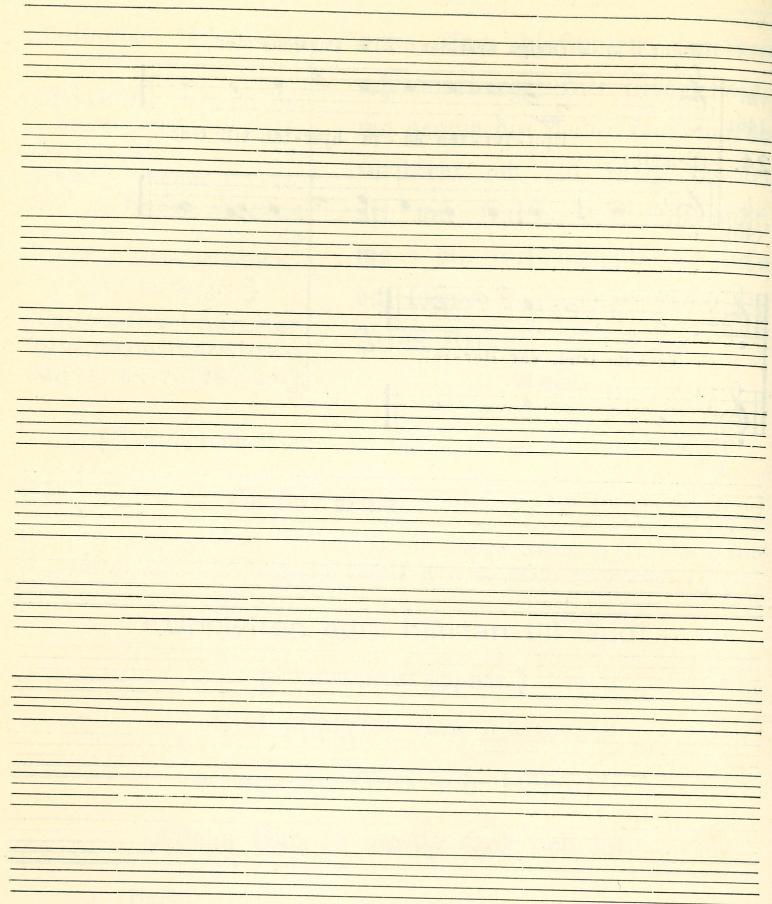
a. (46)

Upp - lyf - ten ed - ra hjär - tan till Gud!

24. (E-moll.)

b. (45)

Tackom Gud, vår Her - re!

a. (57)

27.

Her-rens frid va - re med e - - der!

b. (59)

a. (70:1)

28.

Tackom och lofvom Her-ren!

b. (70:2)

wärda, att wi må lefwa genom honom.	döden och uppstått igen och ewigt lefwer, så skola ock alla, som förtrösta på honom, genom honom öfwerwinna synd och död och ärfwa ewigt lif.

Och på det att wi icke må förgäta denna hans outsägliga wälgärning, har han instiftat sin heliga nattward.

25. [D. h. nattvardens instiftelseord följa nu:]

*Wår Herre Jesus Kristus, i den natt, då han wardt förrådd, tog brödet, tackade, bröt det och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten! Detta är min lekamen, som för eder warder utgifwen. Gören det till min åminnelse!

Sammalunda tog han ock kalken, tackade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alla! Denna kalk är det nya testamentet i mitt blod, som för eder och för många warder utgjutet till syndernas förlåtelse. Så ofta som I det gören, gören det till min åminnelse!

[Därefter säger prästen:]

Låtom oss nu alla bedja så, som vår Herre Jesus Kristus själf har lärt oss:

26. Fader wår, som är i himmelen! Helgadt warde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; wårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss wåra skulder, såsom

ock wi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo, ty riket är ditt och makten och härligheten i ewighet. Amen.

27. [Sanctus:] Helig, Helig, Helig,

Herre Gud allsmäktige!

Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet.

Gif salighet af höjden!

Wälsignad ware han, som kommer i Herrens namn!

Gif salighet af höjden!

* Herrens frid vare med eder!

[Härefter sjunges **Agnus-sången**, hvarunder nattvardsgästerna framträda — och distributionen begynnes:]

O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder,
fräls oss, milde Herre Gud!
O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder,
hör oss, milde Herre Gud!
O, Guds Lamm, som borttager wärldens synder,
gif oss din frid och wälsignelse!

[Omedelbart efter »Agnus» sjungas lämpliga psalmer, beledsagade af *dämpadt* orgelspel, hvarmed fortfares, tills distributionen afslutats.]

(Först meddelas åt hvarje nattvardsgäst **brödet** med dessa ord:)

Kristi lekamen, för dig (mig)* utgifven.

[Eller:] Jesus Kristus, hvilkens lekamen du mottager, bevare dig till evigt lif!

* Se noten å nästföljande sida.

[Därefter **kalken** med dessa ord:]

Kristi blod, för dig (mig *) utgjutet.

[Eller:] Jesus Kristus, hvilkens blod du mottager, bevare dig till evigt lif!

[För hvarje duklag, som lämnar nattvardsbordet, säger prästen:]

Herren Jesus Kristus, hvilkens lekamen och blod I hafven (vi* hafva) undfått, bevare eder (oss*) till evigt lif! Amen.

[Eller:] Vår Herres, Jesu Kristi, nåd och frid vare med eder alla! Amen.

(Eller något annat tjänligt språk ur den Hel. skrift.)

[Efter slutad distribution säger prästen:]

Låtom oss bedja!

---

* Dessa ord: »mig» — »vi» — »oss» — användas endast vid **prästens självkommunion**, då han, knäböjande mot altaret, meddelar sig själf **brödet,** sedan detta först meddelats åt ett duklag nattvardsgäster, och **vinet,** sedan äfven detta meddelats samma duklag, samt i sluthälsningen till detta duklag.

[hvarefter läses någon af följande tre tacksägelsekollekter:]

Wi tacka Dig, allsmäktige Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, oss till tröst och salighet har stiftat denna heliga nattward, och bedja Dig, förläna oss nåd att så begå Jesu åminnelse på jorden, att wi också måtte warda delaktiga af den stora nattwarden i himmelen.

[Eller:] Wi tacka Dig allsmäktige Gud, att Du genom denna dyrbara nådemåltid har wederkwickt och mättat oss, och bedja Dig, att Du låter det lända till wår tros förökelse och till förkofran i gudaktighet och alla kristliga dygder; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre.

[Eller:] Herre Jesus Kristus, Du, som har kallat oss till denna nattward, wi tacka Dig af allt hjärta för din barmhärtighet, att Du här bespisat, oss med din lekamen och ditt blod, att du har uppfyllt och omslutit oss med din godhet. O Herre, blif när oss! Wi gifwa oss i dina händer och förlita oss på Dig; låt oss blifwa hos Dig ewinnerligen!

Amen.

c) [Härefter följer nu sista underafdelningen, som utgör afslutningsdel till både högmässan och nattvardsmässan:]

28. * Tackom och lofvom Herren!

[Församlingen uppstår:]

Herren vare tack och lof!

Halleluja! Halleluja! Halleluja!

29. [Sist säger prästen:]

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Amen! Amen! Amen!

30. **En kort psalm eller vers.**

C. Aftonsången.

1. En lämplig psalm

[hvarunder prästen uppträder på predikstolen].

2. Predikan, som

[i vanliga fall hålles öfver den föreskrifna aftonsångstexten; men däremot a. b].

[a) å **kyndelsmässodagen, Kristi förklaringssöndag, Mikaels- o. allhelgondagen:** öfver den — undanskjutna — söndagens högmässotext;

b) **i fastan:** öfver ett stycke af Kristi lidandes historia].

3. Lofvad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi icke må vara glömske hörare, utan dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill ändan och varda saliga, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

4. Vår Herres, Jesu Kristi, nåd och Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder alla! Amen.

5. En lämplig psalm

[hvarunder prästen träder *för altaret*].

6. * Herren vare med eder!

Med dig vare ock Herren!

* Låtom oss bedja!

7. [På nedanstående dagar läses här den å angifna sidor upptagna **högtidsbön** i 2 kap.

Adventssöndagen . . .	se sid. 62.	Pingstdagen	se sid. 65.
Juldagen	» » 62.	Treenighetssöndagen .	» » 66.
Nyårsdagen	» » 63.	Reformationsfesten (2. bönd.) . . .	» » 66.
Passionssöndagarna .	» »33:3.	Missionsfesten (3. bönd.)	» » 67.
Långfredagen (begrafningsbönen)	» » 80.	Tacksägelsedagen (4. bönd.)	» » 68.]
Påskdagen	» » 64.		
Himmelsfärdsdagen . .	» » 65.		

Amen.

8. [Allm. kyrkobön:] **Wi tacka Dig, Herre, himmelske Fader, för allt det goda, som wi denna dag af Dig hafwa undfått, och i synnerhet för ditt heliga och saliggörande ord. Wälsigna, o Gud, genom din Ande, hwad som blifwit utsådt i wåra hjärtan, och låt det bära frukt till ewigt lif! Tag hela din församling i din nådefulla wård; låt henne enigt och kraftigt uppbyggas på Jesus Kristus, hennes lefwande grund, och bewara henne för falsk lära och allt annat ondt! Skydda och wälsigna med din mäktiga hand wår älskade konung och hans hus! Gif framgång åt hwarje godt werk och låt din hjälp och din wälsignelse förspörjas i alla stånd! Wälsigna jorden, att hon bär sin frukt, och förläna oss efter din stora godhet, hwad som i timligt afseende är oss af nöden! Tänk, o Gud, på alla sjuka och nödställda och**

war deras tröst och hjälp! War med oss alla dagar och lär oss rätt använda wår korta och dyrbara nådetid! Bewara oss under den stundande natten till kropp och själ! I dina händer öfwerlämna wi oss med allt, hwad wi hafwa. Högtlofwadt ware ditt heliga namn! Amen.

[Prästen fortfar:]

9. Fader wår, som är i himmelen! Helgadt warde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; wårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss wåra skulder, såsom ock wi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i ewighet. Amen.

10. Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

11. Amen, Amen, Amen.

12. En psalm eller wers

[hvarmed gudstjänsten afslutas].

II. Veckogudstjänster.

A. Veckopredikningar. *

[Som hållas på de dagar — i passionstiden fredag (eller onsdag) — och vid den tid — vanligen förmiddagar (eller: efter tillstånd af domk. äfven på aftnarna) —, som allmänt är antaget.]

1. En lämplig psalm

[hvarunder prästen uppträder på predikstolen].

2. Predikan

[— som icke bör räcka öfver en half timme — hålles:

i passionstiden:	på andra tider:
öfver något stycke af Kristi lidandes historia	öfver texter, som i regel hämtas ur någon biblisk bok i sammanhängande ordningsföljd].

3. [Efter predikan läses i passionstiden — men icke å andra tider — följande **passionsbön:**]

Outsägligen stor, Herre Jesus, var din kärlek till oss, fallna människor, att Du för vår skull blef människa samt led smälek, ångest, pina och död för oss syndare, som eljest hade måst evigt dö. Gif oss nåd, att vi alltid föra oss till sinnes och i tron mottaga denna dyra välgärning, och att vi därför lofva Dig tillika

* Vid dessa förekommer ingen altartjänst, såvida de icke hållas på aftnarna och därigenom erhålla karaktär af aftonsång, då de vanligen fritt anordnas som en sådan.

med Fadren och den Helige Ande, alltid föra ett kristligt lefverne och i all nöd och motgång trösta oss därmed, att Du är vår Frälsare, som förlossat oss från dödens och djäfvulens våld och slutligen skall taga oss från denna mödosamma världen till Dig i himmelen, där vi skola i evighet fullkomma ditt lof. Amen.

4. [Allm. kyrkobön:] Allsmäktige och barmhärtige Gud! Förläna oss nåd, att vi genom ditt ord må dagligen tillväxa i din gemenskap och allt bättre lära känna och tillbedja Dig i rätt tro och lydnad samt vakta oss för alla synder och villfarelser. Helga, o Gud, din församling, att hon må endräkteligen uppbyggas i trons kraft och alla goda gärningar. Led och bevara vår öfverhet och låt din välsignelse hvila öfver alla stånd! Hjälp och hugsvala alla lidande, upprätta de fallna och återför de förvillade! Tänk icke på våra synder, utan låt för Jesu Kristi skull barmhärtighet vederfaras oss, på det att vi, styrkta och regerade af din nåd, måtte kunna väl fullborda vårt lopp och ändtligen komma till din härlighet. Amen.

5. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga

bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

6. Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

7. En kort psalm

[hvarmed gudstjänsten afslutas].

B. Offentlig morgonbön.

1. En (morgon-) psalm

[hvarunder prästen träder

på predikstolen — i vanliga fall — och med få åhörare].

2. [*Morgonbön:*]

Jag tackar dig, Gud, min käre himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade Son, att Du i denna natt har skyddat mig för all skada och farlighet, och beder Dig, att Du förlåter mig alla

för altaret — i högtidligare fall — eller då ett större antal åhörare är tillstädes].

2. *α*) Nåd vare med eder och frid af Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus! Amen.

Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren!

β) [*Psalmställe:*]

Säll är den man,
som icke wandrar i de ogudaktigas råd
och icke träder in på syndares wäg,
ej heller sitter där bespottare sitta,
utan har sin lust i Herrens lag och
tänker på hans lag både dag och natt.

mina synder och i denna dag nådeligen bevarar mig för synd, olycka och allt ondt, så att mitt lefverne och alla mina gärningar må vara Dig behagliga. Jag öfverlämnar mig med kropp och själ i dina händer, Din faderliga vård vare mitt beskydd!
Amen.

Han är såsom ett träd, planteradt wid wattenbäckar,
hwilket bär sin frukt i sin tid,
och hwars löf icke wissna;
och allt hwad han gör, det lyckas wäl.
Icke så de ogudaktiga,
utan de äro såsom agnar, som winden bortför.
Därför skola de ogudaktiga icke bestå i domen,
ej heller syndarne i de rättfärdigas församling.
Ty Herren känner de rättfärdigas wäg,
men de ogudaktigas wäg förgås.

Ps. 1: 1—6.

[Öfriga alternativ se 2—7 pag. 40.]

γ) **Ära ware Fadren och Sonen och den Helige Ande, såsom det war af begynnelsen, nu är och skall wara från ewighet till ewighet! Amen.**

3. [Därpå föreläses det i ordning följande stället ur Nya testamentet (utan förklaring), som inledes sålunda:]

Hören Guds ord genom evangelisten (aposteln) N. N. i kap. N. N.

[Efter textens föredragande följer **i vanliga fall** omedelbart **n:r 6** (kyrkobön), **7** (Fader vår) och **9** (välsignelsen), men **i högtidligare fall** alla följande stycken:]

4. α) En tjänlig psalm.

β) * Herren vare med eder!

Med dig vare ock Herren!

* Låtom oss bedja!

5. [Bön:] Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader! Wi tacka dig genom Jesus Kristus, din älskade Son, att Du i denna natt har skyddat oss för all skada och farlighet, och bedja Dig genom samme din Son, att Du wille förlåta oss alla wåra synder och i denna dag nådigt bewara oss för synd, olyckor och allt ondt, så att wårt lefwerne och alla wåra gärningar må wara Dig behagliga. Sänd ditt ljus och din sanning, att de leda oss och föra oss till ditt himmelska rike. [Amen.]

6. [Allm. kyrkobön:] Allsmäktige och barmhärtige Gud! Förläna oss nåd, att wi genom ditt ord må dagligen tillwäxa i din gemenskap och allt bättre lära känna och tillbedja Dig i rätt tro och lydnad samt wakta oss för alla synder och willfarelser. Helga, o Gud, din församling, att hon må endräkteligen uppbyggas i trons kraft och alla goda gärningar. Led och bewara wår öfwerhet och låt din wälsignelse hwila öfwer alla stånd! Hjälp och hugswala alla lidande, upprätta de fallna och återför de föwillade! Tänk icke på wåra synder, utan låt för Jesu Kristi skull

* Hjälp och wälsigna din kyrka och församling, wår öfwerhet samt alla människor, syn-

* De här följande orden, som utgöra en fortsättning af föregående bön — och en ersättning för vidstående allm. kyrkobön — *utelämnas, när kyrkobönen läses,* och föregående bön afslutas med **Amen.**

barmhärtighet wederfaras oss, på det att wi, styrkta och regerade af din nåd, måtte kunna väl fullborda wårt lopp och ändtligen komma till din härlighet. Amen.

nerligen dem, som äro stadda i sjukdom, farlighet och nöd! Amen.

7. Fader wår, som är i himmelen! Helgadt warde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; wårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss wåra skulder, såsom ock wi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i ewighet. Amen.

8. * Tackom och lofvom Herren!

Herren vare tack och lof!

Halleluja! Halleluja! Halleluja!

[Lofsägelse:] Lofwad ware Herren, Israels Gud, att han har besökt och förlossat sitt folk och upprättat åt oss frälsningens horn i sin tjänare Dawids hus, såsom han har talat genom sina heliga profeters mun ifrån fordom tid, att han skulle frälsa oss från wåra owänner och ur alla deras hand, som hata oss, och göra barmhärtighet med wåra fäder och minnas sitt heliga förbund, den ed, han har swurit wår fader Abraham att gifwa oss, att wi, frälsta ur wåra owänners hand, må tjäna

honom utan fruktan i helighet och rättfärdighet inför honom i alla wåra dagar. (Luk. 1: 68—75.)

9. Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

10. En kort psalm

[hvarmed gudstjänsten afslutas].

Alternativa psalmtexter

till mom. 2 β härofvan:

1.

Ps. 1: 1—6. Se ofvan under mom. 2 β.

2.

Lyssna till mina ord, Herre;
förnim min suckan!
Akta på mitt klagorop,
Du, min konung och min Gud;

ty till Dig will jag ställa min bön.
Herre, bittida må Du höra min röst,
bittida frambär jag mitt offer till Dig
och skådar efter Dig.
Ty Du är icke en Gud, som har behag till ogudaktighet;
den, som är ond, får icke bo hos Dig.
De öfwermodiga bestå icke inför dina ögon;
Du hatar alla ogärningsmän.
Du förgör dem, som tala lögn;
de blodgiriga och falska äro en styggelse för Herren.
Men jag skall gå in i ditt hus, genom din stora nåd;
jag skall tillbedja i din fruktan,
wänd mot ditt heliga tempel.

Ps. 5: 2—8.

3.

Himlarna förtälja Guds ära,
och fästet förkunnar hans händers werk;
den ena dagen talar därom till den andra,
och den ena natten kungör det för den andra.
Det är ej ett tal, ej ett språk,
hwars röst icke höres.
De sträcka sig ut öfwer hela jorden,
och deras ord gå till wärldens ändar.
Åt solen har han gjort en hydda i dem,
och hon är såsom en brudgum, som går ut ur sin kammare,
hon fröjdar sig såsom en hjälte att löpa sin bana.
Wid himmelens ände är hennes utgång,
och hennes omlopp går intill dess gränser,

och intet är skyldt för hennes hetta.
Herrens lag är utan brist
och wederkwicker själen;
Herrens wittnesbörd är fast
och gör den enfaldige wis.
Herrens befallningar äro rätta
och gifwa glädje åt hjärtat;
Herrens bud är klart och upplyser ögonen.
Herrens fruktan är ren
och består ewinnerligen;
Herrens rätter äro sanning,
allesamman rättfärdiga.
De äro dyrbarare än guld,
ja, än fint guld i mängd;
de äro sötare än honung,
ja, än renaste honung.
Genom dem warder ock din tjänare upplyst;
den, som håller dem, har stor lön.
Hwem kan märka, huru ofta han felar?
Förlåt mig mina hemliga brister!
Bewara ock din tjänare för uppsåtliga synder,
att de icke få makt öfwer mig;
så blifwer jag ostrafflig
och fri från swår öfwerträdelse.
Låt min muns tal täckas Dig och mitt hjärtas tankar,
Herre, min klippa och min förlossare!

Ps. 19.

4.

Gud, du är min Gud, bittida söker jag Dig;
min själ törstar efter Dig,
min kropp längtar efter Dig
i ett torrt land, som försmäktar utan watten.
Därföre skådar jag efter Dig i helgedomen,
att jag må se din makt och ära.
Ty din nåd är bättre än lif;
mina läppar skola prisa Dig.
Därföre skall jag lofwa Dig, så länge jag lefwer;
i ditt namn skall jag upplyfta mina händer.
Min själ warder mättad såsom af märg och fett,
och med jublande läppar lofsjunger min mun,
när jag ihågkommer Dig på mitt läger
och under nattens wäkter tänker på Dig.
Ty Du är min hjälp,
och under dina wingars skugga jublar jag.
Min själ håller sig intill Dig;
din högra hand uppehåller mig.

Ps. 63: 2—9.

5.

Det är godt att tacka Herren
och att lofsjunga ditt namn, Du, den Högste;
att om morgonen förkunna din nåd
och, när natten kommer, din trofasthet,
med spelande på tio strängar och med psaltare,
med klang af harpa.
Ty Du gläder mig, Herre, med dina gärningar;

jag will jubla öfwer dina händers werk.
Huru stora äro icke dina werk, o Herre!
Ja, öfwermåttan djupa äro dina tankar.
En oförnuftig man besinnar det icke,
och en dåre förstår icke sådant.
Om ock de ogudaktiga grönska såsom gräs
och ogärningsmännen blomstra allesamman,
så sker det till deras fördärf för ewig tid.
Men Du är hög,
Herre, ewinnerligen.

Ps. 92: 2—9.

6.

Wälsignadt ware Herrens namn
från nu och till ewig tid.
Från solens uppgång ända till dess nedgång
ware Herrens namn högtlofwadt.
Herren är hög öfwer alla folk,
hans ära når öfwer himmelen.
Hwem är såsom Herren wår Gud?
Han, som sitter så högt,
han, som ser ned så djupt,
i himmelen och på jorden.

Ps. 113: 2—6.

7.

Ur djupen ropar jag till Dig, Herre.
Herre, hör min röst,
låt dina öron akta

på mina böners ljud!
Om Du, Herre, will tillräkna missgärningar,
Herre, hwem kan då bestå?
Hos Dig är ju förlåtelse,
på det att man må frukta Dig.
Jag wäntar efter Herren, min själ wäntar,
och jag hoppas på hans ord.
Min själ wäntar efter Herren
mer än wäktarna efter morgonen,
ja, mer än wäktarna efter morgonen.
Hoppas på Herren, Israel;
ty hos Herren är nåd,
och mycken förlossning är hos honom,
och han skall förlossa Israel
från alla dess missgärningar.

Ps. 130.

C. Offentlig aftonbön.

1. En lämplig psalm

[hvarunder prästen träder

på prediksstolen

— i vanliga fall —].

2. (Här kan såsom inledning till bibellektionen läsas t. ex.:)

Jesu, Du,
min fröjd
och fromma,
All min
glädje och
min tröst!
Värdes nådigt till

för altaret

— i högtidligare fall —].

2. α) Nåd vare med eder af Gud, vår Fader och Herren Jesus Kristus! Amen.

Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren!

β) Herren är min herde, mig skall intet fattas.
Han låter mig hwila på gröna ängar,
han för mig till watten, där jag finner ro.
Han wederkwicker min själ,
han leder mig på rätta wägar för sitt namns skull.
Om jag ock wandrar i dödsskuggans dal,
fruktar jag intet ondt, ty Du är med mig;

mig komma	din käpp och staf trösta mig.
Med ditt ord, din ljufva röst.	Du bereder för mig ett bord i mina owänners åsyn;
Kom, o Jesu, blif mig när,	Du smörjer mitt hufwud med olja och låter min bägare flöda öfwer. Godhet allenast och nåd skola följa mig i alla mina lifsdagar, och jag skall bo i Herrens hus ewinnerligen. Ps. 23.
Låt mig blifva där Du är.	[Öfriga alternativ se pag. 50 ff.]
	γ) **Ära ware Fadren och Sonen och den Helige Ande, såsom det war af begynnelsen, nu är och skall wara från ewighet till ewighet. Amen.**

3. Hören Guds ord genom N. N. i N. N. kapitel!

[Därpå föreläses det i ordning följande stället ur Gamla testamentet.]

4. (Efter bibelläsningens slut följer omedelbart allmänna kyrkobönen — se pag. 34: 4.)	4. (Efter läsningens slut sjunges:)

En tjänlig psalm.

* Herren vare med eder!

Med dig vare ock Herren!

* Låtom oss bedja!

5. [Aftonbön:] Vaka öfver oss, Herre, himmelske Fader, och bevara oss för allt ondt både till kropp och själ! Gif oss nåd att i denna natt tryggt hvila under ditt beskärm! Och när omsider vår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

5. [Aftonbön:] Waka öfwer oss, Herre, himmelske Fader, och bewara oss för allt ondt både till kropp och själ! Gif oss nåd att i denna natt tryggt hwila under ditt beskärm! Beskydda och wälsigna din kyrka och församling samt wår älskade öfwerhet! Tänk i nåd och förbarmande på dem, som äro stadda i sjukdom, nöd och farlighet! Förbarma Dig öfwer alla människor! Och när omsider wår sista afton kommer, låt oss då få insomna i din frid, att wi må uppwakna till din härlighet. Amen.

6. Fader wår, som är i himmelen! Helgadt warde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; wårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss wåra skulder, såsom ock wi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i ewighet. Amen.

[I det vanliga alternativet följer omedelbart härefter välsignelsen (9).]

7. * Tackom och lofvom Herren!

Herren vare tack och lof!
Halleluja! Halleluja! Halleluja!

8. [Lofsägelse:] Herrens namn är heligt, och hans barmhärtighet warar från släkte till släkte öfwer dem, som frukta honom. Han har öfwat makt med sin arm; han har förskingrat dem, som woro högmodiga i sitt hjärtas sinne; han har störtat de mäktiga från troner och upphöjt de ringa; de hungriga har han mättat med goda ting, och de rika har han låtit gå tomma bort. Han har antagit sig sin tjänare Israel för att ihågkomma sin barmhärtighet — såsom han har talat till wåra fäder — mot Abraham och hans säd till ewig tid. (Luk. 1: 49—55.)

9. Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

10. En kort psalm

[hvarmed gudstjänsten afslutas].

Alternativa psalmtexter

till mom. 2: β härofvan.

1.

Ps. 23 — se ofvan under 2: β.

2.

Till Dig, Herre, upplyfter jag min själ.
Min Gud, på Dig förtröstar jag;
låt mig icke komma på skam,
låt icke mina fiender fröjda sig öfwer mig!
Nej, ingen kommer på skam, som förbidar Dig;
på skam komma de, som handla lättfärdigt och trolöst.
Herre, kungör mig dina wägar,
lär mig dina stigar!
Led mig i din sanning och lär mig,
ty Du är min frälsnings Gud;
Dig förbidar jag alltid.
Tänk, Herre, på din barmhärtighet och din nåd,
ty de äro af ewighet.
Tänk icke på min ungdoms synder
och mina öfwerträdelser,
utan tänk på mig efter din nåd,
för din godhets skull, Herre!
Herren är god och rättfärdig,

därföre underwisar han syndare om wägen.
Han leder de saktmodiga rätt,
han lär de saktmodiga sin wäg.
Alla Herrens wägar äro nåd och sanning
för dem, som hålla hans förbund och wittnesbörd.
För ditt namns skull, Herre,
förlåt min missgärning, ty den är stor.
Hwilken är den man, som fruktar Herren?
Honom underwisar han om den wäg, han bör wälja.
Hans själ skall bo i det goda,
och hans säd skall besitta landet.
Herren har sin umgängelse med dem, som frukta honom,
och sitt förbund will han kungöra för dem.

Ps. 25: 1—14.

3.

Gud ware oss nådig och wälsigne oss,
han låte sitt ansikte lysa och ledsaga oss, Sela,
att man på jorden må känna din wäg,
bland alla hedningar din frälsning.
Folken tacke Dig, o Gud,
alla folk tacke Dig!
Folkslagen glädje sig och juble,
ty Du dömer folken rätt,
och Du leder folkslagen på jorden. Sela.
Folken tacke Dig, o Gud,
alla folk tacke Dig!
Jorden har gifwit sin gröda.

Gud, wår Gud, wälsigne oss!
Gud wälsigne oss,
och alla jordens ändar frukte honom!

Ps. 67: 2—8.

4.

Jag lyfter mina ögon upp till bergen:
hwarifrån skall min hjälp komma?
Min hjälp kommer från Herren,
som har gjort himmel och jord.
Han skall icke låta din fot wackla;
han, som bewarar dig, slumrar icke.
Se, han som bewarar Israel,
han slumrar icke, han sofwer icke.
Herren är den, som bewarar dig,
Herren är ditt skydd på din högra sida.
Solen skall icke skada dig om dagen,
ej heller månen om natten.
Herren skall bewara dig för allt ondt,
han skall bewara din själ.
Herren skall bewara din utgång och din ingång
från nu och till ewig tid.

Ps. 121.

5.

Herre, Du utrannsakar mig och känner mig.
Ehwad jag sitter eller uppstår, wet Du det;
Du förstår mina tankar fjärran ifrån.

Ehwad jag går eller ligger, utforskar Du det,
och med alla mina wägar är Du förtrogen.
Ty förrän ett ord är på min tunga,
se, så känner Du, Herre, det till fullo.
Du omsluter mig på alla sidor
och håller din hand öfwer mig.
En sådan kunskap är mig alltför underbar;
den är mig för hög, jag kan icke begripa den.
Hwart skall jag gå för din ande,
och hwart skall jag fly för ditt ansikte?
Fore jag upp till himmelen, så är Du där,
och bäddade jag åt mig i dödsriket, se, så är Du ock där.
Toge jag morgonrodnadens wingar,
gjorde jag mig en boning ytterst i hafwet,
så skulle också där din hand leda mig
och din högra hand hålla mig.
Och om jag sade: "Mörker må betäcka mig
och ljuset blifwa natt omkring mig",
så skulle själfwa mörkret icke wara mörkt för Dig,
natten skulle lysa såsom dagen
och mörkret wara såsom ljuset.
Ty Du har skapat mina njurar,
Du sammanwäfde mig i min moders lif.
Jag tackar Dig, att jag är danad så öfwermåttan underbart;
ja, underbara äro dina werk, min själ wet det wäl.
Benen i min kropp woro icke förborgade för Dig,
då jag bereddes i det fördolda,
då jag bildades i jordens djup.
Dina ögon sågo mig, då jag allenast war ett foster;
alla mina dagar blefwo uppskrifna i din bok,

de woro bestämda, förrän någon af dem hade kommit.
Huru outgrundliga äro icke för mig dina tankar, o Gud,
huru stor är icke deras mångfald!
Skulle jag räkna dem, så wore de flera än sanden;
när jag uppwaknade, wore jag ännu hos Dig.

Ps. 139: 2—18.

6.

Herre, jag ropar till Dig, skynda till mig;
lyssna till min röst, när jag ropar till Dig.
Min bön gälle inför Dig såsom ett rökoffer,
mina händers upplyftande såsom ett aftonoffer.
Sätt, o Herre, en wakt för min mun,
bewaka mina läppars dörr.
Låt icke mitt hjärta wika af till något ondt,
till att öfwa ogudaktighetens gärningar
tillsamman med män, som göra hwad orätt är;
må jag icke äta af deras läckerheter!
Må den rättfärdige slå mig i kärlek och straffa mig;
det är såsom olja på hufwudet,
och mitt hufwud skall icke försmå det.

Ps. 141: 1—5.

7.

Halleluja!
Lofwa Herren, min själ!
Jag will lofwa Herren, så länge jag lefwer;

jag will lofsjunga min Gud, så länge jag är till.
Förliten eder icke på furstar,
icke på en människas son, han kan icke hjälpa.
Hans ande måste sin wäg,
han måste wända åter till den jord, han tillhör;
då warda hans anslag om intet.
Säll är den, hwilkens hjälp är Jakobs Gud,
hwilkens hopp står till Herren, hans Gud,
till honom, som har gjort himmel och jord,
hafwet och allt hwad däri är,
till honom, som håller tro ewinnerligen,
som skaffar rätt åt de förtryckta,
som gifwer bröd åt de hungrande.
Herren löser de fångna,
Herren öppnar de blindas ögon,
Herren upprättar de nedböjda,
Herren älskar de rättfärdiga.
Herren bewarar främlingar,
han uppehåller faderlösa och änkor;
men de ogudaktigas wäg wänder han i olycka.
Herren är konung ewinnerligen,
din Gud, Sion, från släkte till släkte.
Halleluja!

Ps. 146.

D. Bibelförklaringar.

Hållas i regeln öfver någon biblisk bok i ordningsföljd.

[Ehuru ingen liturgisk ordning för dessa är föreskrifven eller ens behöflig, kunna de, då de hållas i kyrkan, fritt ordnas i likhet med offentliga morgon- och aftonböner, otte- eller aftonsång och sålunda få en mer eller mindre högtidlig form.]

För s. k. **liturgiska**
eller:
matutingudstjänster
och
vespergudstjänster

[hvilka båda kräfva större musikaliska krafter och resurser]

äro inga officiella föreskrifter gifna, hvarför dessa, där de kunna utföras, fritt ordnas enligt äldre och nyare traditioner.

E. Rättegångsgudstjänster.

1. En psalm

[hvarunder prästen uppträder på predikstolen — då gudstjänsten hålles i kyrka — eller på plattformen vid dombordet, då den undantagsvis hålles i tingssalen].

2. Predikan

[öfver en fritt vald text].

3. [Bön vid rättegångsgudstjänster.]

Helige, rättfärdige Gud, Du, som har rättvisan kär och hatar allt ogudaktigt väsen, vi tacka Dig, att Du icke blott har skrifvit din lag i våra hjärtan utan ock i ditt heliga ord uppenbarat för oss, hvad rätt är och hvad Du af oss fordrar. Gif din välsignelse till den lag och ordning, som under ditt hägn kommit till stånd hos oss. Bevara, led och styrk till allt godt verk vår älskade konung, hans rådgifvare och ämbetsmän! Låt genom deras tjänst rättfärdighet och frid, godhet och trohet varda befrämjade ibland oss, och förläna särskildt dem, som hafva det ansvarsfulla värfvet att skipa lag och rätt, din Helige Ande, så att de ställa sig själfva under ditt ords dom samt med omutlig redlighet, med sorgfällighet och

visdom pröfva och döma i alla mål. Förhindra ock genom din hjärteböjande kraft allt köttsligt tvistande, och lär oss besinna, huru redan det är en brist, att vi gå till rätta med hvarandra. Väck alla brottsliga att af hjärtat bekänna sina öfverträdelser, alla sakfällda att låta straffet tjäna sig till bättring, alla vittnen att troget hålla sig till sanningen, alla sakförare, att de icke förvända rätten eller förlänga tvisterna men taga sig an de oskyldiga och förtryckta till att värna deras rätt. Gif oss alla nåd att tänka på den stora räkenskapsdagen, då Du skall låta det komma i ljuset, som var fördoldt i mörkret, och skall uppenbara hjärtans uppsåt. På den dagen hjälp oss alla, milde Herre Gud! Amen.

4. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

5. Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

En psalm

6. [hvarmed gudstjänsten afslutas].

Böndagskollekterna.

[Hörande till pag. 12: 9.]

Första böndagen (botdagen).

a) Herre Gud, himmelske Fader, Du, som icke har lust till syndares död, utan will, att de omwända sig och lefwa! Wi bedja Dig, att Du wärdes i nåd afwända från oss wåra synders förtjänta straff för Jesu Kristi, wår Herres, skull.

b) [Eller:] Wi bedja Dig, allsmäktige Gud, himmelske Fader, att Du förlänar oss en sann tro, ett fast hopp till din barmhärtighet och en rättsinnig kärlek till wår nästa, genom Jesus Kristus, wår Herre.

Andra böndagen (reformationsfesten).

Herre Gud, himmelske Fader, som genom ditt evangelium har förlänat oss frälsningens kunskap till wåra synders förlåtelse! Wi bedja Dig, bewara oss, att wi icke förakta ditt ord, utan af hjärtat mottaga det, därefter bättra wårt lefwerne och sätta wår förtröstan allenast till din nåd och din käre Sons, Jesu Kristi, förtjänst, som med Dig och den Helige Ande lefwer och regerar från ewighet till ewighet.

Tredje böndagen (missionsfesten).

Allsmäktige Gud, gif din församling din Helige Ande, att genom hennes tjänst ditt rike må utbredas och stadfästas bland alla jordens folk! Förläna dina tjänare nåd att frimodigt förkunna ditt ord, och stärk oss alla att med lefwande tro wara Dig lydiga och förblifwa fasta wid ditt namns bekännelse, genom Jesus Kristus, wår Herre.

Fjärde böndagen (tacksägelsedagen).

Allsmäktige, himmelske Fader, af hwilken wi oaflåtligen undfå alla goda gåfwor och dagligen bewaras för skada och olycka! Wi bedja Dig, gif oss din nåd att i sann tro erkänna all din godhet samt prisa och lofwa Dig i tid och ewighet, genom Jesus Kristus, wår Herre.

---

2 KAPITLET.

Kyrkoböner.

1. Litanian.

[Se kap. 1. **Högmässan** pag. 19. — Här tilläggas endast de trenne alternativen för slutresponsoriet *∂*) med bönen (pag. 23) — där utelämnade för en bättre öfverskådlighet.]

∂) 1) Se anförda ställe, pag. **23.** *∂*.

2) [Eller:] * **Se, Herre, i nåd till ditt folk!**

Wi förtröfta på din godhet.

Allsmäktige, ewige Gud, Du, som genom din Helige Ande helgar och regerar hela kristenheten! Hör den bön, som wi till Dig frambära, och gif oss nådeligen, att din församling må i rätt tro tjäna Dig; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre.

3) [Eller:] * **Förkasta oss icke från ditt ansikte!**

Och tag icke din Helige Ande ifrån oss!

O Herre Gud, från hwilken alla rättsinniga råd och rättfärdiga gärningar utgå! Gif dina tjänare den frid, som wärlden icke kan gifwa, att wåra hjärtan må wara undergifna dina heliga bud, och att wi under ditt beskärm må föra ett fridsamt och stilla lefwerne; genom Jesus Kristus, wår Herre.

[Eller:] *Herre, hjälp ditt folk och wälsigna ditt arf.
Och föd dem och upphöj dem till ewig tid!

Allsmäktige Fader, ewige Gud, himmelens och jordens Herre, Du, som genom din försyn skickar och regerar allting wäl! Wi bedja Dig, att Du förlåter oss alla wåra synder och nådeligen förlänar oss endräktighet och beständig frid, så att wi må lefwa i din fruktan och alltid prisa och ära ditt heliga namn; genom Jesus Kristus, wår Herre.

Amen.

2. Bön på adventssöndagen.

Herre Jesus Kristus! Wi tacka dig, att Du som kom till Israel, en rättfärdig och en hjälpare, än i dag med samma nåd kommer till din församling i ditt ord och i dina sakrament att predika evangelium för de fattiga, att läka de i hjärtat förkrossade, att förkunna de fångna frihet och de blinda syn. Gif oss genom din Helige Ande, att wi med williga hjärtan mottaga Dig och med fröjd hylla Dig såsom wår Konung. Stärk oss till att frimodigt bekänna Dig inför wärlden och förläna oss nåd, att wi med waksamhet förwänta din sista tillkommelse och att wi då må finnas redo att stå inför Dig och med Dig få ingå i din ewiga glädje. Amen.

3. Bön på juldagen.

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Wi tacka och lofwa Dig, att Du så nådigt fullbordat ditt löftesord till fäderna och låtit din enfödde Son till wår frälsning

och salighet blifwa människa. Herre Jesus Kristus, Dig ware ewigt lof, att Du, ehuru rik, blef fattig för wår skull, på det att wi genom din fattigdom skulle warda rika; att Du har blifwit wår broder, på det att wi med Dig skulle blifwa Guds barn. Låt Dig nu också födas i wåra hjärtan, och såsom Du, fastän Du är alla herrars Herre, har för wår skull blifwit ett barn, så gif oss det rätta barnasinnet! Du Fadrens härlighets återsken och hans wäsens afbild, förnya oss efter din heliga bild! Du himmelska ljus, lys oss genom denna wärldens mörker! Du ewiga lif, gör oss lefwande i Dig! Du store frids-furste, förläna oss din frid och behåll oss ewigt i ditt rike, att wi må i din härlighet prisa och lofwa Dig, Du, som med Fadren och den Helige Ande lefwer och regerar i ewighet. Amen.

4. Bön på nyårsdagen.

Ewige, allsmäktige Gud, stor i nåd, oföränderlig i trohet! Du förblifwer, såsom du är, och dina år hafwa ingen ända. Dig hembära wi på detta årets första dag wårt tack och lof för all barmhärtighet, som Du under den förflutna tiden så rikligen bewisat oss. Wi bedja Dig, att Du allt framgent wille låta oss åtnjuta den wälgärning, som Du i Kristus Jesus, din Son, beredt oss. Skapa med detta nya år i oss ett nytt hjärta! Lär oss att först söka ditt rike och din rättfärdighet, så skall allt, hwad wi af jordiskt godt behöfwa, därjämte tillfalla oss. I ditt namn, Herre Jesu, wilja wi börja och fullborda allt wårt werk. Utbred din wälsignelse öfwer oss och öfwer alla, som med oss åkalla ditt namn. Amen.

5. Bön efter passionspredikan.

Se — veckopredikningar pag. 33: mom. 3.

6. Bön på långfredagen.

Herre Jesus, Du Guds lamm, som borttager wärldens synder! Wi tacka Dig för din stora kärlek till oss, arma syndare, att Du för wår skull ödmjukade Dig själf och wardt lydig intill döden, ja, intill korsets död. Du bar wår krankhet och lade uppå Dig wår sweda. Du tog näpsten på Dig, på det att wi skulle hafwa frid och genom dina sår warda helade. Lofwadt ware därför ditt heliga namn! Rena nu oss från wåra synder genom ditt blod och gif oss din frid! Hjälp oss genom din döds kraft att dö från synden och att taga wårt kors på oss och följa Dig! Bewara oss i din gemenskap, på det att wi med alla dem, som öfwerwunnit genom ditt blod, må omsider få ewigt tacka och lofwa Dig. Amen.

7. Bön på påskdagen.

Allsmäktige Gud, himmelske Fader! Inför Dig komma wi med tack och lof, att Du, som för wåra synders skull utgaf din enfödde Son, har för wår rättfärdiggörelses skull uppwäckt honom och gjort honom till en segerwinnare öfwer synd och död. Herre Jesus, Du lifwets furste, gif genom din Helige Ande, att wi i din uppståndelses kraft må uppstå och wandra i ett nytt lefwerne. Förläna oss det lefwande hoppets tröst. Kom till oss, såsom Du kom till dina första lärjungar, och gif oss din frid! Behåll oss i denna frid intill ändan och låt oss i dödens stund

få förnimma, att Du är uppståndelsen och lifwet. Gör omsider wåra dödliga kroppar åter lefwande och din förhärligade lekamen lika, så att wi en gång med den segerfirande församlingen få sjunga: "Gud ware tack, som har gifwit oss segern genom wår Herre Jesus Kristus!" Amen.

8. Bön på Kristi himmelsfärdsdag.

Helige Frälsare! Du har fullbordat ditt stora återlösningswerk. Såsom ewig konung har Du satt Dig wid Guds högra sida, och himmelens härskaror tillbedja Dig. Äfwen wi komma nu inför Dig med tillbedjan, tack och lof, att Du har återlöst oss åt Gud med ditt blod och banat oss wägen till himmelen. Men ännu äro wi gäster och främlingar på jorden; hjälp oss wäl igenom denna tidens nöd! Werka hos oss ett himmelskt sinne, så att wi söka det, som är där ofwan, och icke det, som är på jorden. Herre Jesus, Du, som är din församlings hufwud, uppfyll henne med din Andes rika gåfwor och hjälp oss att med alla dina trogna en gång komma dit, där Du är, och se din härlighet. Amen.

9. Bön på pingstdagen.

O Gud, wi tacka Dig, att du på kristenhetens första pingstdag begåfwat dina trognas hjärtan med din Helige Ande och därigenom grundat din kyrka på jorden. Wi tacka Dig, att Du har upptagit äfwen oss i denna din församling och att Du gifwit oss ditt ord och dina sakrament, hwarigenom Du i den Helige Andes kraft will helga oss. Wi bedja Dig, utgjut din Helige Ande öfwer

oss, öfwer wåra församlingar och wåra hem! Kom, Helige Ande, upplifwa wåra kalla, tröga hjärtan, rena oss från synden, föröka wår tro och uppwäck hos oss en brinnande kärlek till hwarandra, så att wi bewara Andens enhet genom fridens band. Sanningens Ande, led oss i din sanning och förläna oss allt, hwad som tjänar till lif och gudaktighet, Dig till ära och oss till salighet. Amen.

10. Bön på heliga treenighetssöndag.

Helige, treenige Gud! Wi tacka Dig, att Du i din nådefulla uppenbarelse har gjort Dig känd för oss såsom wår Gud, genom dopet upptagit oss till dina nådebarn och födt oss på nytt till ewigt lif. O Du wår Herres, Jesu Kristi, Fader, Du ewiga kärlek och barmhärtighet! Nåderike Frälsare, Herre Jesus Kristus, Du wår wisdom, wår rättfärdighet, wår helgelse och wår förlossning! Helige Ande, sanningens, barnaskapets och bönens Ande! Dig, treenige Gud, lofwa, ära och tillbedja wi. Kom till oss och gör Dig en boning i wåra hjärtan! Werka i oss en sann tro och ett lefvande hopp och låt oss en gång med dina heliga änglar och alla utwalda få tillbedja, prisa och tjäna Dig i din himmelska helgedom! Amen.

11. Bön på andra böndagen.

(Reformationsfesten.)*

Himmelske Fader, wi frambära i dag inför Dig wårt tack och lof, att Du åter upptände för wåra fäder det

* På första böndagen (botdagen) förekommer icke någon särskild botbön, endast litanian.

klara ljuset af ditt evangelium, och att du gaf dina tjänare nåd att frimodigt bekänna din sanning. Wi tacka Dig ock, att Du allt hittills låtit oss få behålla ditt rena och klara ord, fastän wi för wår otacksamhets skull förtjänt att mista det. Wi bedja Dig, bewara oss från allt missbruk af den evangeliska läran till själfswåld och falsk frihet! Afwärj nådeligen ifrån oss all willfarelse! Låt ditt ord och dina sakrament bewaras oförfalskade åt wåra efterkommande! Gif ditt ords tjänare i wåra dagar, liksom de första bekännarna, kraft och wishet till att rätt wittna om Dig och att öfwerwinna motståndarna till ditt evangelium! Låt din församling blifwa alltmer endräktig i sanningen och kärleken! Och war själf, o Gud, mot all fiendens makt wårt wärn och wapen, så att wi äfwen på den onda dagen må i din kraft allting wäl uträtta och blifwa beståndande, ditt stora namn till pris och ära. Amen.

12. Bön på tredje böndagen.

(Missionsfesten.)*

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader, Du, som utgaf din enfödde Son, att wärlden skulle warda salig genom honom, wi bedja Dig, se i nåd och förbarmande till dem, som ännu sitta i mörkret och dödens skugga. Upptänd i wåra hjärtan en brinnande kärlek till Dig, att wi måtte i sanning nitälska för ditt rikes utbredande på jorden. O Du skördens Herre, sänd arbetare i din myckna skörd! Styrk

* Denna bön kan ock användas vid särskilda missionsgudstjänster.

och wälsigna dina tjänare i deras werk! Låt ditt namn genom evangelium warda förhärligadt utöfwer jordens krets och låt oss en gång tillsamman med den oräkneliga skaran af alla släkten, folk och tungomål ewigt tjäna och lofwa Dig i din härlighet! Amen.

13. Bön på fjärde böndagen.

(Tacksägelsedagen.)

Käre, himmelske Fader, wi tacka Dig af hjärtat för allt det goda, wi undfått af din milda hand. Du har låtit ditt ord rikligen bo ibland oss, och Du har äfwen beskärt oss mycken timlig wälsignelse. Herre, wi äro alltför ringa till all den barmhärtighet och trohet, Du bewisat oss. Men wi bedja Dig, att Du än widare wille wara oss nådig, gifwa oss allt, som är oss nödigt och hälsosamt, och förläna oss, att wi alltid förblifwa ett folk, som under alla skiften förtröstar på din mäktiga hjälp, genom Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

14. Allm. kyrkobön vid veckogudstjänster.

Se pag. 34: 4.

15. Bön för församlingens nattvardsungdom.*

Store Gud, kärleksrike Fader! Du, som redan genom dopet till dina bekännare upptagit

* Enär de i n:r 15—17 afsedda ämnen finnas intagna i *allmänna kyrkobönen*, böra dessa böner ej användas vid högmässogudstjänster.

de barn, hvilka nu beredas att första gången blifva gäster vid Jesu bord, gif, att de under denna sin beredelsetid lära rätt känna den nåd, som Du i pånyttfödelsens bad har rikligen utgjutit öfver dem. Öppna, böj och rör deras hjärtan, att de i botfärdig tro tillägna sig denna salighet. Och när de en dag (i dag*) inför Dig och din församling själfva aflägga sin trosbekännelse, gif då därtill din Helige Andes nåd, så att de värdigt undfå sin Frälsares nattvard och sedan intill ändan stadigt framhärda i sin kristliga tros bekännelse och utöfning; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

16. Bön för frukten på jorden.

Allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, som för din godhets skull uppfyller landet med allehanda frukt, däraf människor och djur hafva sin föda! Vi bedja Dig: välsigna i nåd vårt kära fädernesland med korn och kärna! Förläna till jordens gröda tjänlig väderlek och bevara henne för allehanda fördärf! Krön året med ditt goda! Bevara oss, o Gud, för ofruktsamma år, hunger och dyr tid och se till oss i barmhärtighet! Vi bekänna våra synder inför Dig: var ditt folk nådig och öfvergif oss icke, utan välsigna oss med allt det, som Du förordnat till vårt uppehälle, och förläna oss nåd att rätt bruka det, ditt heliga namn till pris och ära; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

* På konfirmationsdagen säges: »i dag».

17. Bön för sjuka.

Allsvåldige, evige Gud, deras kraft, som äro svaga, och deras hälsa, som förtrösta på Dig: vi bedja Dig, att Du värdes i mildhet se till de sjuka och nödlidande. Vänd deras elände dem till godo och skänk dem, om Dig så behagar, deras hälsa åter! Men framför allt gif dem själens läkedom genom ditt heliga ord och hjälp dem att i åtanken af din Sons bittra lidande tåligt bära den börda, som Du låtit komma öfver dem; och när stunden är inne, så förlossa dem från allt ondt och fräls dem till ditt himmelska rike; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

18. Tacksägelse efter slutadt riksmöte.

(Att användas vid riksdagens afslutande.)

Ewige Gud, himmelske Fader, stor i nåd och mäktig i gärningar! Wi tacka Dig af allt hjärta, att Du i nåd och barmhärtighet har hållit din skyddande hand öfwer det nu slutade allmänna riksmötet. För alla redliga affikter, goda råd och nyttiga beslut prisa och lofwa wi Dig allena. Hwad af människor är feladt eller försummadt, det wärdes Du af nåd förlåta och upprätta! Wi bedja Dig, bewara och wälsigna dem, som warit församlade, och låt dem i frid återwända hwar och en till sin boning! Gif dem och oss alla nåd att wandra i din fruktan, på det att wi må erfara din kraftiga hjälp, och låt i wårt land ära bo, godhet och trohet mötas! War med oss, Herre, så-

som Du warit med wåra fäder, ditt heliga namn till pris och ära, genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

19. Bön i krigstider.

Herre, allsmäktige Gud, ewige Fader! Dig anropa wi; bönhör oss och bete oss din nåd! Förlåt oss, att wi på mångahanda sätt i synd missbrukat den fredens wälsignelse, som Du förlänat wårt land. Fräls oss ur all nöd, hwarmed kriget nu hotar. Beskydda, uppehåll och hjälp alla dem, som till fosterlandets förswar gå att möta farorna och döden. Utan din hjälp, Herre, förmår mänsklig wisdom och makt intet. Du är allena den, som upphöjer de ringa och i stoftet nedslår de stolta. I ditt namn uppresa wi baneret; på ditt namn förtrösta wi. War oss biståndig, o härarnas Gud, och förläna oss seger, att wi, frälsta ur wåra fienders hand, må i fredens lugn hembära Dig ett ostördt lof för fredens frukter. Hör oss, milde Gud och Fader, för din Sons, wår Frälsares, skull! Amen.

20. Bön i fält.

Herre, härskarornas Gud, Du, som icke öfvergifver dem, som förtrösta på Dig, du är vår sköld och vår borg! Du har af ålder vårdat och beskärmat oss, ty vårt svärd och vår arm kunna icke hjälpa oss, men din högra hand behåller segern, och ingen kan stå emot din makt. Till

Dig står allt vårt hopp. Dig åkalla vi och bedja, att Du icke ville straffa oss, såsom vi förtjänt, utan att Du ville omgifva oss med ditt gudomliga hägn. Gif våra hjärtan enighet, lydaktighet och sannskyldigt mod i tron på Dig och det dyrbara blod, som blef utgjutet för vår skull. Låt oss höra dig till, ehvad vi lefva eller dö. Håll din hand öfver vårt kära fädernesland, att vi åter i frid och ro må tjäna Dig i din sanna fruktan, i helighet och rättfärdighet, genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

21. Bön i dyr tid och hungersnöd.

Allsmäktige och nådige Gud, som låter allt wäxa på jorden, människor och djur till uppehälle och föda! Wi hafwa med wåra synder afwändt ifrån oss din wälsignelse, så att landet försmäktar af hunger. Herre, wår Gud, se till wår nöd! Lindra, o Herre, af nåd detta straff, att wi icke uppgifwas och förtwifla. Gif oss tålamod och undergifwenhet! Wälsigna wårt ringa förråd! Wälsigna åter jorden med fruktbarhet, gif tjänlig wäderlek, skänk oss nödtorftigt uppehälle och förläna oss nåd att hädanefter alltid tacksamt och måttligt nyttja dina gåfwor! Gif oss, med wårt dagliga bröd, tillika själens näring, på det att wi nu och i all ewighet må lofwa Dig; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

22. Bön under smittosamma sjukdomar.

Ewige, rättfärdige Gud! Inför Dig nedfalla wi och bekänna med förkrossade hjärtan wår synd. Wi bekänna,

att wi wäl förtjänt den hemsökelse, hwilken Du nu genom swår och smittosam farsot låter öfwergå oss. Men wi anropa din misskund: o Herre, war oss nådig och skona oss! Handla icke med oss efter wåra synder och wedergäll oss icke efter wåra missgärningar! Fräls oss från den plåga, som nu ibland oss sprider förfäran, saknad och sorg. Lär oss att bära din tuktan i tålamod och att hwarje stund hålla oss redo att ställas inför ditt ansikte! Wi öfwerlämna oss i dina händer, ty din barmhärtighet är stor. Gif oss din Helige Andes nåd, att hwarken död eller lif må skilja oss från din kärlek, som är i Kristus Jesus, wår Herre! Amen.

23. Bön att nyttjas vid gudstjänst på sjön.

Herre, allsmäktige Gud, milde Fader i himmelen! Vi tacka och lofva Dig, som allt hittills så nådigt ledsagat oss öfver hafvets djup. Låt oss ock allt framgent få åtnjuta ditt faderliga beskärm! Du gör väg midt i hafvet och en banad stig genom de oroliga vågorna. Ty jord och haf äro dina, och vindarna äro dina tjänare. Så förläna oss då efter din stora godhet en lyckosam färd! Herre Jesus Kristus, var hos oss, såsom Du fordom var med dina lärjungar i skeppet, och låt oss skåda din mäktiga hjälp! Gif oss din Helige Ande, att vi må hålla oss fasta vid ditt ord och i all nöd och våda förtrösta på Dig, Du, som än i dag förmår näpsa vädret och hafvet, så att det varder stilla och lugnt. Och när Du hulpit oss ur fara och fördärf, så uppväck oss

att af hjärtat tacka Dig och troget vandra i dina bud! Då vi omsider skola skiljas härifrån, så för oss genom en salig död från denna världens brusande haf till den rätta glädjestranden! Amen.

24.* Förbön för sjöfarande.

Himmelske Fader, vi bedja Dig för dem, som färdas på det osäkra hafvet, att Du ville omfatta dem med ditt mäktiga beskydd samt förläna dem framgång i alla deras lofliga företag. Gif dem nåd att i rättsinnig tro hålla sig till Dig och bevara dem, att de icke falla i de svåra frestelser, som medfölja deras kall. Låt dem i all nöd förnimma, att de hafva en Gud och Fader, som tänker på dem, och förläna dem nåd att i farans stund anbefalla sina själar i dina händer. Herre Jesus Kristus, Du, som kan näpsa stormen, så att den tystnar, och de brusande vågorna, så att de lägga sig ned, visa dem, som ur djupen ropa till Dig, att Du hörer bön, och rädda dem; men näps ock begärelsernas stormar i deras, såsom ock i våra egna bröst, och för oss slutligen alla till den enda säkra hamnen! Amen.

25. Förbön för fiskare.

Barmhärtige Gud, himmelske Fader, Du, som mättar allt lefvande och för din Sons skull gifver

* Då bönerna 24—26 förekomma vid **högmässan** och således vid **altaret,** böra de läsas i samma ställning som de med frakturstil tryckta.

oss, arma syndare, vårt dagliga bröd, välsigna ock deras handtering, som ute på hafvet söka sin och de sinas bärgning. Du har låtit din käre Son här på jorden utvälja fattiga fiskare till sina apostlar: gif nåd, att också de, som lägga ut från dessa stränder, må söka efter att blifva och vara hans lärjungar. Bevara dem för farlighet och allt ondt; och när de utur djupets nöd ropa till Dig, hör då, Herre, deras bön! Hjälp, att de alltid hafva för ögonen, huru snart det kan vara lyktadt med dem. Led dem efter ditt råd, på det att de för din faderliga vård må tacka och prisa ditt heliga namn; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

26. Bön att nyttjas i de församlingar, inom hvilka bergverk äro belägna.

Vi tacka Dig, barmhärtige Gud, för de håfvor, som Du på denna ort låter oss upphämta ur jordens innandömen. Vi bedja Dig, att Du värdes välsigna och bevara dessa dina håfvor och förläna oss nåd att med tacksamhet till ditt namns ära bruka dem. Gif dem, som vårda dessa bergverk, visdom och kraft att väl uträtta det, som åligger dem. Bevara för skada och farlighet dem, som arbeta i de djupa jordens rum, och uppväck dem att alltid befalla sig i dina händer! Gör dem äfven angelägna att med all flit söka och upphämta ur ditt ords rika grufvor de skatter, som göra oss rika inför Dig. Hör oss, Herre vår Gud, och håll oss alla redo att möta Dig, huru och när det må behaga Dig

att kalla oss från denna mödosamma och farliga värld; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

27. Bön vid läggandet af grundsten till ny kyrka.

Allsmäktige, nådefulle Gud! Värdes förläna din välsignelse till det verk, som vi nu här till din ära begynt, och låt på denna grundval en helgedom höja sig, där din menighet kan samlas att tillbedja Dig och där hon kan varda bespisad med ditt lefvande ord och dina nåderika sakrament. Tag alla dem, som skola här arbeta, i ditt nådiga beskydd och gif dem ett gudfruktigt sinne, att de må förrätta sin gärning på ett Dig välbehagligt sätt. Låt verkets fortgång ej förhindras genom någon ofärd! Men såsom vi bedja Dig, Herre, om bistånd vid detta jordiska tempels byggande, så anropa vi Dig ännu mer därom, att Du värdes själf uppbygga din församling till ett andeligt hus, till ett heligt prästerskap till att offra Dig andliga offer, som äro Dig välbehagliga; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

28. Bön i församling, där kyrkobygge förehafves.

O Herre Jesus Kristus, Du, som har grundat och ännu genom dina tjänare uppbygger ditt andliga Sion! Se i nåd till det arbete, som wi här förehafwa, då wi

uppbygga en helgedom, där dina återlösta wilja församlas att höra ditt ord och warda delaktiga af dina heliga sakrament samt tillbedja och lofwa ditt heliga namn. Främja Du wåra händers werk, ty om Du icke bygger huset, så arbeta de fåfängt, som därpå bygga. Bewara för skada och farlighet alla dem, som här äro sysselsatta. Förläna din församling enig håg och wilja och gif framför allt, att din Helige Andes tempel må warda uppbyggdt och befästadt i wåra hjärtan! Amen.

29. Bön att nyttjas vid hälsobrunnar.

Himmelske Fader, vår hälsas Gud! Du, som låter läkedom uppvälla ur jorden, på det Du skall varda prisad i dina under, se i förbarmande till oss, som här på denna ort söka varda helade från vår krankhet. Tänk icke på våra öfverträdelser, utan förlåt oss våra synder! Herre Jesus, Du, som botade allehanda krankhet, bevisa äfven på oss din härliga makt, så att vi, om så är din vilja, varda helbrägda. Men ehvad Du skickar hälsa eller sjukdom, lif eller död, så låt allt lända till din ära! Blif, Herre Jesus, i oss en lefvande hälsokälla med springande vatten till evigt lif och församla oss omsider till den staden, där ingen död skall vara mer, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller värk, ty det första har gått till ända.

Hela oss, Herre, så varda vi helade. Hjälp Du oss, så varda vi hulpna. Amen.

Bihang.

Böner ur 2. kapitlet enl. förut gällande kyrkohandbok,
(hvilkas gamla n:r stå inom parentes)
jämte till kap. 10—13 hörande böner och kungörelser
(33—36).

30. (15.) Tacksägelse för tillfrisknade.

Barmhärtige Gud, Du, som är Herre öfver lifvet och döden! Vi tacka Dig, att Du af din stora barmhärtighet har låtit dem blifva vid lif, som Du hemsökte med sjukdom. Förläna dem din Helige Ande, att de till sin eviga salighet må använda den nådetid, som Du förunnar dem, och i en rätt tacksamhet för denna din välgärning prisa och lofva ditt heliga namn; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

31. (19.) Missionsbön.

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader! Du, som utgaf din enfödde Son, på det att världen skulle varda salig genom honom, vi bedja Dig, se i nåd och förbarmande till dem, som ännu sitta i mörker och dödens skugga! Upptänd i våra hjärtan en brinnande kärlek till Dig, att vi måtte

enligt din vilja i sanning nitälska för hedningarnas omvändelse. O Du sädens Herre, sänd arbetare i din myckna säd! Styrk och välsigna alla dem, som troget verka för ditt rikes utbredande. Låt evangelii ljus snarligen upplysa hela jordens krets, att ditt namn må varda förhärligadt från solens uppgång allt intill nedergången, och gif oss, att vi, tillsamman med den oräkneliga skaran af alla hedningar och släkten och folk och tungomål, må i den stora härligheten evigt tacka och lofva Dig. Hör vår bön för Jesu Kristi skull! Amen.

32. (21.) En annan bön under pågående krig.

Himmelske fridsfurste, Herre Jesus Kristus, som har förvärfvat oss den andeliga friden, för hvilken Dig med Fadren och den Helige Ande vare lof i evighet! Du har ock härtill gifvit oss den lekamliga friden, hvilken stora välgärning vi icke alltid hafva upptagit rätt, utan ofta i vår säkerhet missbrukat. Därföre har Du med rätta hemsökt oss med ofred och krig. Förlåt oss, Herre, vår otacksamhet och alla våra synder! Afvänd ifrån oss krigets fasa och förödelse! Förbarma Dig öfver oss, dina nödställda barn! Du är nödhjälparen: fräls oss från all vår nöd! Hör vår bön och se till oss i barmhärtighet! Gif oss frid i våra dagar, på det att vi här må ostörda tjäna Dig i en sann fruktan och sedan efter detta lifvet lofva och prisa Dig utan ända i den eviga fridens boningar. Amen.

---

33. Bön på långfredagen.

(Aftonsången.)

O Herre Gud, himmelske Fader! Du, som icke har skonat din enfödde Son, utan gifwit honom ut för oss alla: wi tacka Dig af allt hjärta, att Du genom hans begrafning har helgat wåra grafwar till hwilokamrar, och bedja Dig, att Du genom din Helige Ande wärdes låta honom hafwa en hwilostad äfwen i wåra hjärtan, så att han må förblifwa i oss och wi efter kors och bedröfwelse må komma till ro i wåra grifter och där förbida en salig uppståndelse, genom samme din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

34. Bön att efter den allmänna kyrkobönen läsas den dagen, då en kyrka inviges.

Lofwad ware Du, barmhärtige Frälsare, Herre Jesus Kristus, Du kyrkans hufwud och wåra själars Herde, att Du i dag så nådeligen bespisat oss med ditt heliga ord och därmed gifwit oss det första wittnesbörd, att Du på detta rum, där Du nu stiftat ditt namns åminnelse, will komma till oss och wälsigna oss. O, låt ditt ord allt framgent rikligen bo ibland oss och dess förkunnelse blifwa kraftig i wåra hjärtan! Wi hafwa i mångahanda måtto öfwerträdt dina heliga bud och försmått och missbrukat ditt nåderika evangelium. Emot Dig hafwa wi syndat och handlat illa inför Dig. Men, Herre, flytta dock icke din ljusstake ifrån oss, utan gif oss nåd att i ditt nya

tempel med nya hjärtan fröjdas i ordets klara sken, så att wi själfwa må blifwa ljus i Dig, städse wandra såsom ljusets barn och omsider i den himmelska härligheten genom Dig warda ewigt saliga. Amen.

35. Kungörelse och bön, som efter predikan med tillhörande bön bör på predikstolen uppläsas den dag, då biskop skall i ämbetet inställas.

Efter slutad gudstjänst kommer N. N. att inställas till biskop i N. N. stift. Denna kristna församling uppmanas fördenskull att med förenade böner för honom anropa Herren Gud om nåd och välsignelse.

Låtom oss bedja!

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka Dig af allt hjärta, att Du genom din Son, Jesus Kristus, på jorden inrättat predikoämbetet, att du nådeligen ibland oss hitintills bibehållit detsamma och därjämte, såsom ordningens Gud, förordnat dem, som skola hafva tillsyn, att allt i församlingen må skickligt och ordentligt tillgå. Vi bedja Dig, att Du genom din Helige Ande värdes styra och regera alla trogna lärare i din kyrka, så att ditt ords rena sanning alltid må varda förkunnad. Förläna visdom, kraft och nåd åt din tjänare, som nu i biskopsämbetet skall inställas, på det genom hans tjänst ditt stora namn må varda rätt äradt och vår Frälsare, Jesus Kristus, må i sin församling allt mer och mer förhärligas. Amen.

36. Kungörelse och bön, som efter predikan med tillhörande bön bör på predikstolen uppläsas den dag, då prästvigning skall ske.

Efter slutad gudstjänst kommer invigning till det heliga prästämbetet att i detta Herrens hus förrättas. Denna kristna församling uppmanas fördenskull att med förenade förböner anropa Herren Gud om nåd och välsignelse för dem, som i samma ämbete nu skola inträda.

Låtom oss bedja!

Barmhärtige Gud, kärleksrike Fader! Vi tacka Dig af allt hjärta, att Du genom din Son, Jesus Kristus, på jorden inrättat predikoämbetet och allt hitintills nådeligen bibehållit det ibland oss. Vi bedja Dig, att Du genom din Helige Ande värdes styra och regera alla trogna lärare i din kyrka, så att ditt ords rena sanning alltid må varda förkunnad. Se i nåd till de män, som nu komma att undfå detta ämbete, och besegla själf från himmelen den invigning, som gifves dem på jorden, så att ditt stora namn må genom deras tjänst varda rätt äradt och vår Frälsare, Jesus Kristus, må i sin församling allt mer och mer förhärligas. Amen.

SVENSK

KYRKOHANDBOK

I FULL ÖFVERENSSTÄMMELSE MED

DEN AF KONUNGEN ÅR 1894 STADFÄSTADE

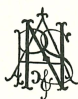
SAMT DE UNDER ÅREN 1899 OCH 1904 DÄRI
NÅDIGST FASTSTÄLLDA ÄNDRINGAR

I SYSTEMATISK UPPSTÄLLNING

OCH MED FLERA

DET PRAKTISKA BEHOFVET AFSEENDE

TILLÄGG

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1904

SVENSK
KYRKOHANDBOK

I FULL ÖFVERENSSTÄMMELSE MED

DEN AF KONUNGEN ÅR 1894 STADFÄSTADE

SAMT DE UNDER ÅREN 1899 OCH 1904 DÄRI
NÅDIGST FASTSTÄLLDA ÄNDRINGAR

SENARE DELEN

INNEHÅLLANDE

KASUELL TJÄNSTEHANDBOK

ELLER DE KYRKLIGA

INITIATIONS- OCH BENEDIKTIONS-AKTERNAS RITUAL

I ÅSKÅDLIG ANORDNING

MED PRAKTISKA TILLÄGG

INNEHÅLL.

Senare delen.

---

3 KAPITLET.

Om döpelsen.

A. Späda barns dop.

1:o) Nöddop.

När barnets svaga tillstånd icke tillåter att kalla präst, må en annan **konfirmerad, gudfruktig** person, man eller kvinna, döpa barnet; och bör den, som förrättar nöddopet, tillse, att **rent och obemängdt vatten** framskaffas, hvarom de närvarande dopvittnena äfven böra vara försäkrade, samt därefter med tankarna samlade till Gud, hvilkens verk och heliga inrättning detta är, begjuta barnets hufvud tre gånger med vatten och säga:

1. Jag döper dig N. N. till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

[Därefter läses:]

2. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga

äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

3. Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

2:o) Barndop enligt kyrklig ordning.

a) Barndop.

Innan dopet företages, bör prästen göra sig underrättad om, hvilka barnet tillhörer, där det honom eljest icke är kunnigt; om barnet förut är döpt eller ej och hvad namn det skall hafva. Sedan börjar han sålunda:

1. I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Käre kristne! Genom Guds ord veta vi, att alla människor födas med synd,

b) Nöddops bekräftelse.

Har barnet, som fått nöddop, förblifvit vid lif, gör prästen sig af dem hvilka varit närvarande noga underrättad, huruvida barnet är på förenämnda sätt döpt. Finner han därvid, att dopet icke blifvit så förrättadt, som här ofvan är föreskrifvet, så bör barnet anses såsom odöpt och döpas på det sätt, som i detta kapitel om barndop är bestämdt. I annat fall bekräftas dopet af prästen på efterföljande sätt: [Samma formulär föl-

men vi veta ock, att Jesus Kristus har kommit i världen att frälsa syndare. Emedan nu vår Herre Jesus har betygat och sagt: Utan att en varder född af vatten och Ande, kan han icke ingå i Guds rike (Joh. 3: 5), så vilja vi efter hans befallning* genom nya födelsens bad upptaga detta (dessa) barn i den kristna församlingen, bedjande af allt hjärta, att vår Herre och Frälsare ville i nåd mottaga det (dem) och förläna det (dem) sin Helige Andes kraft till lefvande tro och sann gudaktighet. Härtill gifve Gud sin välsignelse för Jesu Kristi skull! Amen.

[Därefter säger prästen:]

Upplyften edra hjärtan till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus har själf instiftat den heliga

jes, då dopbekräftelsen sökes af personer, som **mot kyrkans ordning blifvit döpta,** dock med nödiga ändringar med afseende på den döptes ålder.

Dopbekräftelse bör, så vidt ske kan, förrättas **i närvaro af dopvittnena:]**

1. I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Käre kristne!

Vår Herre Jesus Kristus har uttryckligen bjudit sina lärjungar: ”Gån ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder.” Emedan nu detta barnet N. N. är efter Jesu Kristi

* Vid hittebarns dop inskjutas här orden: **”då det är ovisst, om detta barn undfått det heliga dopet”.**

döpelsen, då han sade till sina lärjungar:

Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill världens ände. (Matt. 28: 18—20.)

befallning döpt med vatten till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn och vi sålunda kunna vara förvissade, att det blifvit upptaget till Guds barn och arfvinge till det eviga lifvet; alltså gillar och stadfäster jag såsom Kristi tjänare detta dop i Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

2. Hören nu jämväl det heliga och trösterika evangelium, hvilket läses hos evangelisten Markus:

2. Hören det heliga och trösterika evangelium, hvilket läses hos evangelisten Markus:

De buro fram barn till Jesus, att han skulle taga på dem, men lärjungarna näpste dem, som framburo dem. Och när Jesus såg det, vardt han misslynt och sade till dem: Låten barnen komma till mig och förmenen dem icke; ty sådana hörer Guds

rike till. Sannerligen säger jag eder: Hvilken som icke mottager Guds rike såsom ett barn, han kommer aldrig där in. Och han tog dem upp i famnen och lade händerna på dem och välsignade dem. (Mark. 10: 13—16.)

3. [Därefter lägger prästen sin hand på barnets hufvud och beder:]*

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

4. [Prästen fortfar att bedja:]

Herren Gud, den evige Förbarmaren, som allena frälsar från allt ondt, och som af nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset genom vår Frälsare Jesus Kristus, uttage

4. [Vidstående mom. förekommer ej här.]

* Då flera barn på en gång döpas, må *Fader vår* under handpåläggning läsas öfver **två barn** på samma gång.

dig från mörkrets väldighet och behålle dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

5. Låtom oss höra den kristna tro, som vi bekänna, och till hvilken

detta (dessa) barn skall (skola) döpas:	detta barnet är döpt:

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, hvilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefvande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt lif.

6. [Nu begjuter prästen barnets hufvud tre gånger med vatten och säger:]

Jag döper dig N. N. till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

6. [Detta mom är utfördt i **nöddopet.**]

7. [Därefter säger prästen:]

Låtom oss tacka och bedja!

Allsmäktige, evige Gud, käre himmelske Fader! Vi tacka dig af allt hjärta, att Du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och (nu)* har låtit detta barn (dessa barn) födas på nytt till evigt lif. Vi bedja dig, att Du värdes bevara det (dem) i döpelsens nåd, så att det (de) må uppväxa i din fruktan och i Kristi uppståndelses kraft vandra i ett nytt lefverne, alltid vara Dig behagligt (behagliga) och efter detta lifvet undfå de saligas arfvedel i himmelen; genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

8. [Sedan uttalar prästen öfver barnet välsignelsen:]

Herren välsigne dig (eder) och bevare dig (eder); Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig (eder) och vare dig (eder) nådig; Herren vände sitt ansikte till dig (eder) och gifve dig (eder) frid!

---

* Utelämnas vid dopbekräftelse.

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

9. [Därefter förmanar prästen faddrarna sålunda:] *

Käre kristne! Emedan detta (dessa) barn genom nya födelsens bad, som är skedt genom vatten och den Helige Ande,

i nya födelsens bad

har (hafva) blifvit Guds barn och Jesu Kristi medarfvinge (medarfvingar): så låten I, som bevittnat denna heliga handling, vara eder angeläget att i kristlig kärlek och trogna förböner framgent understödja detta (dessa) barn; och läggen särskildt på edra hjärtan församlingens allmänna plikt att jämte barnets (barnens) föräldrar och i synnerhet vid deras frånfälle i barnets (barnens) omyndiga år ** **tillse, att det (de) uppväxer (uppväxa) i Herrens tukt och förmaning och sålunda troget förvarar (förvara) hvad det (de) i dopet har (hafva) undfått. Härtill förläne eder Herren sin nåd!**

10. [Prästen slutar med följande förmaning:]

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hafva undfått döpelsens nåd:

---

* I de undantagsfall, då inga dopvittnen kunna erhållas, som vilja åtaga sig fadderförbindelserna, uteslutes förmaningen till faddrarna.

** Vid hittebarns dop utelämnas orden: ”*jämte barnets — — — — omyndiga år*”.

Såsom I nu hafven mottagit Herren Kristus Jesus, så vandren i honom, rotade och uppbyggda i honom och befästade i tron, såsom I hafven blifvit lärda, öfverflödande i henne med tacksägelse. (Kol. 2: 6, 7.)

Ära vare Fadren och Sonen och den Helige Ande, såsom det var af begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

[Därefter säger prästen till faddrarna:]

Gån i Herrens frid!

B. Vuxna personers dop.

a) **Israeliters** (och **af kristna föräldrar födda personers**) dop.

b) **Mohammedaners** och **hedningars** dop.

När någon *jude*, *mohammedan* eller *hedning* efter egen åstundan blifvit i den kristna läran undervisad och skall döpas, må det af hans eget val bero att antingen offentligen i kyrkan eller enskildt undfå det heliga dopet.

Skulle en *af kristna föräldrar född*, odöpt person begära dopet, meddelas det honom äfvenledes enligt här föreskrifven ordning; dock med lämpliga förändringar.

Om sådant dop sker på *sön- eller helgdag i kyrkan*, uppmanas församlingen från predikstolen att gemensamt bedja Gud för den, som skall döpas, om välsignelse till hans förehafvande.

När han (hon) framkommit till att döpas, håller prästen till de församlade **ett kort tal** eller gör **följande** framställning:

1. I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Kristne vänner! Denne (-na) man (kvinna, yngling, jungfru m. m.)

af Israels släkte (som är född af kristna föräldrar) har genom Guds nåd och hans heliga ords kraft	**har genom Guds nåd och hans heliga ords kraft blifvit från det mohammedanska (hedniska) mörkret och villfarelsen omvänd till Guds sanna dyrkan.**

Han (hon) har lärt känna Gud, Fadren och Sonen och den Helige Ande, såsom han har uppenbarat sig i sitt ord, samt erkänner Jesus vara sin och hela världens Frälsare. Då vi nu, så vidt möjligt är, erfarit, att han (hon) allvarligen längtar efter den heliga döpelsen, och då vår Herre Jesus har betygat och sagt: ”Utan att en varder född af vatten och Ande, kan han icke ingå i Guds rike” (Joh. 3: 5), **så åligger oss att i kristlig kärlek under trogna förböner befrämja detta hans (hennes) gudliga uppsåt.**

2. [Därefter säger prästen:]

Allsmäktige Gud, deras tröst, som åkalla Dig, deras lif, som äro komna till tron, och deras upprättare, som äro döda i synden: vi anropa Dig för denne(-na) din tjänare (tjänarinna), som begär din döpelses gåfva, att han (hon)

må undfå din eviga nåd genom pånyttfödelsen af din Helige Ande. Tag honom (henne) till Dig, Herre, och efter som Du har sagt: "Bedjen och I skolen få, söken och I skolen finna, klappen och eder skall varda upplåtet"; så upplåt nu dörren för honom (henne), som klappar, att han (hon), af vatten och Anden född på nytt, må ingå i det rike, som Du har beredt; genom Jesus Kristus, vår Herre, Amen.

3. [Prästen frågar den, som skall döpas (baptizanden):]

Hvad är ditt namn?

[Baptizanden angifver det namn, han burit före sitt dop:]

N. N.

[Sedan tilltalar prästen baptizanden sålunda:]

Inför Gud, som pröfvar ditt hjärta, och inför Kristi församling, i hvilkens gemenskap du önskar inträda, frågar jag dig:

Afsäger du dig den lära, efter hvilken du hittills har vandrat

utan att känna Gud, såsom han har uppenbarat sig genom sin Son, vår Herre, Jesus Kristus?	i mörker och villfarelse?

Svar: Ja.

Antager och bekänner du alltså den rena evangeliska läran, hvari du nu är undervisad?

Svar: Ja.

4. Upplyften edra hjärtan till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus har själf instiftat den heliga döpelsen, då han sade till sina lärjungar:

Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill världens ände. (Matt. 28: 18—20.)

5. [Därefter lägger prästen handen på hans hufvud och beder:]

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt, och makten och härligheten i evighet. Amen.

[Prästen fortfar att bedja:]

Herren Gud, den evige Förbarmaren, som allena frälsar ifrån allt ondt, och som af nåd har kallat dig till delaktighet i ljuset genom vår Frälsare Jesus Kristus, uttage dig från mörkrets väldighet och behålle dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid!

[Prästen säger vidare:]

6\. Aflägg nu inför Gud och hans församling din trosbekännelse!

[Därefter säger den, som skall döpas:] *

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, hvilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfru Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefvande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt lif.

7\. [Prästen frågar:]

Vill du till denna tro varda döpt?

Svar: Ja.

Vill du ock däruti stadigt förblifva?

Svar: Ja.

---

* Om den, som skall döpas, med svårighet talar svenska språket, må det vara nog, att han svarar ja till hvar och en af trosartiklarna, hvilka då af prästen uppläsas i frågeform.

Hvad namn vill du hafva?

Svar: N. N.

8. [Därefter böjer den, som skall döpas, sitt hufvud öfver funten, och prästen begjuter det tre gånger med vatten och säger:]

Jag döper dig N. N. till Fadrens och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

9. [Därefter beder prästen:]

Allsmäktige Gud, kärleksrike Fader. Vi tacka Dig af allt hjärta, att Du alltid håller vid makt och förökar din heliga kristna kyrka och nu har låtit denne(-na) din tjänare (tjänarinna) undfå nya födelsens bad till evigt lif. Vi lofva och prisa ditt heliga namn, att Du genom din Ande församlar folk och släkten till en skara, som ingen kan räkna, att inför din tron i evighet tillbedja Dig; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

10. [Därpå tilltalar prästen den döpte på följande sätt:]

Käre(-ra) broder (syster)! Vår Herres, Jesu Kristi, Fader gifve dig, efter sin härlighets rikedom, att du genom hans Ande varder stärkt med kraft till den invärtes människan och uppfylld intill all Guds fullhet. Dig har mycket blifvit gifvet. Därför skall ock mycket af dig varda utkräfdt. Mycket har blifvit dig anförtrodt; därför skall ock af dig fordras mera. Så se nu till, att du icke försummar Guds nåd

och blifver tillbaka. Bruka med flit och lydaktigt hjärta Guds heliga ord! Vaka alltid och bed, att du må undfly all synd och vandra värdigt Kristi evangelium. Förgät aldrig det nåderika förbund, som Gud, den treenige, har i det heliga dopet med dig ingått, och sök ofta din Frälsare i hans heliga nattvard med botfärdigt sinne och hjärtligt frälsningsbegär. Vakta dig ock för alla falska och främmande läror och förblif ståndaktigt vid den hälsosamma lära, som vår församling bekänner, och i hvilken du blifvit undervisad. Så skall fridens Gud vara med dig och hjälpa dig väl igenom alla tidens frestelser och lidanden till sitt himmelska rike.

[Sedan den döpte fallit på knä, fortsätter prästen:]

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

11. [Sist förmanas faddrarna:]

Käre kristne! Emedan I hafven åtagit eder att vittna om denne(-na) vår kristendomsbroders (systers) omvändelse och dop; fördenskull förmanar jag eder, att I allt framgent i kristlig kärlek understödjen honom (henne) med förbön och förmaning, så att han (hon) må stadigt

förblifva i den nåd, som den Treenige Guden med honom (henne) har gjort, sky all villfarelse och rätteligen bruka nådemedlen samt tjäna Gud i helighet och rättfärdighet i alla sina lifsdagar. Härtill förläne Herren eder nåd och kraft för sitt namns skull! Amen.

12. [Prästen slutar med följande förmaning:]

Låtom oss nu höra Guds ords förmaning till oss, som hafva undfått döpelsens nåd:

Såsom I nu hafven mottagit Herren Kristus Jesus, så vandren i honom, rotade och uppbyggda i honom och befästade i tron, såsom I hafven blifvit lärda, öfverflödande i henne med tacksägelse. (Kol. 2: 6, 7.)

Ära vare Fadren och Sonen och den Helige Ande, såsom det var af begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet! Amen.

[Därefter säger prästen till den nydöpte och faddrarna:]

Gån i Herrens frid!

4 KAPITLET.

Om ungdomens första nattvardsgång.

Den tid, som för hvarje orts lägenhet och tillstånd pröfvas bekvämligast, göres af kyrkoherden pålysning från predikstolen, att alla de föräldrar, fosterfäder och husfäder, som hafva barn och tjänstefolk, komna till den ålder, då de böra undervisas och beredas att för första gången begå Herrens nattvard, skola inom utsatt tid anmäla dem hos församlingens kyrkoherde. De barn, hvilkas målsmän försumma detta, må dröja till följande året, emedan prästerskapet annars, genom nya tillkomlingar, städse skulle hindras i sitt arbete.

När anmälan skett och den utlysta tiden tilländagått, blifva barnen genom förnyad kungörelse från predikstolen underrättade om dagen, då de skola infinna sig.

Då tager undervisningen genast sin början, och därvid bör den i vår församling antagna katekesen följas.

När nattvardsungdomen befunnits hafva erforderlig kristendomskunskap, utsätter kyrkoherden en viss dag till det förhör, hvilket i församlingens närvaro bör föregå barnens kommunion. Härom sker kungörelse från predikstolen, med tillkännagifvande att församlingens nattvardsungdom kommer den eller den dagen att i koret offentligen förhöras i vår kristna lära, bekänna sin tro och aflägga sina löften. Därjämte anmodas församlingens ledamöter, i synnerhet föräldrar, fosterföräldrar och husbönder, att vara tillstädes, med trogna böner understödja barnen i deras viktiga förehafvande och för egen del hämta af denna kristliga förrättning den uppbyggelse, som åsyftas och däraf bör hämtas.

1. [På den utsatta dagen och sedan barnen äro i koret samlade omkring altaret begynnes akten med afsjungande af:]

En lämplig psalm.

2. [Därefter håller kyrkoherden — eller den präst, som undervisat barnen — från altaret till dem:]

Ett kort tal.

3. [Därefter vidtager:]

Förhöret

[som bör så inrättas, att de allra hufvudsakligaste delar af salighetsläran blifva genomgångna. Förhöret bör dock icke räcka mycket öfver en timme* eller — vid ett större antal — åtminstone ej längre än att hvarje barn må hinna besvara något spörsmål].

4. [Sedan förhöret afslutats, tilltalar prästen — från altaret — ungdomen sålunda:]

Älskade barn! I hafven nu korteligen redogjort för eder insikt i den lära, hvilken vår Herre Jesus Kristus i sitt heliga ord har oss uppenbarat, och som i hans församling förkunnas och bekännes. Denna är ock den tro, till hvilken I ären döpta. Jag uppmanar nu eder att inför Gud och denna kristna församling svara och bekänna:

Tron I på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare?

Svar: Ja.

Tron I på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, hvilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död

* På det att vid själfva konfirmationen förhöret ej må utsträckas öfver den föreskrifna tiden, må kyrkoherden, där han så pröfvar nödigt, någon föregående dag, i föräldrars, målsmäns och församlingens äldstes närvaro, med nattvardsbarnen anställa ett särskildt förhör.

och begrafven; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefvande och döda?

Svar: Ja.

Tron I på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt lif?

Svar: Ja.

5. Viljen I genom Guds nåd bevisa denna tro i edert lefverne och alltså vandra värdigt Kristi evangelium i kärlek till Gud och till eder nästa?

Svar: **Ja.**

Viljen I därföre, med Guds hjälp, under vaksamhet och bön bruka Guds ord och söka eder Frälsare i hans heliga nattvard?

Svar: **Ja.**

6. [Sedan dessa frågor äro af barnen samfälldt besvarade med ja, säger prästen:]

Älskade barn! Inför Gud, den allvetande och allestädes närvarande, hafven I nu med egen mun aflagt eder bekännelse; och förklarar jag härmed, att I ägen tillträde till Herrens heliga nattvard, i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Herren förläne genom sin nåd, att hela edert lif och alla edra krafter må vara helgade till hans vilja och tjänst i Kristus Jesus!

[**Här falla barnen på knä,** och prästen fortfar:]

Vår Herre Jesu Kristi Fader gifve eder, efter sin härlighets rikedom, att I varden stärkta med kraft genom hans Ande till den invärtes människan och uppfyllda intill all Guds fullhet! Amen.

7. [Prästen **knäböjer**, vänd mot barnen, och beder:]

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

8. [Därefter **stiger prästen upp** och säger:]

Låtom oss nu förena oss i trogna förböner för dessa barn!

Allsmäktige, barmhärtige Gud, himmelske Fader, Du som i oss begynner och fulländar allt godt, wi bedja Dig för dessa barn, i hwilka Du genom nya födelsens bad har begynt ditt goda werk och som Du nu har låtit komma till den kunskap, att de själfwa inför din församling hafwa kunnat bekänna din nåd och sanning i Kristus Jesus, wår Herre: fullborda det goda werk, som Du i dem begynt. Lär deras hjärtan alltmera känna wärdet af den salighet,

som din enfödde Son har beredt dem. De äro swaga: styrk Du dem med din kraft. De skola wandra genom en farlig wärld: skydda dem med din makt. Frestelser skola möta dem: stärk dem till att kämpa och att segra. Gif dem din Helige Andes nåd till wälsignadt åtnjutande af den heliga nattwarden. Hjälp dem att med ord och wandel fri=modigt bekänna ditt namn inför wärlden, alltid waka och bedja samt med alla dina trogna tröstligen förbida din käre Sons tillkommelse och ändtligen med honom undfå ewigt lif. Amen.

9. [Därefter säger prästen:]

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Sedan barnen därefter uppstigit, slutas förrättningen med afsjungande af:]

En lämplig psalm.

Då **barnen** en följande helgdag tillsammans **begå Herrens nattvard**, hålles med afseende härpå, näst efter de kyrkliga tillkännagifvandena, ett för tillfället lämpadt **kort tal,** hvarefter på vanligt sätt följer **slutönskan** öfver församlingen.

---

5 KAPITLET.

Om allmänt skriftermål.

Sedan det angelägna **kommunionförhöret**, så vidt ske kan, före eller i sammanhang med anmälningen till nattvardsgången ägt rum, förrättas det **allmänna skriftermålet**, ehvad det sker **samma dag** nattvarden hålles eller **någon föregående dag**, i följande ordning.

A.	B.
[Då det hålles **omedelbart före** den allmänna **gudstjänsten**:]	[När det hålles på särskild (söcken)dag **utan samband med** allmän gudstjänst:]

1. Först sjunges en kort, lämplig psalm.

[T. ex. 171: 1; 182: 1—3; 183; 187: 1—3; 189: 5—6, m. fl.]

2. I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

[Omedelbart efter dessa inledningsord hålles **skriftermålstalet**, som bör räcka högst en half timme, med lämplig öfvergång till:]

3. [Syndabekännelsen:]* **Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämväl sedan i alla mina lifsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot Dig, bekänner af allt hjärta inför Dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat Dig öfver all ting, icke min nästa såsom mig själf. Emot Dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och**

* I det skriftermål, som föregår den administrerande prästens **själfkommunion, knäböjer prästen under syndabekännelsen.**

gärningar och vet mig fördenskull vara värd en evig fördömelse, om Du skulle så döma mig, som din rättvisa kräfver och mina synder hafva förtjänt. Men nu har Du, käre himmelske Fader, utlofvat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till Dig och med lefvande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem vill Du öfverse, ehvad de hafva brutit emot Dig, och aldrig mer tillräkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder Dig trösteligen, att Du efter samma ditt löfte värdes vara mig misskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära.

4. [Därefter afkunnas **aflösningen** med följande ord:]

Är denna eder syndabekännelse uppriktig, och begären I alltså med botfärdiga hjärtan edra synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock, i kraft af Guds ord och löfte, fast och visst, att Gud af nåd förlåter eder alla synder; och denna edra synders förlåtelse tillsäger jag eder på vår Herres, Jesu Kristi, befallning i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

5. [Härefter läses **någon lämplig psalm** (eller ett **skriftspråk**) t. ex:]

O du, som för vår frälsnings skull,
Oskyldig, helig, nådefull,

5. Låtom oss bedja!

[Därefter förebeder prästen i kommunikanternas namn sålunda:]

Allsmäktige, himmelske Fader! Wi tacka Dig af

Dig själf ej ville skona!
Ditt blod, o Jesu, öfver mig
Välsignande må gjuta sig
Att mig med Gud försona!
Mig lifve detta dyra blod
Till kärlek, tro och tålamod;
Det tröste mig i all min nöd,
Det styrke mig i lif och död,
Att, efter ett i frid och hopp
Fullbordadt lopp,
Jag i din famn må tagas opp.

Sv. ps. 88: 2.

(Eller någon af nedanstående.)

6. [Härefter följer den s. k. **apostoliska välsignelsen:**]

Vår Herres, Jesu Kristi, nåd, Guds kärlek och den Helige Andes delaktighet vare med eder (oss)*! Amen.

[Efter ett kort uppehåll följer nu inledningspsalmen till högmässan.]

hjärtat, att Du i den trösterika aflösningen har tillsagt oss wåra synders förlåtelse, och wi bedja Dig, att Du wille genom din Helige Ande få bereda oss, att wi i sann botfärdighet och tro må undfå din Sons, Jesu Kristi, lekamens och blods sakrament och därigenom stärkas i kristligt tålamod och i det ewiga lifwets hopp, tills Du omsider förlänar oss en salig hädanfärd; genom Jesus Kristus wår Frälsare, Amen.

6. Därefter sjunges en kort psalm.

[Sedan hålles nattvard på vanligt sätt — se pag. **24** — vare sig omedelbart härefter samma dag (då här antydda psalm utgöres af offertoriipsalmen) eller nästföljande söndag.]

---

* I det skriftermål, som föregår **prästens självkommunion**, användes här ordet "oss" i st. f. "eder."

Lämpliga psalmverser för A. 5 härofvan och vid nattvardsgångar i öfrigt.

1.

Var Du mitt skydd mot världens flärd,
Mot syndens makt och villa,
Att kronan, som mig är beskärd,
Jag icke må förspilla.
O Jesu, Du, som frälsat mig!
Mitt hela lif jag helgar Dig
Din död att evigt prisa. 151: 4.

2.

O Jesu, kom, kom hit till mig,
Dig värdigas mig gifva,
Att dock din kärlek innerlig
Må evigt hos mig blifva.
I nöd och död är Du min fröjd,
I Dig är jag så hjärtligt nöjd;
Ej skola vi åtskiljas.

Sist beder jag rätt innerlig,
Låt, Jesu, mig åtnjuta
Din helga nattvard värdelig
Och mig i Dig insluta.
Jag blir i dig, Du blir i mig:
Du skall ock mig på lifsens stig
Till himlens glädje föra. 155: 7, 8.

3.

Miskundlig Gud, låt nådens sol upprinna,
Att för dess ljus må syndens nöd försvinna.
Din Andas kraft låt mig, o Jesu, vinna!
Ack, låt mig nåd för dina ögon finna!

All världens ljus! Liksom en morgonstjärna
Du rinner upp att lysa, värma, värna
De jordens barn, som sig till himlen ärna:
Jag skådar Dig, jag följer Dig så gärna.

Pris Dig, som ej tillstadde mig att sofva
I syndens sömn! Min mun förmår ej lofva
Den nåd, hvarmed Du värdes mig begåfva:
Mitt hjärta tag, tag mot den ringa håfva!

Försonare! Du har för mig och alla
Tömt vredens kalk och smakat dödsens galla:
Dig vill jag tro, Dig älska, Dig åkalla
Och med din hjälp ej mer i synden falla. 167: 6—9.

4.

Om tron dig synes matt och svag,
Dock tröst af Jesu kärlek tag,
Att han, som tro i hjärtat ger,
Skall ock fullborda den alltmer.
En rykand' veke släcks ej ut;
Den svaga tron når ock godt slut.

Din bättring ofullkomlig syns:
För Gud rättfärdig ingen finns.
Gud gör din bot och bättring sann,
Om du i trone håller an.
Med Jesus skall du allt förmå:
Hans löfte har du däruppå.

Är du Guds godhet icke värd,
Den är ock dig af nåd beskärd.
Din Jesus undfår syndare,
Som äro rätt botfärdige.
Till honom fly! Gud är dig god
För hans förtjänst och dyra blod.

Om dig stor svaghet kommer på,
Med trogen bön till Jesus gå:
Hos Jesus finnes tröst och råd,
Ty han är rik af makt och nåd.
Sann läkdom mot all synd och brist
Uti hans sår du finner visst.

Slätt ingen, utan Jesus kär,
I himlen och på jorden är,
Som glädja kan en sorgsen själ:
I Kristus är oss evigt väl.
Håll dig med tron vid honom fast:
Han hjälper dig från all din last. 191: 6—10.

5.

Värdes, Jesu, när mig blifva
Och allt ondt ifrån mig drifva;
Ty jag håller mig till Dig.
Blif, o Jesu, städs hos mig!

När Du, Jesu, hos mig blifver
Och din Andas nåd mig gifver,
Se, då har jag allt i Dig.
Blif, o Jesu, städs hos mig! 205: 7, 8.

6.

Jesus är mitt lif och hälsa,
Jesus är min nådastol,
Jesus är min sköld och sol;
Han allena kan mig frälsa,
Mig hans kärlek nåd beskär;
Jesus högst mitt goda är.

Utan Jesus jag fördärfvas,
Utan Jesu nådesken
Är mig allt till ångst och men;
Trones lif kan ej förvärfvas,
Om ej Jesus kraft beskär,
Han, som allt mitt goda är.

Har jag Jesus i mitt hjärta,
Si, så har jag glädjen all,
Den mig evigt hugna skall.
Jag ej fruktar någon smärta,
Medan Jesus är mig när
Och mitt högsta goda är. 214: 1—3.

7.

Uti din nåd, o Fader blid,
Befaller jag i allan tid
Min arma själ och hvad jag har;
Anamma allt i ditt förvar!

Mitt lif, min kropp och ande är
Din egendom, o Herre kär!
Bevara själf, hvad Dig tillhör,
Att intet ondt mig skada gör.

I Dig är jag af hjärtat nöjd,
Du är min enda tröst och fröjd:
Uti min nöd och stora brist
Är Du min hjälp, det vet jag visst. 250: 1—3.

Utom ofvanstående och de vanliga nattvardspsalmerna äro äfven följande synnerligen användbara:

N:r 45: 8; 66: 1—4; 76: 8; 77: 5—6; 96: 1—4; 111: 7—10; 137: 4—8; 176: 1—10; 187; 188: 9—10; 192: 5—9; 213; 215 m. fl.

---

6 KAPITLET.

Om enskild skrift och aflösning.

A. Enskild skrift enligt K. förordn. den 4 maj 1855.

När den, som skall skriftas, jämte två eller tre af församlingens medlemmar, dem vederbörande pastor tillkallat, infunnit sig i sakristian på den af pastor därtill utsatta tiden, förfares på följande sätt.

1. [Prästen säger:]

Käre kristne! Eder är veterligt, att denne(a) man (kvinna) har emot de förmaningar, som gifvas oss alla i Guds ord, fallit i synd emot N. N. budet, därmed förtörnat Gud och åstadkommit förargelse [så att han (hon) varit utesluten från församlingens nattvardsgemenskap].* Nu har han (hon) förklarat sig villig att i denna kristliga församling bekänna och afbedja sitt brott. Därför låtom oss, som här äro tillstädes, för honom (henne) fälla trogen förbön och i kristlig kärlek vara vittnen till den ånger, han (hon) här förklarar, den afbön,

* Har den brottslige fått tillfälle att, efter begånget brott, af den heliga nattvarden blifva delaktig, utelämnas denna parentes.

han (hon) här aflägger, och det tillträde till församlingens förmåner, som honom (henne) här meddelas.

2. [Därefter göres honom (henne) dessa frågor:]

Erkänner du, att du med ditt brott emot N. N. budet försyndat dig mot Gud och åstadkommit förargelse i hans församling?

Svar: Ja.

Betygar du däröfver en hjärtlig ånger, afbeder du din synd, och begär du att varda delaktig af Guds nåd i Kristus Jesus och att åter upptagas i församlingens gemenskap?

Svar: Ja.

Vill du genom samma Guds nåd hädanefter taga dig till vara både för denna och andra synder samt beflita dig om ett kristligt lefverne?

Svar: Ja.

3. [Därefter säger prästen:]

Därtill hjälpe dig Gud allsmäktig. Amen.

Låtom oss bedja!

[Den, som skall skriftas, **knäböjer** nu på en bönepall.]

Allsmäktige, evige Gud! Vi bedja dig, att Du icke förkastar denne(a) syndare (synderska), som nu bekänt sin missgärning och begär förlåtelse, utan att Du upptager honom (henne) till nåd för din Sons, Jesu Kristi, skull genom din stora barmhärtighet. Gif honom (henne) din Helige Ande, som verkar i hans (hennes)

hjärta och lefverne en rätt botfärdighet, upplyser och regerar honom (henne), att han (hon) härefter må taga sig till vara för alla synder, vakta sig för säkerhet och för tillfälle till synd, kämpa mot djäfvulens försåt, köttets retelser och världens förförelser och öfvervinna dem och så lefva rättfärdigt inför Dig i alla sina lifsdagar samt omsider få med alla trogna en evig salighet; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

4. [Vidare fortfar prästen sålunda:]

Sedan du inför Gud och hans församling bekänt och afbedit din synd samt utlofvat bättring, så förkunnar och tillsäger jag dig, att du ånyo med församlingen äger tillträde till nattvardens heliga måltid. Herren förläne dig nåd att använda denna saliga förmån till din själs frälsning under beständig vaksamhet, bön och uppmärksamhet på de förbindelser, som åligga dig emot din Gud och dina medmänniskor. Amen.

5. [Därefter tilltalar prästen de närvarande:]

Och vi, kära vänner, låtom oss lägga på hjärtat aposteln Pauli uppmaning, då han säger: »Mina bröder, om ock en människa råkar falla i någon synd, upprätten en sådan med saktmodig ande och se på dig själf, att icke äfven du varder frestad. Bären hvarandras bördor och fullborden så Kristi lag!»

6. [Slutligen läser prästen öfver den återupptagne:]

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

B. Aflösning af hustru (eller amma), som af våda förkväft sitt (ett) barn.

[Sådan hustru **bör endast på här angifna sätt aflösas,** ej kyrkotagas enligt kap. 9. Men har vid olycksfallet **kyrkotagning** enligt kap. 9 **redan skett,** bör hon dock aflösas med nedanstående bön.]

I tvenne eller trenne tillkallade vittnens närvaro skall prästen *i sakristian,* sedan *kvinnan fallit på knä,* öfver henne läsa följande bön:

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader! Emedan den stora sorgen träffat denna kvinna, att hon af våda förkväft sitt (ett) barn, och hon nu däröfver har en hjärtats bedröfvelse: fördenskull bedja vi Dig, käre himmelske Fader, att Du af din förbarmande kärlek icke ville tillräkna henne det, utan nådeligen förlåta henne. Bevisa, o Herre, din långmodighet

och barmhärtighet på henne, att hon må i alla sina lifsdagar tjäna Dig i helighet och rättfärdighet; genom din Son, vår Herre och Frälsare, Jesus Kristus. Amen.

Kvinna, som **födt oäkta barn** och **före** aflösningen förkväft det, bör endast undergå **enskild skrift** enl. **A** här ofvan, men har hon efter undergången enskild skrift förkväft barnet, skall hon **aflösas** enligt **B** härofvan.

---

7 KAPITLET.

Om sjukas kommunion.

1. Sedan prästen genom enskildt samtal gjort sig underrättad om den sjukes själstillstånd och därpå hållit **ett kort, tjänligt skriftermålstal,** må han antingen föreläsa eller låta den sjuke själf framsäga syndabekännelsen.

2. **Jag fattig, syndig människa, som, med synd född, jämväl sedan i alla mina lifsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot Dig, bekänner af allt hjärta inför Dig, helige och rättfärdige Gud, kärleksrike Fader, att jag icke har älskat Dig öfver all ting, icke min nästa såsom mig själf. Emot Dig och dina heliga bud har jag syndat med tankar, ord och gärningar och vet mig fördenskull vara värd en evig fördömelse, om Du skulle så döma mig, som din rättvisa kräfver och mina synder hafva förtjänt. Men nu**

2. [»Då den, som skriftas, är **mycket sjuk,** må prästen pröfva, på **hvad sätt** och med **hvilka ord** syndabekännelsen lämpligen kan ske, blott **att** en sådan, innefattande tillika bön om syndaförlå-

har Du, käre himmelske Fader, utlofvat att med mildhet och nåd omfatta alla botfärdiga syndare, som omvända sig till Dig och med lefvande tro fly till din faderliga barmhärtighet och Frälsarens, Jesu Kristi, förtjänst. Med dem vill Du öfverse, ehvad de hafva brutit emot Dig, och aldrig mer tillräkna dem deras synder. Däruppå förlitar jag mig, arme syndare, och beder Dig trösteligen, att Du efter samma ditt löfte värdes vara mig miskundsam och nådig samt förlåta mig alla mina synder, ditt heliga namn till pris och ära.

telse för Kristi skull, verkligen blifver aflagd.» — Till ledning härvid kan hänvisas till Ps. 19: 13; Ps. 130: 3, 4; Ps. 51: 11 m. fl. äfvensom Sv. psb. 155: 6; 167: 6; 171: 9; 187: 1, 3; 189: 1, 6; 194: 2; 292: 7; 384: 11; 432: 6, 7; 477: 3; 479: 2, m. fl.]

[Därefter lämnas aflösningen:]

3. [Med följande ord:]

Är denna din syndabekännelse uppriktig, och begär du alltså med botfärdigt hjärta dina synders förlåtelse för Jesu Kristi skull, så är ock i kraft af Guds ord och löfte fast och visst, att Gud af nåd förlåter dig alla synder; och denna dina synders förlåtelse tillsäger jag dig på vår Herres, Jesu Kristi, befallning i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

3. [»Eller på annat lämpligt sätt.»*—Man jämföre t. ex. Matt. 9: 2; 1 Joh. 1: 9; Efes. 1: 7, m. fl. Sv. ps. 154: 1, 2; 156: 4; 163: 5; 164: 2; 167: 4. m. fl.]

* Jfr K. br. den 7 mars 1811 därom, att handbokens föreskrifter i detta fall endast äro afsedda till ledning för prästen.

4. [Härefter må prästen — efter som lämpligast honom synes —

säga:]

Herren styrke ditt hjärta med sin nåd och låte Jesu döds åminnelse, som du nu begår, besegla din tro, lifva din kärlek, och stadfästa ditt hopp till evigt lif!

eller läsa följande kollektbön:]

Herre Gud, himmelske Fader, Du, som icke har lust till syndares död, utan vill, att de omvända sig och lefva: vi bedja Dig hjärteligen, att Du af din barmhärtighet värdes afvända våra synders straff och förläna oss nåd till sann botfärdighet och lefvande tro; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

eller förebedja — i den sjukes namn — sålunda:]

Allsmäktige, himmelske Fader! Jag tackar Dig af hjärtat, att Du i den trösterika aflösningen har tillsagt mig mina synders förlåtelse, och beder Dig, att Du ville genom din Helige Ande så bereda mig, att jag i sann botfärdighet och tro må undfå din Sons, Jesu Kristi, lekamens och blods sakrament och därigenom stärkas i kristligt tålamod och i det eviga lifvets hopp, tills Du omsider förlänar mig en salig hädanfärd, genom Jesus Kristus, vår Frälsare. Amen.

5. [Därefter säger prästen:]

Upplyft ditt hjärta till Gud!

Vår Herre Jesus Kristus, i den natt, då han vardt förrådd, tog brödet, tackade, bröt det och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och äten! Detta är min lekamen, som för eder varder utgifven. Gören det till min åminnelse!

Sammalunda tog han ock kalken, tackade och gaf sina lärjungar och sade: Tagen och dricken häraf alla! Denna kalk är det nya testamentet i mitt blod, som för eder och för många varder utgjutet till syndernas förlåtelse. Så ofta som i det gören, gören det till min åminnelse!

6. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

7. O Guds Lamm, som borttager världens synder, fräls oss, milde Herre Gud!

O Guds Lamm, som borttager världens synder, hör oss, milde Herre Gud!

O Guds Lamm, som borttager världens synder, gif oss din frid och välsignelse!

8. Helig, Helig, Helig, Herre Gud, allsmäktige! Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Gif salighet af höjden! Välsignad vare han, som kommer i Herrens namn! Gif salighet af höjden!

9. [Nu meddelas den h. nattvarden, först brödet, hvarvid säges:]

Kristi lekamen, för dig utgifven.	[Eller:] Jesus Kristus, hvilkens lekamen du mottager, bevare dig till evigt lif!

[Sedan kalken, hvarvid säges:]

Kristi blod för dig utgjutet.	[Eller:] Jesus Kristus, hvilkens blod du mottager, bevare dig till evigt lif!

10. [Därefter läser prästen ett af följande två alternativ:]

Vi tacka Dig, allsmäktige Fader, som genom din Son, Jesus Kristus, har stiftat denna heliga nattvard oss till tröst och salighet, och bedja Dig: förläna oss nåd att så begå Jesu åminnelse på jorden, att vi ock-	**O Herre, allsmäktige Gud, som har låtit denna sjuka varda delaktig af ditt sakrament! Vi bedja Dig, att Du låter honom (henne) också varda delaktig med Dig och alla trogna i din eviga ära och härlighet; genom vår Herre Jesus Kristus, som**

så måtte varda delaktiga af den stora nattvarden i himmelen. Amen.

lefver och regerar med Dig och den Helige Ande i en Gudom från evighet till evighet. Amen.

[Och sist välsignelsen:]

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bibeltexter,

lämpliga att användas vid **sjukkommunion** och **sjukbesök i öfrigt** såsom ämnen för **skriftermålstal** och **samtal, för olika själstillstånd** och behof.

1. Bären fördenskull sådan frukt, som tillhör bättringen, och menen icke, att I kunnen säga till eder själfva: Vi hafva Abraham till fader, ty jag säger eder, att Gud är mäktig att af dessa stenar uppväcka barn åt Abraham. Redan är yxan satt till roten på träden; därföre varder hvart och ett träd, som icke bär god frukt, afhugget och kastadt i elden. Matt. 3: 8—10.

2. De helbrägda behöfva icke läkare utan de kranka. Jag har icke kommit för att kalla rättfärdiga utan syndare. Matt. 9: 12, 13.

3. Jesus sade: Sannerligen säger jag eder: Utan att I omvänden eder och varden såsom barnen, skolen I alls icke inkomma i himmelriket!
Matt. 18: 3.

4. Om någon vill efterfölja mig, han förneke sig själf och tage sitt kors på sig och följe mig.
Matt. 16: 24.

5. Bedjen, och eder skall varda gifvet; söken, och I skolen finna; klappen, och eder skall varda upplåtet; — ty hvar och en som beder, han får, och den som söker, han finner, och för den som klappar varder upplåtet. Luk. 11: 9, 10.

6. Saliga äro de, som höra Guds ord och gömma det.
Luk. 11: 28.

7. Kämpen för att komma in genom den trånga porten; ty många, säger jag eder, skola söka att inkomma och skola dock icke kunna det.
Luk. 13: 24.

8. Fader, jag har syndat mot himmelen och inför dig, och jag är icke mer värd att kallas din son.
Luk. 15: 21.

9. Jag är vägen och sanningen och lifvet; ingen kommer till Fadern utan genom mig.
Joh. 14: 6.

10. Bättren eder och omvänden eder, att edra synder må varda utplånade. Apg. 3: 19.

11. Den sorg, som är efter Guds sinne, kommer åstad bättring till frälsning, som man icke ångrar. 2 Kor. 7: 10.

12. Andens frukt är kärlek, fröjd, frid, långmodighet, mildhet, godhet, trohet, saktmodighet, återhållsamhet. Gal. 5: 22.

13. Gud är ett ljus, och intet mörker är i honom. Om vi säga, att vi hafva gemenskap med honom, och vandra i mörkret, så ljuga vi och göra icke sanningen. — Men om vi vandra i ljuset, såsom han är i ljuset, så hafva vi gemenskap inbördes, och Jesu Kristi, hans Sons, blod renar oss från all synd. 1 Joh. 1: 5—7.

14. Om vi säga, att vi icke hafva synd, så bedraga vi oss själfva, och sanningen är icke i oss. — Om vi bekänna våra synder, så är han trofast och rättfärdig, så att han förlåter oss synderna och renar oss från all orättfärdighet. 1 Joh. 1: 8, 9.

15. Kom därföre ihåg, huru du har fått och hört, och håll det och bättra dig! Om du nu icke är vaken, skall jag komma öfver dig såsom en tjuf, och du skall icke veta, hvilken stund jag skall komma öfver dig. Uppb. 3: 3.

16. Se, jag står vid dörren och klappar; om någon hör min röst och upplåter dörren, skall jag ingå till honom och hålla måltid med honom och han med mig. Uppb. 3: 20.

17. För ditt namns skull, Herre, förlåt min missgärning, ty den är stor.
Ps. 25: 11.

18. Säll är den, hvilkens öfverträdelse är förlåten, hvilkens synd är öfverskyld. — Säll är den människa, hvilken Herren icke tillräknar missgärning och i hvilkens ande icke är något svek.
Ps. 32: 1, 2.

19. Gud, var mig nådig efter din godhet, utplåna mina öfverträdelser efter din stora barmhärtighet.
Ps. 51: 3.

20. Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta, och gif mig en ny, frimodig ande. — Förkasta mig icke från ditt ansikte, och tag icke din Helige Ande ifrån mig!
Ps. 51: 12, 13.

21. Utrannsaka mig, Gud, och känn mitt hjärta: pröfva mig och känn mina tankar — och se till, om jag är stadd på en olycksväg, och led mig på den eviga vägen.
Ps. 139: 23, 24.

22. Ett argt, illfundigt ting öfver allting är hjärtat, hvem kan utrannsaka det? — Jag, Herren, utrannsakar hjärtat och pröfvar njurarna och gifver hvar och en efter hans vägar och efter hans gärningars frukt.
Jer. 17: 9, 10.

---

23. Saliga äro de i anden fattiga, ty dem hör himmelriket till.
Matt. 5: 3.

24. Saliga äro de bedröfvade, ty de skola blifva hugsvalade. Matt. 5: 4.

25. Saliga äro de, som hungra och törsta efter rättfärdigheten, ty de skola blifva mättade. Matt. 5: 6.

26. Kommen till mig, I alla, som arbeten och ären betungade, och jag skall vederkvicka eder. — Tagen på eder mitt ok och lären af mig; ty jag är mild och ödmjuk af hjärtat, och I skolen finna ro till edra själar — ty mitt ok är ljufligt och min börda är lätt. Matt. 11: 28—30

27. Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det förtappade. Luk. 19: 10.

28. Så älskade Gud världen, att han utgaf sin enfödde Son, på det att hvar och en, som tror på honom, icke må förgås utan hafva evigt lif. Joh. 3: 16.

29. Se, Guds Lamm, som borttager världens synd! Joh. 1: 29.

30. Allt hvad min Fader gifver mig, det kommer till mig, och den, som kommer till mig, skall jag sannerligen icke kasta ut. Joh. 6: 37.

31. Alla hafva syndat och äro utan berömmelse inför Gud och varda rättfärdigade utan förskyllan af hans nåd, genom återlösningen i Kristus Jesus. Rom. 3: 23, 24

32. Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse, då han vardt en förbannelse för oss.
Gal. 3: 13.

33. Af nåden ären I frälsta genom tron, och det icke af eder, Guds gåfva är det; icke af gärningar, på det att ingen må berömma sig.
Efes. 2: 8, 9.

34. Det är ett fast ord och värdt att på allt sätt mottagas, att Kristus Jesus har kommit i världen för att frälsa syndare, bland hvilka jag är den främste.
1 Tim. 1: 15.

35. Vi hafva icke en öfversteprärst, som ej kan hafva medlidande med våra svagheter, utan en som varit frestad i allting, likasom vi, dock utan synd. Därföre, låtom oss med frimodighet framgå till nådens tron, att vi må få barmhärtighet och finna nåd till hjälp i rätt tid.
Ebr. 4: 15, 16.

36. Och så mycket fastare hafva vi det profetiska ordet, och I gören väl, att I akten därpå, såsom på ett ljus, som skiner i ett mörkt rum, till dess det dagas och morgonstjärnan uppgår i edra hjärtan.
2 Petr. 1: 19.

37. Och han är försoningen för våra synder, men icke allenast för våra utan ock för hela världens.
1 Joh. 2: 2.

38. Däruti består kärleken, icke att vi hafva älskat Gud, men att han har älskat oss och sändt sin Son till försoning för våra synder.
1 Joh. 4: 10.

39. Herren är nära dem, som hafva ett förkrossadt hjärta, och frälsar dem, som hafva en bedröfvad ande. Ps. 34: 19.

40. Såsom hjorten trängtar till vattenbäckar, så trängtar min själ efter Dig, o Gud. — Min själ törstar efter Gud, efter den lefvande Guden; när skall jag få komma och träda fram inför Guds ansikte? Ps. 42: 2, 3.

41. En ström går fram, hvars flöden gifva glädje åt Guds stad, åt den högstes heliga boning. Ps. 46: 5.

42. Åkalla mig i nöden, så vill jag hjälpa dig, och du skall prisa mig. Ps. 50: 15.

43. Visa mig, Herre, din väg; jag vill vandra i din sanning. Behåll mitt hjärta vid det ena, att jag fruktar ditt namn. Ps. 86: 11.

44. Barmhärtig och nådig är Herren, långmodig och stor i mildhet. — Han handlar icke med oss efter våra synder och vedergäller oss icke efter våra missgärningar. Ps. 103: 8, 10.

45. Såsom en fader förbarmar sig öfver barnen, så förbarmar sig Herren öfver dem, som frukta honom. Ps. 103: 13.

46. Om edra synder än äro blodröda, så skola de dock varda snöhvita; och om de än äro såsom rosenfärg, så skola de dock varda såsom en ull. Es. 1: 18.

47. Jag utstryker dina missgärningar såsom ett moln och dina synder såsom en dimma: vänd dig till mig, ty jag förlossar dig. Es. 44: 22.

48. Sannerligen han bar vår krankhet och lade uppå sig vår sveda; men han är sargad för våra missgärningars skull; näpsten ligger uppå honom, på det att vi skulle hafva frid, och genom hans sår äro vi helade. Es. 53: 4, 5.

---

49. Han tog på sig våra skröpligheter, och våra sjukdomar bar han. Matt. 8: 17.

50. Jag håller före, att denna tidens lidanden äro att akta för intet mot den härlighet, som på oss kommer att uppenbaras. Rom. 8: 18.

51. Ingen af oss lefver för sig själf, och ingen dör för sig själf. Ty lefva vi, så lefva vi för Herren, och dö vi, så dö vi för Herren. Ehvad vi nu lefva eller dö, höra vi Herren till. Rom. 14: 7, 8.

52. »Döden är uppslukad i seger.» Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger? Men dödens udd är synden, och syndens kraft är lagen. Men Gud vare tack, som gifver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! 1 Kor. 15: 54—57.

53. Tålamod behöfven I, på det att I mån göra Guds vilja och utfå löftet. Men vi höra

icke till dem, som undandraga sig till förtappelse, utan till dem, som tro för att vinna sin själ. Ebr. 10: 36, 39.

54. »Min son, förakta icke Herrens tuktan, och gif dig icke heller öfver, då du bestraffas af honom. — Ty den Herren älskar, den agar han, och han gisslar hvar och en son, som han upptager.» Ebr. 12: 5, 6.

55. Om I nu liden aga, så beter sig Gud mot eder såsom mot söner, ty hvilken är den son, som hans fader icke agar? — Men om I ären utan aga, af hvilken alla hafva blifvit delaktiga, så ären I oäkta och icke söner. Ebr. 12: 7, 8.

56. Och all aga synes för tillfället icke vara till glädje utan till sorg, men sedermera bär hon rättfärdighetens fridsfrukt för dem, som genom henne blifvit öfvade. — »Stärken därför edra slappa händer och maktlösa knän, och gån i räta spår med edra fötter», att det som haltar icke må blifva förvridet utan fastmer blifva helbrägda. Ebr. 12: 11—13.

57. I fån fröjda eder, efter att nu en liten tid, om så måste vara, hafva lidit bedröfvelse under mångahanda pröfningar, på det att eder bepröfvade tro må befinnas mycket dyrbarare än det förgängliga guld, som pröfvas i eld, till lof, ära och pris vid Jesu Kristi uppenbarelse. 1 Petr. 1: 6, 7.

58. Ödmjuken eder under Guds mäktiga hand, på det att han må upphöja eder i sinom tid. 1 Petr. 5: 6.

59. Den, som öfvervinner, honom skall jag gifva att äta af lifvets träd, som är i Guds paradis. Uppb. 2: 7.

60. Min tid står i dina händer. Ps. 31: 16.

61. Hvarföre är du så bedröfvad, min själ, och hvarföre är du så orolig i mig? Hoppas på Gud; ty jag skall åter tacka honom, mitt ansiktes frälsning och min Gud. Ps. 42: 12.

62. Gud är vår tillflykt och starkhet, en hjälp i nödens tider, väl bepröfvad. Ps. 46: 2.

63. Och när jag har Dig, så har jag icke behag till något på jorden. Om än min kropp och min själ försmäkta, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen. Ps. 73: 25, 26.

64. Mina tankar äro icke edra tankar, och edra vägar äro icke mina vägar, säger Herren. Utan så mycket himmelen är högre än jorden, så äro ock mina vägar högre än edra vägar och mina tankar än edra tankar. Es. 55: 8, 9.

65. Det är en kosteligt ting, att man är tålig och hoppas uppå Herrens hjälp. Klag. 3: 26.

Psalmer — med afseende på *kommunionen* se pag. 107 ff. — med afseende på förestående hädanfärd se pag. 181 ff.

Bihang I.

Böner för sjuka och döende.

(Af M. F. Roos.)

1. Morgonbön vid sjuksängen.

Barmhärtige Gud och Fader! Vi nalkas Dig denna morgon och bedja Dig i din Sons, Jesu Kristi, namn, att Du ock ville nådeligen nalkas oss och låta oss erfara din trösteliga och hjälp-rika närvaro vid det närvarande lidandet. Du är mild emot den, som dig förbidar, och emot den själ, som frågar efter dig: och *det är en kostelig ting att vara tålig och hoppas på Herrens hjälp*. Så vilja vi då under din Andes bistånd ånyo förbida och hoppas, till dess du, för din Sons skull, som är allas vår förespråkare, gör ett godt slut på den närvarande nöden. Vi hafva alla syndat, därföre har Du med rätta icke skonat oss. Vi bekänna för dig våra synder: förlåt oss dem för syndoffrets skull, hvilket din enfödde Son såsom präst för oss offrat, och rena oss tillika från all odygd. Låt det närvarande lidandet vara för oss såsom en smältugn, i hvilken vi blifva mindre och renare och vår bättring får snäll växt. Hindra satan, att han ej sållar eller förvillar oss, och tillåt honom ej att hos

oss förstöra lidandets goda syftemål. Gif oss kraft att öfvervinna, och låt oss genom din nåd med hvarandra upphinna härlighetens mål. Ditt namn vare lofvadt. Dig vare för all din barmhärtighet tack hemburen. Amen.

2. En annan.

O Gud, Du som hälsosamt tuktar människor äfven med sjukdomar, vi erkänna den högsta rätt, som Du därtill har, och tacka Dig, att Du ej låter din hand vara så tung öfver oss, som vi med våra synder förtjänt, och ej låter oss frestas öfver vår förmåga. *Din godhet är det, att det icke är alldeles ute med oss: din barmhärtighet har ännu icke ände utan är hvarje morgon ny, och din trohet är stor.* Vi bedja Dig därföre på denna morgon om nya bevis af din godhet, barmhärtighet och trohet: lindra nöden, stärk tron och tålamodet och *låt bedröfvelsen, som* då den infinner sig visserligen *icke synes vara till fröjd utan till ångest, verka i oss en fridsam rättfärdighetens frukt.* Upplys oss därföre till en botfärdig kännedom af våra synder, verka i oss ett rent hat emot synden, förklara din Son i oss och låt oss för hans skull vederfaras förlåtelse för alla våra synder, för hvilka han har utstått straffet. Skall det komma till döden, så bistå oss och gör vår död till en fridsam och salig hädanfärd i den eviga hvilan och glädjen!

Helige Herre Gud, helige starke Gud, helige barmhärtige Frälsare, förbarma dig öfver oss, bevara oss från förtappelsen och gif oss en andel i det himmelska arfvet, hvilket Du lofvat alla, som intill änden behålla tron. Amen.

3. Aftonbön vid sjuksängen.

O, Herre Jesus! Vid denna dagens gryning hade vi vår plåga, och hon är ännu denna afton för handen. Men Du är ock tillstädes, ty Du har sagt: *Jag är när eder alla dagar intill världens ände,* och åter, *Jag är när den rättfärdige i nöden; om du går genom* bedröfvelsens *vatten, vill jag vara när dig, att strömmarna ej skola dränka dig; och om du går uti* anfäktningens *eld, skall du icke bränna dig och lågan skall icke bita uppå dig.* Du skall således såsom en närvarande, trogen och barmhärtig Frälsare äfven hjälpa oss denna natt igenom. Öfvergif oss icke, drag icke din hand ifrån oss, Du, Gud, vår salighet. Förbarma dig öfver oss, såsom en fader förbarmar sig öfver barnen, och tänk icke därpå, att vi äro stoft. Tillåt icke mörkrets furste att antasta oss, låt våra själar icke affalla från den rätta trons tröst, och låt äfven våra kroppar vederfaras nödig vederkvickelse. Du, som i ditt kötts dagar medlidsamt ansett många sjuka och hulpit dem: låt ock här din barmhärtighet varda spord, och uppenbara din hjälp, hvarpå det allena beror.

Du vet, hvad våra hjärtan önska och begära. Gör det, om det med din ära och vår välfärd är förenligt, på det vi snart må kunna glädjefullt tacka Dig för din trofasta hjälp. Vi ropa såsom alla elända, hvilka på jorden lupo till Dig: Herre Jesus, förbarma Dig öfver oss. Ur djupet ropa vi, Herre, till Dig och söka ditt ansikte, emedan du sagt, att vi skola söka ditt ansikte. Fördölj icke ditt ansikte för oss, och låt din barmhärtighet vara stor öfver oss. Amen.

4. En annan.

Herre Jesu, Du, som är en barmhärtig öfversteprästoch kan hafva medlidande med vår svaghet, emedan Du varit frestad i allting likasom vi, dock utan synd! Dig anropa vi på denna afton och bedja Dig, att Du ville bevisa oss din barmhärtighet och bete oss din hjälp i den närvarande nöden. Du har lofvat dina lärjungar och alla, som därom bedja Dig, hugsvalaren, den Helige Ande. Låt därför också oss få åtnjuta denne hugsvalarens bistånd. Han understödje vår svaghet: han mane godt för oss med outsägelig suckan och uppehålle oss i tålamod och trofast blifvande vid dig. Du vet, Herre Jesu, huru *anden är villig men köttet svagt*, och huru svårt det är för människan att länge fördraga svåra lidanden, utan att tvifla om din kärlek och trohet, och huru i deras natur rörer sig en rys-

ning, när de måste föreställa sig den stund, då de genom döden skola skiljas ifrån allt, som på jorden varit dem kärt och vant. *Låt* därföre *din kraft vara mäktig i vår svaghet.* Låt genom ditt ljus lidandets och dödens mörka dal för oss ljusna. Låt ditt evangelium bevisa sin kraft i våra själar. *Låt ingen rycka oss utur din hand.* Stärk oss, att vi må öfvervinna, och låt oss ock nu i denna natt njuta ro och vederkvickelse för våra själar och kroppar. Amen.

5. En sjuk människas ödmjuka bön.

Himmelske Fader! Det har behagat Dig att tukta mig med en sjukdom och att därigenom påminna mig, att icke blott arfsynden inträngt uti min natur utan att jag också ofta har missbrukat mina lemmar till synd. Jag böjer mig därföre under din vilja och bekänner, att den är rätt men jag en syndare. Förlåt mig nu mina synder, och låt nåd mig vederfaras för din Sons, Jesu Kristi, skull. *Herre, gack icke till doms med mig, ty för Dig är ingen lefvande rättfärdig.* Låt Dig hjärteligen vårda om min själ, att hon icke fördärfvas, och kasta alla mina synder bakom Dig. *Ack Herre, vid hvad skall jag trösta mig? Uppå Dig hoppas jag. Fräls mig ifrån alla mina synder, och låt mig icke på skam komma eller de dårar till spott varda. Jag vill tiga och icke upplåta min mun,*

Du skall väl göra det. Vänd din plåga ifrån mig: ty jag är försmäktad af din hands straff. När Du tuktar en för syndens skull, så varder hans fägring förtärd såsom af mal. Ack, huru platt intet äro dock alla människor! Hör min bön, Herre, och förnim mitt rop, och tig icke öfver mina tårar; ty jag är en främling och gäst för Dig, såsom alla mina fäder! Håll upp af mig, att jag vederkvicker mig, förr än jag bortfar och är icke mera här (Ps. 39: 8—14). Skänk mig och dem, som sköta mig, tålamod, och gif, att å båda sidor uppstår en frukt af din tuktan. Ser Du, att mitt lifs förlängning länder till din ära och är mig och andra hälsosam, så stärk mina krafter, välsigna de medel, jag brukar till mitt återställande, och *fräls mitt lif ifrån fördärf.* Men gör mig då ock skicklig att lefva till din ära och att, som ett godt träd, bära god frukt. Men är mitt slut efter ditt råd nära, så bered mig fulleligen, att jag må kunna fara hädan med frid och fröjd, verka än vidare i mig allt hvad nödigt är till att saligt dö, och låt den korta tid, som jag ännu har öfrig, vara för mig en välsignad nådetid. Låt din hand icke ligga alltför tung uppå mig, lindra min plåga, och då mitt slut kommer, så upptag i nåd min själ, och låt henne komma till ro i en af de boningar, som äro i ditt himmelska hus. Ja, drag mig till Dig, du upphöjde Frälsare, att jag må se din härlighet, hvilken Fadren Dig gifvit hafver. Amen.

6. Bön om en salig hädanfärd.

Evige Gud, Du, som allena äger odödlighet och hvars år taga ingen ände! Jag eländiga människa är för syndens skull, som i min natur inträngt, bräcklig och dödlig. Jag är såsom gräset, som om morgonen står och om aftonen afslås och vissnar. Jag har i min friska ungdomstid blomstrat, men nu vissnar jag och skall snart affalla. Förbarma Dig öfver mig och verka ännu hvad som nödigt är för min beredelse till en salig evighet. Verka i mig bot och bättring till lifs. Förlåt mig alla mina synder och sänd din Helige Ande i mitt hjärta, att han må däri bo och blifva och äfven i döden vara min invärtes tröstare. O, Herre Jesu Kriste, Du som på Oljeberget *offrat bön och åkallan med starkt rop och tårar* och äfven blifvit af din Fader bönhörd, för din kamps och ditt offers skull förlossa mig från fasa för döden, och skänk mig icke blott villighet utan ock frimodighet att dö. Låt mig, då jag aflider, erfara, att min död ej har någon udd, eller att den, som håller ditt ord, ej behöfver se döden, för så vidt som den är fruktansvärd. *Nedbryt min kroppshydda lindrigt*, och bevara mig för vidriga åtbörder, då jag skall nedböja mitt hufvud. Skänk rikligen mig och de mina, från hvilka jag genom döden skiljes, den Helige Andes

tröst, så att ditt namn må af oss alla genom tro och tålamod helgadt varda. *I dina händer befaller jag min ande. Du har mig återlöst, Herre, Du trofaste Gud!* Låt min själ, då hon skiljes vid kroppen, komma till ro; låt henne ur mörkret komma till ljus, från främlingalandet till hemmet. *Fullborda i henne helgelsen vid öfvergången i evigheten.* Sänd henne dina heliga änglar till hjälp, och låt henne, såsom Lasarus' själ, efter utstånden vedermöda njuta hugnad. Har Du vid min födelse dragit mig ur min moders lif, så drag ock i rätta stunden min själ ur kroppen och ur denna världen, som velat blifva för henne alltför trång, och flytta henne in i en bättre värld, ja, *i din Faders hus, där Du själf är, att hon må få se din härlighet.* Låt min dödsdag vara bättre än min födelsedag, och slutet af min vandring bättre än dess början. *Genom din dödskamp och blodsvett, genom ditt kors och din död, genom din heliga uppståndelse och himmelsfärd, i min sista nöd, på domedagen, hjälp mig, käre milde Herre Gud!* Amen.

7. Böneord, som kunna sägas till en döende.

1. Treenige Gud, Fader, Son och Helige Ande, till hvilken vi äro döpta, var oss syndare nådig! *Herre, Gud Fader i himmelen, förbarma Dig öfver oss! Herre, Guds Son, världens Frälsare, förbarma Dig öfver oss! Herre Gud, Du Helige Ande, förbarma Dig öfver oss! Var oss nådig,* skona

oss, milde Herre Gud! Var oss nådig, hjälp oss, milde Herre Gud! Genom din heliga födelse, genom din dödskamp och blodsvett, genom ditt kors och din död, genom din heliga uppståndelse och himmelsfärd: i vår sista nöd, vid yttersta domen, hjälp oss, milde Herre Gud! O Guds Lamm, som bar världens synder, förbarma Dig öfver oss!

2. *Öfvergif mig icke, Herre min Gud! Var icke långt borta ifrån mig, skynda Dig till att göra mig bistånd, Herre, min hjälp!*

3. *Se på min jämmer och mitt elände och förlåt mig alla mina synder!* Låt mig ej frestas öfver min förmåga, och skänk mig kraft att tåligt uthärda mitt lidande. Låt det ock härmed snart lida till ett saligt slut!

4. Himmelske Fader, jag beropar mig på din Sons lidande och död och beder, att Du ville därför bete mig nåd, icke tänka på mina synder, upptaga min själ i den eviga hvilan och uppväcka min kropp till ett evigt lif.

5. Ack Herre, min Gud och Fader! Jag är en stor syndare och har icke förtjänt himmelen, utan helvetet. Men din Sons rättfärdighet, hvilken var lydig ända in i döden på korset, vare ock min rättfärdighet! Genom densamma vill jag bestå i din dom och ingå i ditt himmelska rike.

6. O, Herre Jesus! *Jag befaller min ande i dina händer.* Herre, upptag den genom din

oförskyllda nåd och kärlek! Ack, Herre Jesu, *låt mig komma dit, där Du är*, och *låt mig* snart *se din härlighet*, som Fadren Dig gifvit. Herre Jesu, nedbryt med skonsam fadershand min kroppshydda, och för, sedan detta skett, min själ genom dina änglars tjänst i en af de eviga hyddorna, som i himmelen äro. Två henne emellertid än vidare med ditt blod, och låt henne i mitt eländes ugn varda rätt luttrad och ren.

7. Herre Jesu, Du, som i ditt kötts dagar *offrat bön och åkallan med starkt rop och tårar!* Borttag från mig all fasa för döden, och gör mig skickad att fara hädan i frid, såsom Simeon.

8. Herre Jesu, jag befaller Dig min kropp och själ och alla de mina, hvilka jag lämnar efter mig i världen. Tänk på mig och dem alla till det bästa. Haf omsorg om dem. Drag dem till dig. Låt ingen af dem gå förlorad. Gif, att de, hvilka jag efterlämnar, må vara förenade i ett rätt sinne, och att i rätt kärlek och trohet den ene må vara den andres tillflykt.

9. O Gud! Jag blygs inför Dig för min förda vandel. Mycket ondt har jag gjort, mycket godt försummat. Var mig nådig, min Gud, för din Sons, Jesu Kristi, skull. Emedan han i mitt ställe undergått den allra strängaste gudomliga och mänskliga dom, så *gack icke till doms med mig*, utan tillgif mig nådeligen min skuld och

mitt straff, och skänk mig andel i ditt himmelska rike.

10. Ack Gud! Mina smärtor äro svåra. Styrk mig. Hjälp mig. *Herre, jag lider nöd, lindra den. Mitt hjärtas ångest är stor. För mig utur min nöd. Se på min jämmer och mitt elände, och förlåt mig alla mina synder.*

11. Store Gud! Jag kan icke mer bruka och njuta något af alla jordiska gåfvor och ägodelar. Vederkvick mig invärtes genom din käre Son, som är lifvets vatten. *Var Du mitt hjärtas tröst och min del.* Närma Dig till mig, när jag Dig anropar, och säg till mig: *Var icke förfärad.*

12. *Efter Dig, Herre, längtar jag,* min Gud. *Jag hoppas på Dig: låt mig ej på skam komma. Jag hafver lust att skiljas hädan och vara när Dig,* Herre Jesu. Såsom en trött trängtar jag efter hvila, såsom en främling efter hemmet, såsom en plågad efter full vederkvickelse. Mina ögon hafva sett mycket ondt och ömkligt, mina öron hört mycket sådant, och i mitt hjärta har jag i min lifstid haft många bekymmer. Och nu önskar jag att komma till den sköna himmel, hvarom jag så mycket godt och skönt hört och läst, där intet ondt och intet bekymmer är, där man skådar din vederkvickande härlighet, där ett stort antal af heliga själar äro församlade och där endast frid och fröjd äro rådande. Upp-

fyll denna min önskan. Låt mig snart se min önskans och böns uppfyllelse, dock allena efter din vilja, och *fullborda på mig alla dina löften,* för ditt namns skull. Amen.

Bihang II.

Kännetecken på säkra, uppväckta och benådade människor.

[Af framlidne prosten Samuel Holm i Svalöf, Lunds stift.*]

1:o Kännetecken på en sofvande syndare.

1. Han har ingen olägenhet af sina synder, så att de på något sätt trycka eller besvära honom.

2. Därföre har han ingen omsorg, huru han skall blifva af med dem.

3. Han har i stället nöje af synden och kan därföre gärna tillåta sig att göra synden, äfven af det gröfre slaget, när han ser sig tillfälle att slippa skam eller skada.

4. När han gjort den, känner han hvarken oro, ledsnad eller besvär.

5. All hans diktan och traktan är ställd på det jordiska och synliga.

---

* Ehuru de flesta präster förut äga kännedom om denna lilla själsspegel, tordc det likväl kunna vara till gagn att här hafva den inramad i detta ämbetsvademecum.

2:o Kännetecken på en väckt syndare.

1. Hans ögon hafva blifvit öppnade, att han ser sig vara i ett olycksaligt tillstånd.

2. Han har en känsla i samvetet däraf, att Gud är vred på honom.

3. Han är angelägen efter räddning.

4. Han griper till Guds ord och bönen.

5. Han är rädd för synden, ehuru han icke har någon tillräcklig kraft att emotstå eller öfvervinna henne, eller att göra det goda, som han gärna ville.

6. Där är skedd en förändring i hans håg, så att han har fått det osynliga att trakta efter.

3:o. Kännetecken på en omvänd syndare.

1. När han eftersinnar sitt syndiga uppförande och sitt fördärf, så kan han ändå icke bli förfärad, om han ock föreställer sig döden.

2. Där är hos honom ett särdeles förtroende till Jesu förtjänst och Guds barmhärtighet.

3. Gud och Frälsaren Jesus är så dyrbar i hans värde, att han mycket hellre vill förlora heder, berömmelse, människoynnest, lif och hvad som helst, än mista Gud eller uppsåtligen göra Gud emot.

4. Den, som är pånyttfödd, tager gärna emot bestraffning.

5. Han har förnöjelse att läsa Guds ord, ändock han kan öfverfallas af tröghet för ordet.

6. Han finner, att där är hos honom en kraft att öfvervinna synden, och att han genom Guds och Jesu åkallande kan göra det godt är.

7. Han har i hjärtat kärlek för ovänner, kan icke hämnas eller önska ondt, utan beder för dem.

8. Han har en synnerligt långt gående kärlek för Guds barn.

9. Där är samma innehåll i hans hjärtas grund, som han läser i Guds ord, så att han bifaller allt och vill allt hvad Gud vill, ändock han får sucka öfver sin ofullkomlighet.

10. När han råkat att förgå sig, gör det honom ondt, ledsen och mån att åter upprätta det och få förlåtelse hos Gud och människor.

11. Allt hans begär, all hans diktan och traktan står efter Gud och hans rike.

---

8 KAPITLET.

Om brudvigsel.

A.

I vanliga fall, vare sig vigseln förrättas i kyrkan eller i ett enskildt hem, sker det i följande ordning.

B.

Den högtidligare vigseln,

då **päll och brudmässa** (hvilka dock icke få förekomma, då bruden är änka eller ålderstigen) åstundas, utföres alltid i kyrka och vid offentlig gudstjänst **efter predikan och kommunionen***, då brudparet träder fram för altaret och akten förrättas i följande ordning.

1. [Först gör prästen denna förmaning:]

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Dyre kristne! Äktenskapet är af Gud själf stiftadt, till samhällens bestånd och till förenade makars inbördes hjälp, att lätta lifvets mödor, mildra mötande bekymmer och genom en sorgfällig uppfostran bereda efterkommandes sällhet. Denna stiftelse är helig; heliga äro dess förbindelser; heliga dess ändamål. Mannens plikt är att älska och ära sin hustru och genom förstånd och välvilja mer och mer söka att vinna hennes förtroende. Så bör ock hustrun med kärlek och tillgifvenhet möta sin man, ömt deltaga med honom i omsorgen om deras

* Då kommunion icke förekommer, borde vigseln således inträda näst före **"Tackom och lofvom"** i högmässoritualet, men lämpligast torde det i sådant fall ske genast efter predikan, före allmänna kyrkobönen.

hus och så skicka sig, att hon må täckas den make, hvilken hon gifven är till hjälp. Man och hustru böra väl besinna, att de ingått i det stånd, där deras gemensamma sällhet fordrar, att de å ömse sidor obrottsligen hålla sitt äktenskapsförbund, genom sorgfällig uppmärksamhet på sig själfva och sina plikter söka att förtjäna hvarandras aktning och kärlek samt städse förelysa hvarandra i en sann gudsfruktan. Därföre ligger det makt uppå att bedja Gud om en sådan maka, hvilkens hjärta, öppet för sanning och dygd, känner sina plikter och sällheten i deras utöfning. Då begynnes och fortsättes äktenskapet efter Guds vilja. Då främjas genom denna förening den högsta lycksalighet på jorden. Därtill vi ock öfver detta brudpar bedja den Allsmäktige om nåd och välsignelse.

2. [Sedan frågar prästen dem, först **brudgummen:**]

Inför Gud den allvetande och i denna församlings närvaro frågar jag dig N. N., om du vill hafva denna N. N. till din äkta hustru och älska henne i nöd och lust?

Svar: Ja.

[Därnäst **bruden:**]

Inför Gud den allvetande och i denna församlings närvaro frågar jag dig N. N., om du vill hafva denne N. N. till din äkta man och älska honom i nöd och lust?

Svar: Ja.

3. [Nu emottager prästen *ringen* af brudgummen och beder:]

Herre, allsmäktige Gud, hvilkens ändamål med äktenskapets stiftelse äro heliga, visa och välgörande! Vi bedja Dig: se nådeligen till det förbund, hvilka dessa dina tjänare med detta vårdtecken inför Dig besegla, och låt uppå dem uppfyllas de löften, hvilka Du har tillsagt alla dem, som ostraffligen lefva efter ditt ord och troget hålla de förbindelser, dem Du till människors bästa stiftat. Amen.

4. [Därefter tager **brudgummen** ringen och **säger**, under det han tillika **med bruden håller** densamma:]

Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta hustru, att älska dig i nöd och lust, och till ett vårdtecken gifver jag dig denna ring.

[Bruden svarar:]

Jag N. N. tager dig N. N. nu till min äkta man, att älska dig i nöd och lust, och till ett vårdtecken emottager jag denna ring.

[Sedan sätter brudgummen ringen på det brudens finger å **vänstra** handen, som är **näst till lillfingret**, hvarvid **prästen säger:**]

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

5. [Ytterligare säger prästen:]

Emedan I nu tagit hvarandra till äkta och sådant här offentligen inför Gud och denna kristna församling bekännen; alltså stadfäster jag, såsom Kristi tjänare, detta edert äkten-

skapsförbund, i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Därefter läses:]

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

6. Att äktenskapet är ett heligt förbund, som efter godtycke af människor icke kan upplösas, lärer oss vår Frälsare i evangelisten Mattei 19 kapitel:

Fariséerna gingo till Jesus och sade: Är det lofligt för en man att skilja sin hustru från sig för hvilken orsak som helst? Men han svarade och sade till dem: Hafven I icke läst, att den, som skapade från begynnelsen, skapade dem man och kvinna och sade: »Fördenskull skall en man öfvergifva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de tu skola varda ett kött?» Så äro de icke mer tu, utan ett kött. Hvad således Gud har sammanfogat må människan icke åtskilja.

7. **Betänken dessa Herrens, Jesu Kristi, ord! Förgäten aldrig, att edert äktenskapsförbund är oryggligt, och upptagen med tålamod och tacksägelse allt, hvad eder efter Guds skickelse kan vederfaras.**

[Prästen säger ytterligare:]

Herren vare med eder och ledsage eder i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

8. [Här faller **brudparet på knä,** hvarefter prästen säger:]

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, evige Gud, oföränderlig i nåd och barmhärtighet! Vi bedja Dig, att Du värdes uppfylla dessa dina tjänares hjärtan med din Helige Ande och nådeligen omfatta dem med all andelig och lekamlig välsignelse. Väl-	**Allsmäktige, ewige Gud, oföränderlig i nåd och barmhärtighet! Wi bedja Dig, att Du wärdes med din Heliga Ande uppfylla dessa dina tjänares hjärtan och gifwa dem din wälsignelse att i den förening, som de nu med hwarandra ingått, kristligt, ärligt och wäl lefwa, Dig till behag och sig själfwa till timlig och ewig lycksalighet; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.** [Sedan sjunger prästen följande ord, efter de noter, som finnas i Mässboken:] *Herren vare med eder! Med dig vare ock Herren!

signa det förbund, som de i dag inför Dig stadfästat. Gif nåd, att sällhet och trohet alltid må mötas i deras hus, enighet och kärlek förljufva deras mödor och*(efterkommandes dygder, till tredje och fjärde släkte) glädja deras ålderdom! Hör, milde Gud, deras böner, och var deras beskärm, när de åkalla Dig. Led dem efter ditt råd, att de efter fulländad vandring må samlas i de sa-

* Upplyften edra hjärtan till Gud:

* **Helige Herre, allsmäktige Fader, ewige Gud, himmelens och jordens skapare! Du, som, när allting war skapadt, skapade människan att däröfwer wara en herre och, då för mannen icke war godt att wara allena, gaf honom kwinnan till hjälp! O Gud, som har förenat man och kwinna och gifwit dem din wälsignelse, se nu mildeligen till dessa personer, som hafwa gifwit sig i äktenskapsstånd och begära att af Dig warda beskärmade. Gif nåd, att de må lefwa i kärlek och frid, i ärbarhet och trohet och alltid förblifwa fasta i din fruktan. Omfatta dem med all andelig och lekamlig wälsignelse och låt dem komma till en begärlig ålder, att de må se sina barn till tredje och fjärde släkte, glädjas af deras dygder och efter detta lifwet få en ewig salighet;**

[här slutas sången, och pällen borttages, hvarefter läses]:

* I de fall, där man eller hustru hvarken äga hopp om lifsfrukt eller hafva barn af något föregående äktenskap, uteslutas, efter omständigheterna, orden: *efterkommandes — släkte.*

ligas eviga boningar; genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre! Amen.

genom wår Herre Jesus Kristus, din Son, som i en sann Gudom med Dig och den Helige Ande lefwer och regerar till ewig tid. Amen.

9. Gud allsmäktig sände sitt ljus och sin sanning, som bevare eder i alla edra lifsdagar! Guds hand beskärme eder! Hans heliga änglar ledsage eder! Gud, Fader och Son och den Helige Ande, låte sin nåd vara mäktig öfver eder! Amen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Efter vigselns slut (liksom före dess början) sjunges vanligen en **bröllopspsalm,** ehuru 1894 års handbok ej lämnar någon antydan därom.]

[Sedan vänder sig prästen åter till altaret och **fullföljer gudstjänsten.** — Då kommunion föregått vigseln, återstår dock endast »Tackom och lofvom» med svar samt Välsignelsen.]

När brudgum och brud hemkomma i **brudhuset,** sjunges en bröllopspsalm, och sedan sången är ändad, läses följande bön:

Allsmäktige, evige Gud! Gif din välsignelse öfver detta brudehus, att alla de, som här

äro tillstädes, må blifva i frid, efterfölja din vilja och lefva Dig till behag; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

[Och Välsignelsen:]

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Lämpliga psalmverser.

1.

1. Helige Ande,
Sanningens Ande!
Kom att oss ledsaga!
Låt oss ej falla eller oss förvilla
Men till målet draga
I trones ljus förtröstande och stilla!
Vishet, o Herre,
Gif oss af höjden!

2. Helige Ande,
Kraftenes Ande!
Kom att oss upplifva!
Må kärlek bo i våra hjärtan inne
Och dess frukter blifva
En kristlig dygd,
Ett himmelskt mod och sinne!
Helighet, Herre,
Gif oss af höjden!

3. Helige Ande,
Glädjenes Ande!
Kom att oss hugsvala!
Låt hoppets röst bland lefvernets bekymmer
Till vår ande tala,
Och gif oss frid,

När lifvets afton skymmer!
Salighet, Herre,
Gif oss i höjden!

Sv. ps. 131.

2.

1. Gud, välsigna dessa hjärtan,
Helga dessa vänners band,
Och i glädjen som i smärtan
Hägna dem med fadershand!
Bästa skatt i deras bo,
Mödans lön och hvilans ro
Blifve kärlek, dygd och tro!

3. På den väg, de skola vandra,
Led dem i ditt visa råd!
Låt dem, stödjande hvarandra,
Understödjas af din nåd!
Lydnad för din helga lag,
Visshet om ditt välbehag
Följe dem till ålderns dag!

4. Låt dem, Herre, i din fruktan
Glädjens dag till mötes gå,
Tåligt böjas för din tuktan,
När du lägger korset på;
För hvarandra, som du bjöd,
Vara allt i lust och nöd,
Vara ett i lif och död!

Sv. ps. 335.

3.

1. Nu blott för världen två,
För Gud ett lif, en anda
De hulda makar gå
Att sina öden blanda
Och dela ljuft och ledt
Allt efter ditt behag,
O du, som vis beredt
Så klar som mulen dag!

2. Välsigna det förbund,
De vid din kärlek trygga!
Låt dem sitt hopp hvar stund
På dig allena bygga!
Och sist när jordens band
Af döden lösas opp,
I fridens sälla land
Fullborda deras hopp!

Sv. ps. 337.

4.

2. Som du, o Jesus, ett
Med din församling blifvit,
Åt henne frid beredt,
För henne dig utgifvit:
En make främje så
Af kärlek makans väl,
Och blifve af de två
Ett hjärta och en själ!

3. Ty kärleken är mild,
Han tål, och han förlåter,

Från agg och misstro skild,
Och vänder icke åter;
Han ökar lifvets fröjd
Och minskar dess besvär,
Han öfver smärtan höjd
Och stark som döden är.

Sv ps. 338.

5.

1. Befall i Herrens händer
Din möda och din väg,
Och, hur sig världen vänder,
Hans ord i hjärtat äg,
Ty intet ord är gifvet
Så fast som Herrens ord,
Och ingen gärning blifvit,
Som ej i Gud är gjord.

2. För lycka, bröd och ära
I denna värld ej strid!
Låt sorgen dig ej tära
För denna korta tid!
Det är till andra strider,
Dig Herren kallat har,
Det är för andra tider,
Han lönen åt dig spar.

Sv. ps. 224.

6.

9. Min gärning nådigt skåda,
Hjälp Du det bästa råda,
Låt upphof, fortgång, ända,
Allt till din ära lända!

10. Välsigna mig och skydda!
Mitt hjärta blif din hydda!
Låt ditt ord min spis vara,
Till dess jag hän skall fara.

Sv. ps. 429.

9 KAPITLET.

Om barnakvinnors kyrkotagning.

A. Äkta hustrur
tagas i kyrka sålunda:

[Hustrun, som skall kyrkotagas, faller på knä, och prästen läser följande bön:]

Allsmäktige, evige Gud, som gaf den välsignelse öfver människan, när Du hade skapat henne, att hon skulle föröka sig och uppfylla jorden! Vi tacka Dig för den barmhärtighet, som Du emot denna moder (dessa mödrar) bevisat. Hör i nåd, o Herre, hennes (deras) bön, och vare Dig behaglig den tacksägelse, som hon (de) med vördnad frambär(a) inför Dig, då hon (de) med hälsa och styrkta krafter åter kan (kunna) uppträda i din helgedom. Omfatta henne (dem) med din barmhärtighet och låt hvila öfver henne (dem) och hennes (deras) hus den välsignelse, hvilken Du lofvat dem, som frukta Dig. Helga hennes (deras) hjärta(n) till att bära Dig rika frukter af tro, af hopp och förtröstan och gif, att hon (de) med glädje må uppfylla sin dyra kallelse och njuta din salighet, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

[Därefter stiger hustrun upp, och prästen tager henne i hand och säger:]

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

B. Moder, hvars barn varit dödfödt eller aflidit före kyrkotagningen, kyrkotages sålunda:

[Modern faller på knä, hvarefter prästen läser följande bön:]

O Herre, Du har låtit denna moder få en död lifsfrukt och i stället för den glädje, som hon hoppats, hemsökt henne med bedröfvelse (förbytt denna moders glädje i sorg, i det Du åter tagit bort hennes späda barn från detta lifvet). Men Du har ock nådigt bistått henne och låtit henne komma till hälsa och krafter, så att hon nu ånyo kan besöka din helgedom. Därför tacka vi Dig med henne af allt hjärta och bedja Dig förläna henne nåd att ödmjukt böja sig under ditt behag! Hugsvala henne i bedröfvelsen och helga hennes hjärta, så att hon må trakta efter det, som är ofvan, och hafva Dig till sitt hjärtas tröst och sin del; genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

[Därefter stiger hustrun upp, och prästen tager henne i hand och säger:]

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

C. Kvinnor, som **före vigseln,** under äktenskapslöfte häfdade, **födt barn,** kyrkotagas, sedan kvinnan *fallit på knä*, med följande bön:

Allsmäktige, evige Gud, som har stiftat äktenskapet, att det må hållas tuktigt och värdigt ibland människor! Se mildeligen till denna kvinna, som öfverträdt din ordning och lättsinnigt brutit dina stadgar. Förlåt henne denna synden, och gif henne nåd att hädanefter enligt dina heliga bud föra ett kyskt och kristligt lefverne, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Herren ledsage dig i sin sanning och fruktan nu och till evig tid! Amen.

---

10 KAPITLET.

Om jordfästning.

A.	**B.**
Vanlig, högtidlig jordfästningsakt utföres sålunda:	**Högtidligare** begrafning, förenad med *likpredikan* och *altartjänst*, eller endast med altartjänst, utföres i följande ordning:

1. En kort psalm eller vers.

[Förekommer vanligen vid jordfästning såväl vid grafven som i kyrkan, ehuru ingen föreskrift därom är gifven i 1894 års handbok.]

2. Griftetal.	**2. Likpredikan.***
[Om griftetal hålles, sker detta lämpligast före jordfäst-	[Som afslutas med följande *begrafningsbön:*] **O Herre Gud, himmelske Fader, Du, som icke har skonat din enfödde Son, utan gifvit honom ut för oss**

---

* Af samma skäl som "griftetalet" hålles äfven "likpredikan" enligt allmän praxis *före* jordfästningsakten, ehuru 1894 års handbok föreskrifver: "*När begrafning är förenad med likpredikan, följer denna efter Fader vår vid jordfästningen och föregås af ett par psalmverser*". Då vi ej hafva oss bekant, om denna föreskrift någonstädes följes, och då den beträffande lämpligheten synes strida mot samma auktoritets föreskrift om *griftetalet*, torde det åtminstone få anses tillåtligt att med stöd af allmännare praxis följa den här angifna ordningen.

ningen.* Detta s. k. *griftetal*, förenadt med personalier, *hålles* framför kistan *i koret*, och *vid högtidligare begrafning med altartjänst* träder detta i stället för *likpredikan*, då sådan icke förekommer.

Omedelbart därefter följer själfva jordfästningsakten sålunda:]

alla! Vi tacka Dig af allt hjärta, att Du genom hans begrafning har helgat våra grafvar till hvilokamrar, och bedja Dig, att Du genom din Helige Ande värdes låta honom hafva en hvilostad äfven i våra hjärtan, så att han må förblifva i oss och vi efter kors och bedröfvelse må komma till ro i våra grifter och där förbida en salig uppståndelse, genom samme din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

En psalmvers,

[hvarunder prästen nedstiger från predikstolen och utför jordfästningsakten på följande sätt:]

3. [Prästen kastar med skofveln tre gånger jord på liket och säger:]

Af jord är du kommen,
jord skall du åter varda,
Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på
den yttersta dagen.

Låtom oss bedja!

Allsmäktige, barmhärtige och evige Gud, Du, som för syndens skull har förelagt människan, att hon måste dö! Du, som ock, på det att vi icke till evig tid skulle förblifva i dödens

* Detta gäller tydligen om sådana *griftetal*, hvarmed s. k. personalier äro förenade, hvaremot ett *kort uppbyggelsetal*, öfver ett *bibelspråk* ofta inträder i st. f. mom. 4 (se nästa sida) och afslutas med läsning af några psalmverser.

våld, har lagt döden på din enfödde Son, Jesus Kristus, hvilken ingen synd hade, och har så genom hans död förvandlat vår död, att den icke skall vara oss skadlig! Vänd nu ditt faderliga ansikte till oss och gif nåd därtill, att vi hvar för sig måtte så begå denna begrafning, att vi med allvar besinna, hurusom äfven våra kroppar, när Du behagar hädankalla oss, skola åter varda jord, och märka det granneligen i vårt hjärta, att vi i denna världen icke hafva någon varaktig stad. Gif oss, barmhärtige Fader, nåd att söka det, som evigt är, och att alltid vandra så efter din heliga vilja, att vi på den yttersta dagen må uppstå till evigt lif, genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

4. Låtom oss nu höra Herrens ord om döden och uppståndelsen!

Människorna är förelagdt en gång dö och sedan dom. (Ebr. 9: 27.)

Människan, af kvinna född, lefver en liten tid, full af orolighet: växer upp som ett blomster och faller af, flyr bort som en skugga och blifver icke. (Job 14: 1, 2.)

Herre, lär mig betänka, att jag måste få en ände och hvilket mina dagars mått är, så att jag förstår, huru förgänglig jag är. Se, såsom en handsbredd har Du gjort mina dagars mått, och min lifslängd är såsom intet för Dig; fåfänglighet allenast äro alla människor, huru säkra de än stå. Sela. (Ps. 39: 5, 6.)

Saliga äro de döda, som i Herren dö härefter. Ja, säger Anden, de skola hvila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter. (Uppb. 14: 13.)

Jesus sade: Jag är uppståndelsen och lifvet; den som tror på mig, han skall lefva, om han än dör, och hvar och en, som lefver och tror på mig, han skall icke dö evinnerligen. (Joh. 11: 25, 26.)

Förundren eder icke öfver detta; ty en stund kommer, då alla, som äro i grifterna, skola höra hans röst. Och de skola gå därutur, de, som hafva gjort det goda, till lifvets uppståndelse, och de, som hafva gjort det onda, till domens uppståndelse. (Joh. 5: 28, 29.)

Äro vi barn, så äro vi ock arfvingar, nämligen Guds arfvingar och Kristi medarfvingar, om vi annars lida med honom, på det att vi ock med honom må varda förhärligade. Ty jag håller före, att denna tidens lidanden äro att akta för intet mot den härlighet, som på oss kommer att uppenbaras. (Rom. 8: 17, 18.)*

5. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

[Omedelbart efter "Fader vår" följer här **mom. 8 (välsignelsen,** med förbigående af **mom. 6** och **7.**]

[Omedelbart efter "Fader vår" följer här:]

En kort psalm,

[hvarunder prästen träder **för altaret** och afslutar begrafningsakten enligt **mom. 6—8** nedan].

* Då särskildt *griftetal* eller *likpredikan* hålles (äfvensom i flera andra fall), torde de nu anförda skriftställena göra tillfyllest. För öfrigt kunna andra och flera väljas bland de sid. 168 ff anförda, jämte psalmverser bland de sid. 181 ff anförda.

6. * Herren vare med eder!

Med dig vare ock Herren!

* O Herre Gud, Du, som för syndens skull låter människor dö och warda jord igen! Lär oss alla rätt betänka, huru få wåra dagar äro, på det att wi må undfå ett wist hjärta. Förläna oss en sann tro på din Son, Jesus Kristus, som blef dödad för wåra synders skull och uppwäckt för wår rättfärdiggörelses skull samt lefwer i ewighet. Gif oss nåd att dagligen dö från synden och lefwa efter din heliga wilja, så att, när wår dödsstund kommer, wi må finnas kristeligen beredda att saligt skiljas hädan. Upptag då wåra själar till Dig och låt wåra kroppar, sedan de hwilat i sina grifter, på den yttersta dagen uppstå till ewigt lif! Amen.

7. [Därefter må en eller två af följande antifonier utföras:]

* Lär oss betänka, huru få wåra dagar äro,

På det wi må undfå ett wist hjärta.

* Saliga äro de döda, som i Herren dö,

De skola hwila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter.

Eller:

* Jag wet, att min förlossare lefwer,

Och han skall på sistone uppwäcka mig af jorden.

* För mig är lifwet Kristus,

Och döden är en winning.

8. [Afslutas med denna välsignelse:]

Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt

8. Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen!

Herren välsigne eder och bevare eder;

ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!	Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!
I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.	I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

9. **En kort psalm**

[hvarmed hvarje högtidlig jordfästningsakt enligt allmän praxis afslutas, ehuru icke ens för den högtidligare begrafningen någon sådan i 1894 års handbok är föreskrifven].

C. Dödfödda barns begrafning.

1. [Prästen säger:]

Käre kristne! Vi nedlägga här i Guds åker ett sädeskorn, kroppshyddan af ett litet barn, hvars lif så tidigt slocknat. Herren har därmed ånyo visat, att hans tankar och vägar icke äro våra. Men vi veta ju, att dessa hans tankar och vägar, om ock för oss obegripliga, likväl äro godhet och sanning, och att han i barm-

härtighet tänker på sina verk, i synnerhet på alla sina återlösta. Därföre äro vi ock förvissade, att ej heller detta späda barn är förgätet inför honom. Till hans outgrundliga kärlek sätta vi vårt hopp. Hans namn vare lofvadt i evighet! Amen.

2. [Därpå kastar prästen tre gånger jord på liket och säger:]

Af jord är du kommen.
Jord skall du åter varda.
Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

[Därefter läses:]

3. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

4. Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

D. Begrafning i stillhet.

1. [Prästen kastar tre gånger jord på liket och säger:]

Af jord är du kommen.
Jord skall du åter varda.
Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen.

[Därefter läses:]

2. Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

3. Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Till införande mellan mom. 1 och 2 härofvan hade 1903 års kyrkomöte föreslagit tillägg, som dock icke vunnit nådig stadfästelse. Dessa tillägg torde i stället delvis kunna användas vid vanliga begrafningar efter hastiga, våldsamma eller af olycksfall förorsakade dödlighetstillfällen, hvarför de här intagas:]

Låtom oss bedja!

Herre Gud Fader i himmelen!
Herre Guds Son, världens Frälsare!
Herre Gud, Du Helige Ande!
Förbarma Dig öfver oss!
I vår sista nöd,
på yttersta domen
hjälp oss, milde Herre Gud!
Amen.

[Därefter läses ett af följande alternativ:]

Ut ur djupen ropar jag till Dig, Herre, Herre, hör min röst, låt dina öron akta på mina böners ljud. Om Du, Herre, vill tillräkna missgärningar, Herre, hvem

[Eller:] **Utrannsaka mig, Gud, och känn mitt hjärta; pröfva mig och känn mina tankar, och se till, om jag**

kan då bestå? Dock hos Dig är ju förlåtelse, på det att man må frukta Dig. Jag väntar efter Herren, min själ väntar, och jag hoppas på hans ord.

Ps. 130: 1—5.

är stadd på en olycksväg, och led mig på den eviga vägen.

Ps. 139: 23, 24.

[Därpå läses ett af följande alternativ:]

Vi på jorden lefva här
Under döden fångna.
Hvem få vi, som hjälpen är,
Att ej bli förgångna?
O Fader, Dig allena!
Dock må vi sörja bitterlig,
Att vi så förgätit Dig.
Helige Herre Gud!
Helige, starke Gud!
Helige, barmhärtige Frälsare!
Du evige Gud!
Låt oss icke falla
I den bittra dödens nöd!
Var oss barmhärtig!

Sv. ps. 26: 1.

[Eller:] **Nåd vi begäre,**
Låt oss henne finna.
Nåden beskäre
Hvad ej rätt kan vinna.
Matkar vi äre,
Skuggor, som försvinna,
Stoft, som förskingras.

Bojor vi draga
Af den lott vi ärfva;
Lustar oss jaga,
Frestelser omhvärfva!
Herre, så svaga,
Vill Du oss fördärfva
Utan förskoning?

För Jesu pina,
För den törnekrona,
Han för de sina
Bar, att dem försona,
Låt nåden skina,
Värdes oss förskona,
Var oss en Fader!

Sv. ps. 387: 4—6.

Bibeltexter.

lämpliga för griftetal och likpredikningar eller för läsning vid jordfästning vid mom. 4 (pag. 160) härofvan.

a. För barn och ungdom:

1. Säljas icke två sparfvar för en skärf? Och icke en af dem faller till jorden, eder Fader förutan.
Matt. 10: 29.

2. Den som älskar son eller dotter mer än mig, han är mig icke värd.
Matt. 10: 37.

3. Sannerligen säger jag eder: Utan att I omvänden eder och varden såsom barnen, skolen I alls icke inkomma i himmelriket.
Matt. 18: 3.

4. Så är ock icke eder himmelske Faders vilja, att en enda af dessa små skall förtappas.
Matt. 18: 14.

5. Hvarföre sorlen I och gråten? Barnet är icke dödt, utan det sofver.
Mark. 5: 39.

6. Låten barnen komma till mig och förmenen dem icke, ty sådana hörer Guds rike till.
Mark. 10: 14.

7. Hvad jag gör, vet du icke nu, men framdeles skall du få veta det.
Joh. 13: 7.

8. Se pag. 161.
Rom. 8: 17, 18.

9. Men vi veta, att för dem, som älska Gud, samverkar allt till det bästa, för dem, som äro kallade efter hans uppsåt.
Rom. 8: 28.

10. Fördenskull böjer jag mina knän för vår Herre Jesu Kristi Fader, af hvilken allt, hvad från fader kommer i himmelen och på jorden, har sitt namn.
Efes. 3: 14, 15.

11. "Allt kött är såsom gräs och all dess härlighet såsom blomster på gräs; gräset vissnade och blomstret föll af; — men Herrens ord förblifver evinnerligen."
1 Petr. 1: 24, 25.

---

12. Så länge pilten ännu var vid lif, fastade jag och grät, ty jag tänkte: Hvem vet, om Herren varder mig nådig, så att pilten får blifva vid lif? Men då han nu är död, hvarföre skulle jag fasta? Kan jag skaffa honom tillbaka? Jag går till honom, men han kommer icke åter till mig.
2 Sam. 12: 22, 23.

13. Af barn och spenabarns mun har Du upprättat en makt för dina ovänners skull till att nedslå fienden och den hämndgirige.
Ps. 8: 3.

14. En lott har tillfallit mig i det ljufliga, ja, ett arf, som behagar mig väl.
Ps. 16: 6.

15. Vår själ har kommit undan såsom en fågel ur fågelfängarnas snara; snaran har gått sönder, och vi hafva kommit undan.
Ps. 124: 7.

16. Dina ögon sågo mig, då jag allenast var ett foster; alla mina dagar blefvo uppskrifna i din bok, de voro bestämda, förrän någon af dem hade kommit.
Ps. 139: 16.

17. Mina tankar äro icke edra tankar, och edra vägar äro icke mina vägar, säger Herren, utan såsom himmelen är högre än jorden, så äro ock mina vägar högre än edra vägar och mina tankar än edra tankar.
Es. 55: 8, 9.

18. Liksom en moder tröstar sitt barn, så skall jag trösta eder, och I skolen finna tröst i Jerusalem.
Es. 66: 13.

19. Mitt tjäll är förstördt, och alla mina tältstreck äro afslitna. Mina barn hafva gått ifrån mig och äro icke mer att finna.
Jer. 10: 20.

20. En röst höres i Rama, klagan och gråt och mycken jämmer. Rakel begråter sina barn och vill icke låta trösta sig öfver sina barn, ty de äro icke mer.

Jer. 31: 15.

21. Han behagade Gud väl och var honom kär och vardt borttagen ifrån lifvet bland syndare; han vardt bortryckt, att ondskan icke skulle förvända hans förstånd eller falsk lära bedraga hans själ.

Vish. 64: 10, 11.

---

22. Och alla hans söner och döttrar gingo att trösta honom, men han ville icke låta trösta sig, utan sade: Jag skall med sorg nedstiga i de dödas rike till min son. Och hans fader begrät honom.

1. Mos. 37: 35.

23. Och konungen vardt upprörd och gick upp i salen öfver porten och grät; och när han gick, sade han: Min son Absalom, min son, min son Absalom, gifve Gud, att jag hade fått dö i ditt ställe, Absalom, min son, min son!

2 Sam. 18: 33.

24. Och när pilten hade växt upp, begaf det sig en dag, att han gick ut till sin fader, till skördemännen. Och han sade till sin fader: Mitt hufvud, mitt hufvud! Och denne sade till sin tjänare: Tag och bär honom till hans moder! Och han tog och förde honom till hans moder. Och han satt i hennes knä till middagstiden, då han dog.

2 Kon. 4: 18—20.

25. Och en dag hände det, då hans söner och döttrar åto och drucko vin i sin äldste broders hus, att ett bud kom till Job och sade: Oxarna plöjde, och åsninnorna betade bredvid dem, och sabéer öfverföllo och togo dem, och drängarne slogo de med svärdsegg, och jag var den ende, som kom undan för att berätta det för dig.

Job. 1: 13—15.

26. Herren gaf och Herren tog. Välsignadt vare Herrens namn!

Job. 1: 21.

27. Se pag. 160.

Job. 14: 1, 2.

28. Tänk icke på min ungdoms synder och mina öfverträdelser, utan tänk på mig efter din nåd, för din godhets skull, Herre. Ps. 25: 7.

29. Min Gud, tag mig icke bort i mina halfva dagar, Du, hvilkens år vara från släkte till släkte. Ps. 102: 25.

30. Huru skall en yngling bevara sin väg obesmittad? När han håller sig efter ditt ord. Ps. 119: 9.

31. Herren är rättfärdig i alla sina vägar och nådig i alla sina verk. Ps. 145: 17.

32. Gläd dig, o yngling, i din ungdom, och ditt hjärta fröjde sig i dina ungdomsdagar, och vandra på ditt hjärtas vägar och efter dina ögons lystnad. Men vet, att för allt detta skall Gud hafva dig fram för domen! Pred. 11: 9.

33. Tänk på din skapare i din ungdoms dagar, förrän de onda dagarna komma och åren nalkas, om hvilka du skall säga: »De behaga mig icke.» Pred. 12: 1.

b. För olika åldrar och omständigheter.*

1. Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden. Matt. 6: 10.

2. Men angående de dödas uppståndelse, hafven I icke läst hvad eder är sagdt af Gud, som sade: Jag är Abrahams Gud och Isaks Gud och Jakobs Gud? Gud är icke dödas utan lefvandes Gud. Matt. 22: 31, 32.

3. Vaken fördenskull; ty I veten icke, hvilken stund eder Herre kommer. Matt. 24: 42.

4. Vaken fördenskull; ty I veten icke, när husets herre kommer, antingen på aftonen eller vid midnatts-

* De med en stjärna efter numret betecknade texterna lämpa sig vid olycksfall eller hastiga eller våldsamma dödsfall, som ej äro själfförvållade.

tiden eller i hanegället eller på morgonen; att, då han kommer plötsligen, han icke må finna eder sofvande.
Mark. 13: 35, 36.

5. Herre, nu låter Du din tjänare fara i frid, efter ditt ord, ty mina ögon hafva sett din frälsning.
Luk. 2: 29, 30.

6. Dömen icke, så skolen I icke varda dömda; fördömen icke, så skolen I icke varda fördömda; förlåten, så skall eder varda förlåtet.
Luk. 6: 37.

7. Saliga äro de tjänarne, hvilka herren finner vakande, när han kommer. Sannerligen säger jag eder: Han skall omgjorda sig och låta dem sitta till bords, och han skall gå och tjäna dem.
Luk. 12: 37.

8.* Eller de aderton, öfver hvilka tornet i Siloam föll och hvilka det dödade, menen I, att de varit brottsliga mer än alla andra människor, som bo i Jerusalem.
Luk. 13: 4.

9. Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det förtappade.
Luk. 19: 10.

10. Men hafven akt på eder själfva, att icke till äfventyrs edra hjärtan varda förtyngda af svalg och dryckenskap och detta lefvernets bekymmer, så att den dagen kommer eder plötsligt uppå.
Luk. 21: 34.

11. Sannerligen, sannerligen, säger jag eder: Den som hör mitt tal och tror den, som har sändt mig, han har evigt lif och kommer icke i dom utan har öfvergått från döden till lifvet.
Joh. 5: 24.

12. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: En stund kommer och är redan inne, då de döda skola höra Guds Sons röst, och de, som hafva hört henne, skola lefva. — Ty såsom Fadren har lif i sig själf, så har han ock gifvit Sonen att hafva lif i sig själf. — Och han har ock gifvit honom makt att hålla dom, emedan han är Människosonen.
Joh. 5: 25—27.

13. **Se pag. 161.**
Joh. 5: 28, 29.

14. Sannerligen, sannerligen säger jag eder: Om någon håller mitt ord, skall han icke se döden till evig tid. Joh. 8: 51.

15. Mina får höra min röst, och jag känner dem, och de följa mig. Och jag gifver dem evigt lif, och de skola icke förgås evinnerligen, och ingen skall rycka dem utur min hand. Joh. 10: 27, 28.

16. Se pag. 161. Joh. 11: 25, 26.

17. I min Faders hus äro många boningar; om så icke vore, skulle jag hafva sagt eder det; jag går bort för att bereda eder rum. — Och när jag har gått bort och beredt eder rum, skall jag komma tillbaka och taga eder till mig, på det att hvarest jag är, där skolen ock I vara. Joh. 14: 2, 3.

18. Jesus sade: Jag är vägen och sanningen och lifvet; ingen kommer till Fadren utan genom mig. Joh. 14: 6.

19. Fader, jag vill, att hvarest jag är, där skola ock de vara med mig, hvilka Du har gifvit mig, på det att de må se min härlighet, som Du har gifvit mig; ty Du har älskat mig före världens grundläggning. Joh. 17: 24.

20. I ingen annan är frälsningen, ty det är icke något annat namn under himmelen, bland människor gifvet, i hvilket vi skola blifva frälsta. Apg. 4: 12.

21. Guds rättvisa dom varder uppenbar, hvilken skall gifva åt hvar och en efter hans gärningar — nämligen evigt lif åt dem, som med tålamod i god gärning söka härlighet och ära och oförgänglighet; — men öfver dem, som äro partisinnade och icke lyda sanningen utan orättfärdigheten, komma vrede och förtörnelse. Rom. 2: 5—8.

22. Syndens lön är döden, men Guds gåfva är evigt lif i Kristus Jesus, vår Herre. Rom. 6: 23.

23. Så är nu ingen fördömelse för dem, som äro i Kristus Jesus. Rom. 8: 1.

24. Om Kristus är i eder, så är väl kroppen död för syndens skull, men Anden är lif för rättfärdighetens skull. Men om dens Ande, som uppväckte Jesus från de döda, bor i eder, så skall den, som uppväckte Kristus från de döda, göra äfven edra dödliga kroppar lefvande för sin Andes skull, som bor i eder. Rom. 8: 10, 11.

25. Är Gud för oss, hvem kan vara emot oss? —Hvem vill åklaga Guds utkorade? Gud är den som rättfärdigar. Rom 8: 31, 33.

26. ”För din skull varda vi dödade hela dagen, vi hafva blifvit aktade såsom slaktefår.” Men i allt detta öfvervinna vi rikeligen genom den, som har älskat oss. Rom. 8: 36, 37.

27. Ty jag är viss därpå, att hvarken död eller lif, eller änglar eller herradömen eller väldigheter, eller de ting, som äro, eller de ting, som skola komma, eller höghet eller djuphet eller något annat skapadt skall kunna skilja oss från Guds kärlek, som är i Kristus Jesus, vår Herre. Rom. 8: 38, 39.

28. Ingen af oss lefver för sig själf, och ingen dör för sig själf. Ty lefva vi, så lefva vi för Herren, och dö vi, så dö vi för Herren. Ehvad vi nu lefva eller dö, höra vi Herren till. Ty fördenskull har Kristus både dött och åter blifvit lefvande och uppstått, att han skall vara en Herre öfver både döda och lefvande.

Rom. 14: 7—9.

29. Om vi allenast i detta lifvet hafva hoppet till Kristus, så äro vi de uslaste af alla människor. Men nu är Kristus uppstånden från de döda och har blifvit en förstling bland de afsomnade. Ty emedan döden kom genom en människa, så kom ock genom en människa de dödas uppståndelse. Ty såsom alla dö i Adam, så skola ock alla i Kristus göras lefvande; men hvar och en i sin ordning, Kristus såsom förstling, sedan de, som tillhöra Kristus, vid hans tillkommelse.

1 Kor. 15: 19—23.

30. Så är det med de dödas uppståndelse: Det varder sådt i förgänglighet, det uppstår i oförgänglighet.—

Det varder sådt i vanära, det uppstår i härlighet. Det varder sådt i svaghet, det uppstår i kraft.— Det varder sådt en naturlig kropp, det uppstår en andlig kropp.
1 Kor. 15: 42—44.

31. Det säger jag, mina bröder, att kött och blod kunna icke ärfva Guds rike, icke heller ärfver förgängligheten oförgängligheten.— Ty detta förgängliga måste ikläda sig oförgänglighet och detta dödliga ikläda sig odödlighet. Men när detta förgängliga har iklädt sig oförgänglighet och detta dödliga har iklädt sig odödlighet, då skall det ord fullbordas, som är skrifvet: ”Döden är uppslukad i seger.” 1 Kor. 15: 50, 53, 54.

32. Du död, hvar är din udd; du dödsrike, hvar är din seger? — Men dödens udd är synden, och syndens kraft är lagen. — Men Gud vare tack, som gifver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! 1 Kor. 15: 55—57.

33. Vi, som äro i tältet, sucka och äro betungade, emedan vi icke vilja afkläda oss utan öfverkläda oss, på det att det dödliga må varda uppslukadt af lifvet.
2 Kor. 5: 4.

34. Därför, ehvad vi äro hemma eller borta, sätta vi ock vår ära i att vara honom behagliga.— Ty vi måste alla varda uppenbarade för Kristi domstol, på det att hvar och en skall få igen sitt lifs gärningar, allt eftersom han har handlat, ehvad det är godt eller ondt. 2 Kor. 5: 9, 10.

35. Faren icke vilse. Gud låter icke gäcka sig, ty hvad en människa sår, det skall hon ock skörda; ty den som sår i sitt kött, han skall af köttet skörda förgängelse, men den som sår i Anden, han skall af Anden skörda evigt lif. Gal. 6: 7, 8.

36. För mig är lifvet Kristus och döden en vinning.
Fil. 1: 21.

37. Men jag vill icke, att I skolen vara i okunnighet, mina bröder, om de afsomnade, på det att I icke mån sörja såsom de andra, som icke hafva något hopp.—Ty om vi tro, att Jesus har dött och uppstått, så skall ock

Gud likaledes genom Jesus med honom framföra dem, som äro afsomnade. 1 Tess. 4: 13, 14.

38. Låtom oss därför, då ett löfte står kvar att inkomma i hans hvila, frukta, att någon bland eder må befinnas hafva blifvit tillbaka. Ebr. 4: 1.

39. Se pag. 160. Ebr. 9: 27.

40. Vi hafva här ingen varaktig stad utan söka efter den tillkommande. Ebr. 13: 14.

41. Se pag. 160. Uppb. 14: 13.

42. Du skall äta bröd i ditt anletes svett, till dess du åter varder till jord, hvaraf du är tagen, ty stoft är du, och till stoft skall du åter varda. 1 Mos. 3: 19.

43. Vi äro främlingar och gäster inför Dig, såsom alla våra fäder. Såsom en skugga äro våra dagar på jorden och hafva ingen varaktighet. 1 Krön. 29: 15.

44. Spörj förgångna släkten och gif akt på hvad deras fäder hafva utforskat! Ty från i går äro vi och veta intet, och vårt lif är en skugga på jorden. Job 8: 8, 9.

45. Ty åren, de lätt räknade, gå sin kos, och jag går den väg jag aldrig återvänder. Job. 16: 22.

46.* De dö plötsligen, och medan natten är half, skakas och försvinna folken, och den mäktige undanröjes utan människohand. Ty hans ögon följa mannens vägar, och han ser alla hans steg. Job 34: 20, 21.

47. Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ondt, ty Du är med mig; din käpp och staf trösta mig. Ps. 23: 4.

48. Men jag förtröstar på Dig, Herre; jag säger: »Du är min Gud.» Min tid står i dina händer; rädda mig ur mina fienders hand och från dem, som förfölja mig. Låt ditt ansikte lysa öfver din tjänare; fräls mig genom din nåd. Ps. 31: 15—17.

49. Se pag. 160. Ps. 39: 5, 6.

50. Såsom en drömbild allenast gå de fram; fåfänglighet allenast är deras oro; de samla tillhopa och veta icke, hvem som skall få det. Ps. 39: 7.

51. Och nu, hvad förbidar jag, Herre? Till Dig står mitt hopp. Befria mig från alla mina öfverträdelser. Ps. 39: 8, 9.

52. Hör min bön, o Herre, lyssna till mitt rop, tig icke vid mina tårar; ty jag är en främling under ditt beskydd, en gäst såsom alla mina fäder. — Se bort ifrån mig, att jag må vederkvickas, innan jag far hädan och icke mer är till. Ps. 39: 13, 14.

53. Stadigt förbidade jag Herren, och han böjde sig till mig och hörde mitt rop. — Han drog mig upp ur fördärfvets grop, ur den djupa dyn; och han ställde mina fötter på en klippa, han gjorde mina steg fasta. — Och han lade i min mun en ny sång, en lofsång till vår Gud. Ps. 40: 2—4.

54. Hvarför är du så bedröfvad, min själ, och hvarför är du så orolig i mig? Hoppas på Gud; ty jag skall åter tacka honom, mitt ansiktes frälsning och min Gud. Ps. 42: 12.

55. Allenast i Gud haf din ro, min själ; ty från honom kommer mitt hopp. — Allenast han är min klippa och min frälsning; han är min borg, jag skall icke vackla. Förtrösten på honom alltid, I människor; utgjuten för honom edra hjärtan. Gud är vår tillflykt. Sela. Ps. 62: 6, 7, 9.

56. Jag förblifver städse vid Dig; Du håller mig vid min högra hand, Du skall leda mig efter ditt råd och sedan upptaga mig med ära. Ps. 73: 23, 24.

57. Hvem har jag i himmelen förutom Dig? Och när jag har Dig, så har jag icke behag till något på jorden. — Om än min kropp och min själ försmäkta, så är dock Gud mitt hjärtas klippa och min del evinnerligen. Ps. 73: 25, 26.

58. Gud, upprätta oss, och låt ditt ansikte lysa, så varda vi frälsta.
Ps. 80: 4.

59. Tänk på huru kort mitt lif är och huru förgängliga Du skapat alla människors barn. Ty hvilken är den man, som får lefva och som undgår att se döden? Hvem räddar min själ ifrån dödsrikets våld? Sela.
Ps. 89: 48, 49.

60. Herre, Du är vår tillflykt från släkte till släkte. Förr än bergen blefvo till och Du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är Du Gud.
Ps. 90: 1, 2.

61. Du låter människorna vända åter till stoft; Du säger: Vänden åter, I människors barn! Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag, som i går framgick, ja, de äro såsom en nattväkt.
Ps. 90: 3, 4.

62. Du sköljer dem bort; de äro såsom en sömn. Om morgonen likna de gräset, som frodas; — det blomstrar upp och frodas om morgonen, men om aftonen afhugges det och förvissnar.
Ps. 90: 5, 6.

63.* Ty vi förgås genom din vrede, och genom din förtörnelse ryckas vi plötsligt bort. — Du ställer våra missgärningar inför Dig, våra förborgade synder i ljuset af ditt ansikte. — Ja, alla våra dagar försvinna genom din förgrymmelse, vi lykta våra år såsom en suck.
Ps. 90: 7—9.

64. Vårt lif varar sjuttio år eller vid mycken kraft åttio år; och då det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort.
Ps. 90: 10.

65. Men hvem besinnar din vredes makt och din förgrymmelse, så att han fruktar Dig? — Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta.
Ps. 90: 11, 12.

66.* Men han har på vägen nedböjt min kraft, han har förkortat mina dagar.
Ps. 102: 24.

67. Han vet, hvad för ett verk vi äro, han tänker därpå, att vi äro stoft. — En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. — När vinden går däröfver, så är det icke mer, och dess plats vet icke mer däraf. Ps. 103: 14—16.

68*. Beröm dig ej af morgondagen, ty du vet icke hvad en dag kan föda. Ordspr. 27: 1.

69.* Lika litet känner människan sin tid som fiskarna, hvilka fångas i det onda nätet, och fåglarna, hvilka fångas med snaran. Likasom dessa varda människobarnen snärjda på olyckans tid, när den plötsligen faller öfver dem. Pred. 9: 12.

70. När molnen blifvit fulla, tömma de regn på jorden; och om ett träd faller i söder eller i norr, på hvilket rum det faller, där blifver det liggande. Pred. 11: 3.

71. Frukta Gud och håll hans bud, ty det hör alla människor till. — Ty Gud skall hafva alla gärningar fram inför domen öfver allt, som är förborgadt, ehvad det är godt eller ondt. Pred. 12: 13, 14.

72. Och hvad viljen I göra på straffets dag, när stormen kommer ifrån fjärran? Till hvilken flyn I att söka hjälp, och hvarthän att bärga eder härlighet? Es. 10: 3.

73.* Min hydda ryckes upp och flyttas ifrån mig såsom en herdes tjäll; jag hopvecklar mitt lif såsom en väfvare sin väf; han skär mig ned ifrån bommen; du lyktar dagen för mig förrän aftonen kommer. Es. 38: 12.

74.* Jag lugnade mig intill morgonen. Såsom ett lejon krossade han alla mina ben. Du lyktar dagen för mig förrän aftonen kommer. Es. 38: 13.

75. De som hafva redligen vandrat ingå till frid och komma till hvila på sina läger. Es. 57: 2.

76. Så säger Herren: En vis berömme sig icke af sin vishet, och en stark berömme sig icke af sin styrka,

och en rik berömme sig icke af sin rikedom! — Utan den som vill berömma sig, han berömme sig däraf, att han känner mig och vet, att jag är Herren, som gör barmhärtighet, rätt och rättfärdighet på jorden.

Jer. 9: 23, 24.

77.* Hvem är den som bjöd, och det skedde, utan att Herren har befallt det? — Kommer icke ifrån den högstes mun både det onda och det goda? Hvarföre knorrar då människan, medan hon lefver? Hvar och en knorre mot sina synder! — Låtom oss rannsaka våra vägar och pröfva dem och omvända oss till Herren!

Klag. 3: 37—40.

78.* Och jag prisade och ärade honom, som evigt lefver, hvilkens herravälde är evigt och hvilkens rike varar ifrån släkte till släkte; — och som efter sin vilja gör med himmelens här och med dem som bo på jorden, och hvilkens hand ingen kan emotstå eller säga till honom: Hvad gör Du? Dan. 4: 31, 32.

79. Lycka och olycka, lif och död, fattigdom och rikedom, det kommer alltsammans af Herren. Syr. 11: 14.

80. Allt kött föråldras såsom en klädnad; ty detta är det gamla förbundet: Du måste dö. Syr. 14: 17.

81. Från morgonen intill aftonen kan tiden ändra sig; och Herren kan allting med hast förvandla.

Syr. 18: 25.

82. En usel och jämmerlig ting är med alla människors lefverne, och ett tungt ok ligger uppå Adams barn, ifrån den stund, då de komma utur sin moders lif, till dess de i jorden, den allas vår moder är, begrafna varda. — Här är alltid sorg, fruktan, väntan och på sistone döden. Syr. 40: 1, 2.

Psalmer och verser,

lämpliga att användas vid begrafningar.

A. För barn och ungdom.

1.

Som fåglar små,
när dundra må
och djuren sig förskräcka,
de skynda fort,
hvar på sin ort,
att sig för faran täcka.

Så vill jag fly
från världens gny
till Dig, o Jesu fromme!
När synd och död
tillfoga nöd,
hos Dig jag ro bekomme!

Fast kropp och själ
åtskils, likväl
mitt hjärtas tröst Du blifver.
Du mig ock visst,
o Herre Krist,
en evig glädje gifver.

Gud Fader, Son,
i himmelstron,
och Helge And' tillsamman,
upptag min bön
och mig bekrön
med nåd och sällhet! Amen.

(Sv. ps. 187: 7—10.)

2.

Säll du, som menlös
fann din graf
för åren,
lik späda blomman,
som föll af
om våren!
Du i det stilla
gick ner, du lilla,
förrn ondskan hunnit
ditt förstånd förvilla.

Förrn falska läror fått din själ
bedraga,
du månde Herren Gud så väl
behaga.
Att dig förvara
från allsköns fara
han upptog dig
ibland sin änglaskara.

Där vill du glädja dem dig nu
begråta.
Hur gärna möter en gång du
de såta
vid lifvets källa,
den klara, sälla,
ur hvilken nåd
och sanning evigt välla.

Så lugnens här, I ömma bröst,
som blöden,
och tänken nu med stilla tröst
på döden.
Han ej förstörer,
han endast förer
till himlen det,
som jorden ej tillhörer.

O Jesu, gif, att barnslig tro
och lydnad
för oss må blifva själens ro
och prydnad.
Som barn allena,
med hjärtan rena,
Du vill oss i
din Faders hus förena.
(Sv. ps. 493: 1—5.)

3.

Så snart for då
min fröjd sin kos.
Och sorgen till mig ilar,
då bleknadt, som
en bruten ros,
mitt barn på båren hvilar!
O Jesu, Du, som tröst beskär,
se mildt till den
förkrossad är,
att jag ej syndigt klagar.

Alls ingen så som Du förmår
hugsvala den som lider,
rätt föra den, som vilse går,
och styrka den som strider.
Omger mig natt
ur dödens hus,
en enda stråle af ditt ljus
kan grafven själf förklara.

Jag vet, o Gud, att allt är rätt,
hvad Du med mig täcks göra,
men fattar ej
din väg, ditt sätt:
Du värdes själf mig föra.
Lär mig att vörda ditt behag,
och uppehåll
den själ, som svag
för dina domar bäfvar.

Du bar vår krankhet,
Jesu god;
vår sorg, vårt ve Du kände.
Du offrat har ditt dyra blod
för all vår synds elände:
barmhärtighet
med mig ock gör
och hela ett förkrossadt rör,
att det ej sönderbrytes!

Ej moders bröst,
ej faders famn,
som ömmast fanns på jorden,
den saknar,
som i himlens hamn
är säll och lycklig vorden.
Hvi sörjer då och klagar jag,
att barnets hela lefnadsdag,
så kort blef här i tiden.

Så styrk och hjälp mig,
Jesu Krist,
att städs Dig trogen blifva,
att i din himmel
rum till sist
Du ock åt mig må gifva,

att jag må sist i evig ro
med barnet mitt
hos Dig få bo
i oförgänglig sällhet.
(Efter Sv. ps. 345.)

4.

Förakten ej de små —
Han lade
på dem välsignande sin hand,
Han ställde fram ett barn
och sade:
Den främste i
min Faders land,
den ypperste,
som finns därinne,
är den, som äger barnasinne.

För dem i fjärran
ligger världen
men *himlen* närbelägen än:
de ha så föga sett på färden,
att de ej hunnit glömma den,
och barnaläppars ljufva löjen
blott spegla Edens ljusa nöjen.

I deras samman-
knäppta händer
har Herren lagt
en väldig makt,
till deras läger himlen sänder
en underbar, en vingad vakt,
och barnets blida öga spårar
långt mer än vi
af himlens vårar.

På dessa liljors blad
och stänglar
än morgondaggens droppar le,
och ständigt *barnens*
goda änglar
i himlen Faderns anlet se,
då *våra* måste ned från ljuset
att draga, rädda oss ur gruset.

O, fläcken ej den hvita vingen,
hvars glans dock ofta
blir så kort!
Vår Faders vilja är, att ingen
af dessa små skall tappas bort:
Han vill en gång
dem alla ställa
i helig skrud vid lifvets källa.

Förakten ej de små! —
Den rene,
Marias Son, dem tog i famn
och sade: ”Ingen
dem förmene!”
Den famnen än är deras hamn,
det bo, dit dessa dufvor ila,
det skjul, där späda
lammen hvila.

(C. D. af Wirsén.)

5.

Ej något lamm
i herdens famn,
ej dufvan hos sin maka,
ej seglaren i stilla hamn
från stormen länd tillbaka;
ej något barn i moderns sköt,
ej någon sjuk, som lisa njöt,
ej fången fri från länker;

nej, ingen känna kan och tro,
hur ljuf, o Jesu, är den ro,
Du trötta själar skänker.

(Hiller.)

6.

Gläns öfver sjö och strand,
stjärna ur fjärran,
du, som i Österland
tändes af Herran!
Barnen och herdarne
följa dig gärna,
Betlehems stjärna!
Natt öfver Juda land,
natt öfver Sion,
borta vid västerns rand
slocknar Orion.
Herden, som sofver trött
ute på fjället,
barnet, som slumrar sött
inne i tjället,
vakna vid underbar
kor utaf röster,
skåda en härligt klar
stjärna i öster,
gånga från lamm och hem,
sökande Eden,
stjärnan från Betlehem
visar dem leden
hän genom hindrande
jordiska fängsel,
fram mot det tindrande
lustgårdens stängsel.
Armar där sträckas dem,
läppar där hviska,
hviska och räckas dem
ljufva och friska:
"Stjärnan från Betlehem
leder ej bort, men hem".
Barnen och herdarne
följa dig gärna,
strålande stjärna!

(Viktor Rydberg.)

7.

Morgonglans af evigt lif,
ljus af ljusets ursprungskälla,
oss i lifvets stunder gif
del af dina strålar sälla!
Våra själars natt förtag
med din dag!

Soluppgång af höjden, gif,
när den sista dagen bräcker,
åt vår kropp ovanskligt lif.
När ur mullen Du oss väcker,
låt i himmelsk skrud oss få
för Dig stå!

Lys oss in i himlens sal,
nådesol, som allt förklarar!
Lys oss genom tårars dal
dit, där friden ständigt varar,
där den fröjd,
som skiftar här,
evig är.

(C. D. af Wirsén.)

8.

En åldrig Jakob
sin Josef mister,
och Jonatan ifrån David går,
och pressadt bröst
i en suckan brister,
som ingen tröst i all världen får!
Och Rakel gråter
de kära späda

och sig ej låter
af något gläda,
ty ute är med
hvad dyrast var
för hennes hjärta
och hennes dar.

Men Gud är kärleken. —
Lugnen eder,
betryckta hjärtan,
och fatten hopp:
det korn, I laden
i jorden neder,
i gyllne skördar
skall spira opp!
O hvad I laden
med sorg i grafven,
hvad kärt I haden,
hvad kärt I hafven,
det är ej borta —
men dock ej där:
det är hos *Honom*,
som evigt *är!*

De äro gångna,
de gingo tida
till rätta hemmet
i Fadrens hus.
De skola bo i den staden vida,
där sol och måne
ej skifta ljus:
ty klara solen
är *Han*, som råder
från höga stolen
och ser i nåder
till allt, som rum
i den staden fick,
och lif och salighet
är hans blick!

(J. O. Wallin.)

9.

Här är du främling
blott och gäst,
där är din boning,
väl befäst.
Här somnar du i dödens hus,
där vaknar du till evigt ljus.

Här skifta dagar om hvarann,
här intet du varaktigt fann,
här årens tider ha sitt lopp,
här vissnar mången
i sin knopp.

Där sommaren står
blid och skön
och Herrens lustgård
alltid grön,
där bära träden gyllne frukt
och rosor, som ge lifvets lukt.

Där springer lifvets källa klar,
där höres lofsång underbar,
de helga änglars fröjdeljud,
som oaflåtligt prisa Gud.

Dit barnsligt längtar
jag och trår,
därom i tron jag tala får.
Där skall det stora
undret ske,
att jag min Frälsare får se.

Ja, gif mig, att i tron jag må
ur detta lifvet saligt gå.
Ja, amen, amen, Jesu Krist!
Säg amen Du, så är det visst.

(Ol. Kolmodin.)

10.

Stanna, ungdom, och hör till:
säg, o säg, hvarthän du ärnar!
Du skall gå, dit du ej vill;
du mot döden fåfängt spjärnar;
ty sin hand han lägger tung
nu på gammal, nu på ung.

Ålderdom dock ofta går
ensam, stapplande vid stafven,
när från vänner, sol och vår
ungdom ryckes ner i grafven.
Yra ungdom, stanna här
och af döden vishet lär.

Af den dolda matken tärd,
blomman vissnar lätt på kinden,
och fast ej till mognad närd,
skakas frukten ned af vinden.
Ungdom, på dig själf ej bygg;
tro på Gud, så är du trygg.

Frukta Gud och håll hans bud;
dig och allom det tillhörer.
Ordets ljus och bönens ljud
genom lif och död oss förer
till en mildrik himmelsk Far.
Ungdom, bed och redo var!

(Sv. ps. 494: 1—4.)

11.

Du lifvets ljus, o Jesu Krist,
som lyser dödens dalar
och all vår sorg och all vår brist
med evig tröst hugsvalar;
se jordens blomster falla af:
o Jesu, låt vid denna graf
din nådes sken oss lysa!

Ditt rike är ej världens ro,
som snart i ånger slutar;
ditt rike är en barnatro,
som mot ditt bröst sig lutar;
ditt rike är en evig frid:
o Jesu, låt från lifvets strid
i denna frid oss hvila!

Vi gömma nu en älskad vän
att samlas bland de dina.
Han gick så ung till Dig igen,
begråten af de sina.
Du kallat honom till din frid
i vårens sköna knoppningstid,
att han i Dig må blomma.

Tag då, o Jesu, i din famn
den dyra vän vi sakna!
Låt honom sofva i ditt namn
och i ditt sköte vakna.
Och de, som bo i sorgens hem,
låt lysa lifvets ljus för dem
och dagas för oss alla.

(Ur finska profps.)

12.

Jag vet, hvar glädjen har sitt hem,
när jordens prakt förstörs:
ännu, som förr i Betlehem,
det glada budskap hörs.

Jag vet, hvar hoppet blomstrar fram,

när allting bleknar här:
på Golgata, på korsets stam,
där Jesus korsfäst är.

Vid blommornas och
löfvens fall
jag än kan vara glad:
i tron på Jesus räddas skall
hvart lifvets hjärteblad.

Han lofvar mig en evig vår
i själfva dödens sköt;
ty lifvet fram ur grafven går,
hvars fängsel Jesus bröt.
(C. J. Boye.)

13.

O mänska, du ej dröjer här,
och allt, hvad ditt
på jorden är,
vid grafvens brädd du mister:
ditt gods som drifvan
smälter bort;
din lust som vinterns
dag är kort;
din makt som isen brister.
Men falle himmel, falle jord,
evärdeligt är Herrens ord;
den därpå aktning gifver,
i evighet förblifver.
(Sv. ps. 405: 4.)

14.

Hvad denna världen gifver
är allt förgänglighet;
Guds nåd allena blifver
sig lik i evighet.

På den jag hoppas trygger
och litar stadeligt;
på Herren fast jag bygger
mitt hjärtas tillförsikt.

Så vill jag mig befalla
uti hans hand hvar stund.
Vi må förliknas alla
vid blomstren i en lund;
af morgondagg de svalkas
men grönska dock så kort
och, innan afton nalkas,
slås af och vissna bort.

Förlåt mig, milde Herre,
min synd, mitt öfverdåd;
min synd är stor, dess värre,
ty beder jag om nåd.
Om Du vill mig tillskrifva
den skuld jag med mig vet,
hvad skall af mig då blifva?
Ack gör barmhärtighet!

Låt mig i Kristus finna
förlossning, frid och lif;
att synden öfvervinna
åt mig din Ande gif,
som undervisar, lärer,
på rätta vägen för
och mina krafter närer,
att jag din vilja gör.
(P. Oderborn.)

15.

I Adams barn,
som af jorden födens
och vänden åter
till jorden om!

I ären mina, I ären dödens,
alltsedan synden
i världen kom.
Jag står i öster
och når till väster;
och tusen röster,
I tidens gäster,
jag bär till eder
med Herrens ord
från luft och lågor
och haf och jord.

I bon och byggen,
som sparfvar bygga
sitt bo i sommarens
gröna lund.
De sjöngo glada,
de sutto trygga
i trädens löfviga
skygd, en stund:
men fåglanästen
ej profvet höllo,
när deras fästen
för stormen föllo —
och tyst blef sången
och sjöngs ej om,
och glädjen, gången,
ej återkom.

I gån och sucken,
som dufvor sucka,
för morgondagen,
som I ej sett;
då oförtänkt, som
en fallets lucka,
sig jorden öppnar
för er med ett —
och I försvinnen
i plötsligt nedan —
och edra minnen
försvinna sedan —,
och nytänd måne ur silfversky
ser andra komma —
och andra fly.

I sväfven lätta i dansens ringar,
I stojen yra i nöjets lag,
och myrten blommar
och lyran klingar —
men öfver tröskelen stiger jag:
då stannar dansen,
då sänkas ljuden,
då vissnar kransen,
då bleknar bruden,
och sorg är änden,
som Skriften sagt,
uppå all glädje
och glans och makt.

(J. O. Wallin.)

16.

Ack, säg mig, o mänska,
hvi yfves du så?
Likt fallande stjärnan,
som släcks i det blå,
likt blixten i molnen,
likt skummet på haf
du lyser — och slocknar
till slut i en graf.

Se eken! Dess krona för-
tvinar och dör,
och stormen dess löf
öfver klipporna strör.

För hög och för låg
ljuda lika de ord:
»Af jord är du kommen
och varder till jord!»

Det barn, som en moder
har älskat så ömt,
den mor, i hvars armar
den lilla har drömt,
den make, den far,
som var båda så kär:
ack, döden dem alla
till grafvarna bär.

Den blomstrande mö,
på hvars kind, i hvars blick
brann skönhetens glans —
o, dess skönhet förgick;
och minnet af dem,
hvilka värmts af dess glans,
förbleknar och dör —
som på grafven en krans.

Den hand, som bar
konungaspiran en dag,
de läppar, som tolkade
vishetens lag,
det öga, som lyste
i striden så gladt:
de vissna, de slockna
i grafvarnas natt.

Se odlaren plöjer
och brukar sin jord,
och herden han vaktar
sin frodiga hjord,
och tiggaren väter
med tårar sitt bröd —
men alla de nås af
den smygande död.

Den fromme, som deltar
i helgonens råd,
och syndarn, som trotsar
förlåtelsens nåd,
den vise och dåren —
af alla och en
förmultna i jorden
de hvitnande ben.

Så gå vi — så skördas
af döden vårt lif,
som blomster och ogräs
af skördarens knif!
Så gå vi — och tusende
gå efter oss,
försvinna i mörkret
som irrande bloss.

Vi gå samma väg,
våra fäder ha gått,
vår lott är densamma
som fädernas lott.
Vi se samma sol, samma
jord, samma haf,
som fäderna sågo —
på väg till sin graf.

De tankar, vi tänka,
ha fäderna tänkt;
som vi inför döden
sitt öga de sänkt.
Vi älska vårt lif, som
de älskade sitt,
vi strida mot döden
som fäderna stridt.

De älskade — grafven
har kylt deras glöd;
de hatade — stilla
är blodet, som sjöd;
de sörjde — förstelnad
är nu hvarje tår;
de gladdes — men glädjen
är kallnad på bår.

De dogo. — På torfvan,
som skylt deras ben,
med idkelig sträfvan
vi gå hvar och en.
Enhvar bär sin börda,
sin pilgrimsstaf,
och målet är lika
för alla — en graf!

Ja, hopp och förtviflan
och smärta och tröst,
som solsken och regn,
bo i människans bröst,
och löjen och tårar,
i jordlifvets brus,
de växla ibland oss
som mörker och ljus.

En solglimt är lifvet. —
I dag flammar röd
den ros, som i morgon
är vissnad och död;
och solglimten slocknar,
när natt faller på.
Ack, säg mig, o mänska,
hvi yfves du då?

(Ur kalend. Frideborg.)

17.

Vaknen! Väktarropet skallar,
från höjdens tinnar
vidt det kallar:
Vak upp, du stad Jerusalem!
Midnattsstunden är förliden.
I visa jungfrur, nu är tiden
att bryta upp till edert hem!
Nu hafve en och hvar
sin lampa tänd och klar!
Hosianna,
i helig skrud,
du Kristi brud,
stå upp och möt
din Herre Gud!

Sion hör, af fröjd betagen.
Nu har den långa väntansdagen
sig ändat i förklaradt hopp.
Vännen kommer,
hög och däglig,
med nåd och kärlek outsäglig;
nu salighetens dag gått opp.
Kom, kom, o Jesu kär,
och blif oss evigt när!
Hosianna!
Från jordens dal,
från sorg och kval
vi samlas i din bröllopssal.

Jesu Kriste, dig lofsjunga
skall människors och
änglars tunga
till harpors och cymbalers ton.
Genom pärleportar klara
vi följa dig att evigt vara

med änglars här
inför Guds tron.
Hvad intet öga sett,
Du har åt oss beredt.
Hosianna!
Kom, Herre Krist!
Från sorg och brist
gif evig ro hos Dig till sist.
(Ph. Nicolai.)

18.

Evig, evig ro skall vara
efter löftet där en gång.
Medan vi i öknar fara
under pröfningar och tvång,
må oss städs Guds löfte drifva,
att vi ej tillbaka blifva.

Hjälp mig, Gud, i
tron att vandra
vissa steg allt mer och mer
och ej falla såsom andra,
hoppas, fast jag intet ser.
Dem, som tro ditt ord i tiden,
för Du in i himlafriden.

Blir mig vägen här besvärlig,
visa mig det goda land,
och när kampen är förfärlig,
stärk till seger då min hand!
Gif, att lustan ej uppvaknar,
att jag syndens fröjder saknar.

Låt mig här om ro ej drömma,
där min själ dock ro ej har,
ej med otrons barn förglömma
Sions stad, så ljus och klar.
Ack, en lustgrift är ju jorden
för så mången mänska
vorden.

Du mitt hjärta uppåt lyfte,
medan här jag måste bo,
håg och gärning alltid syfte,
Herre, till din himlaro,
att, när jag har slutat loppet,
Du ock må fullborda hoppet.
(Ph. F. Hiller.)

19.

O, tänker jag på himlasången
inför Treenighetens tron,
till Guds och Lammets ära
gången
ur körers lof i salig ton,
jag önskar: Ack, att närmare
jag finge höra allt och se!

I templet Salomo insatte
i hundratal de mästare;
dock, deras sånger voro matte
mot sången af de salige.
Hvad harpoklang,
så ren och skär,
skall vara evigt, evigt där!

Ja, harpor de i händren hade,
Guds harpor alla spelade,
och hur de äldste nederlade
sin krona, fick Johannes se.
När ordet mig allt detta lär,
jag önskar då: O, vor' jag där!

Med tårar här i sorgedagar
jag sjunger Guds
och Lammets sång.
Till sist, när så
min Gud behagar,
jag sjunger ock
med dem en gång.
O, vor' jag där!
så sjöng jag här,
Halleluja! jag sjunger där.

(Hiller.)

B. För olika åldrar och omständigheter.

1.

Oändlige! O Du, hvars hand,
från släkt till släkt,
från land till land
all världen hägnad gifver!
Förrn jorden folk
och skördar bar,
förrn bergen voro till, Du var,
och evigt Du förblifver.
Men jordens barn,
men stoftets son
knappt fröjdas får
af lifvets lån,
när honom genast åter
till stoft Du varda låter.

För Dig, o Herre, tusen år
likt dagen, som gick
fram i går,
likt nattens väkt försvinna.
Och våra dagar som en dröm,
som vindens fläkt,
som böljans ström
bortila och förrinna.
Om morgonen slår blomman ut
men vissnar före dagens slut,
och hennes like vorden
är människan på jorden.

Vi hafva det förskyllt, o Gud!
Vi hafva mot ditt ord och bud
med våra fäder brutit.
Se, därför är vår tid så kort,
och hastigt, som ett
ljud dör bort,
är mänskans lif förflutet.
Ja, hennes högsta
vandring går
till sjutti eller åtti år
bland arbete och möda
och stannar hos de döda.

Så snart är det med oss förbi!
Så snart, så fort, som flöge vi,
till dödens land vi fara.
O, må vi märka tidens flykt
och tänka på vår ändalykt,
att vi må visa vara.
Men Du, som ej af skiften vet,
densamme är i evighet.
Du hörde fädrens böner;
Du bönhör deras söner.

Behåll oss, Herre,
vid det hopp,
att Du vår lefnads dunkla lopp
till ljusets hem ledsagar!

Vårt hjärta gläd,
vår ande stärk
och främja våra händers verk
i alla våra dagar!
Gif oss och våra barn din nåd
och var med oss i råd och dåd!
Lär oss beredda vara
hvar stund att hädanfara!
(Sv. ps. 7: 1—5.)

2.

Gud, lär mig dock besinna,
hur snart mitt lif förgår!
Liksom en ström förrinna
dess dagar och dess år.
Om flera eller färre
åt mig Du mätte ut,
de likna dock, o Herre,
en flyktad dröm till slut.

Se, jordens släkter falla
som stoft till jorden ner.
Hur äro de dock alla
en skugga och ej mer!
De fika, de arbeta,
betänka ej sitt fall;
de samla och ej veta,
ho det anamma skall.

Hvarvid kan jag mig trygga?
På Dig förtröstar jag
och lägger glad till rygga
min väg för hvarje dag.
En gäst, lik mina fäder,
jag föres vid din hand
och gränsen snart beträder
till mina fäders land.
(Sv. ps. 448: 1—3.)

3.

Jag går mot döden,
hvar jag går.
Min väg bland dolda skiften
må löpa jämnad eller svår,
så bär den dock till griften.
Jag har ej annat val.
Igenom fröjd och kval
min gång sig närmar
till min bår.
Jag går mot döden,
hvar jag går.

Jag går mot himlen,
hvar jag går,
om Jesum blott jag följer:
min själ af honom kronan får,
då grafven stoftet höljer.
Jag gör ett saligt val.
Igenom dödens dal
min gång är trygg i Jesu spår.
Jag går till himlen,
hvar jag går.
(Sv. ps. 452: 1, 2.)

4.

I lefvernets bekymmer sänkt,
du ser ej, huru oförtänkt
din dag till skymning skrider.
Du tror dig säker,
stark och vis,
du jagar efter jordens pris
och om dess torfvor strider.
O människa, o människa!
Till aftonen det lider.

Och när du sträfvar
här som bäst,
så nalkas en ej bjuden gäst;
vi honom döden kalla.
Då bryts den säkres öfverdåd,
den vise månde sakna råd,
den starke måste falla.
O människa, o människa!
Han nalkas dig och alla.

”Bestyr”, han ropar,
”om ditt hus!
Du måste dö, och solens ljus
för dig ej mer sig tänder.
Farväl åt hela världen säg!
Du måste vandra nu den väg,
där du ej återvänder.
O människa, o människa!
Befall dig Gud i händer!”

Då skall ock du af
världens prakt,
dess rikdom, ära,
lust och makt,
förnimma hela flärden.
I evighetens öppna port
det frågas blott,
hur du har gjort
och lefvat här i världen.
O människa, o människa!
Betänk den dyra färden!

En port är vid,
en väg är bred:
den bär i afgrundsdjupet ned,
och många där försvinna.
En port är trång,
en väg är smal:
den bär till himlens
fröjdesal,
men få den vägen finna.
O människa, o människa!
Ditt val i tid besinna!

Så vaka nu hvar stund
och bed,
med tro och kärlek dig bered
i frid att hädanfara!
De arma föd, de nakna kläd,
de svaga stärk,
de sorgsna gläd
och så din tro förklara!
O människa, o människa!
Du inför Gud skall svara.

Och när du fullgjort detta allt
med redlig håg,
som Gud befallt,
så säg med ödmjukt sinne:
Jag är, o Gud, min Frälsare,
blott en onyttig tjänare;
men nåd på rätten vinne!
O Jesu Krist, o Jesu Krist!
För din skull nåd jag finne!
(Sv. ps. 454: 1—7.)

5.

Här söka världens barn
med makt
att jordens fröjd förlänga.
I vällust, välgång,
prål och prakt
de om hvarann sig tränga;
men öfver dem
den hand är höjd,

som kan förkorta
jordens fröjd
och himlens portar stänga.

Allt hvad på världens
fagra fält
för deras syn kan glimma,
af döden varder nederfälldt
som strå i skördens timma:
och lyckans sol,
som skimrar än,
går ner och går ej upp igen
ur grafvens dystra dimma.

Men dem, som efter Herren se
och taga sig till vara
för synds och Satans retelse,
åt dem skall Gud förvara
en krona, prydd
med härlighet,
en skrud, beredd af helighet,
i de utvaldas skara.

Fördenskull, Jesu, led Du mig
städs med ditt ord, det rena,
i hopp och tro på jämnan stig,
och böj mig till det ena,
att jag för allt,
det jorden bär,
Dig väljer och Dig håller kär
och dyrkar Dig allena.

Så kan jag,
när det täckes Dig,
till mina fäder fara
och nöjd från världen
skilja mig
att evigt hos Dig vara
och mättas af den salighet,
som Du beredt af evighet
åt din utvalda skara.

Hjälp mig, min Jesu,
styrk mitt hopp,
håll fast mig vid din lära;
och när fullbordadt är
mitt lopp,
gif mig en evig ära!
Min själ uti ditt sköte tag,
min kropp också på domedag
oändlig fröjd förära!

(Sv. ps. 459: 2—5, 8, 9.)

6.

O syndaträl,
som i din dvala dröjer,
där syndens lust
din säkra själ förnöjer!
Vak upp och se dig om,
hög tid det är,
så länge Gud dig lif
och kraft beskär.

Hvad är ditt lif?
En ström, som snart förrinner.
Hvad är din lust?
En dröm, som strax försvinner.
Din styrka? Stöd,
som faller själft omkull.
Ditt gods och guld? —
Till slut tre skoflar mull.

Ditt lof? En rök.
Din fägring? Maskars föda,

Din klokhet? Flärd.
Din konst? En tacklös möda.
Ditt höga stånd?
Ett löfverk på din graf.
Din lyckas tid?
Ett falskt och stormigt haf.

Men hvad är dygd?
En kristlig kärleks öfning.
Och vishet hvad?
En daglig hjärtats pröfning.
Den frommes tro?
Glad tillförsikt till Gud.
Hans samvetsro?
Ett dagligt gästabud.

Hvad är hans kraft?
Guds Andes nåd och ledning.
Hans lefnadskall?
En daglig dödsberedning.
Hvad är hans död?
En gång till Fadrens hus.
Och arfvet där?
Lycksalighet och ljus.

Betänk då, själ,
hvad glädje Gud vill gifva
dem, som i tro
och kärlek fasta blifva;
en evig ro,
en oförgänglig fröjd,
som redan här
i hoppet gör dig nöjd.

Och Gud är den,
som lofvat själf dig hjälpa
mot Satans list,
som vill dig nederstjälpa.
Fly synden blott,
fly den som dödligt gift.
Håll dig vid Gud
och vid hans helga skrift.

Gif noga akt,
att lampan icke slocknar
och syndens moln
ej öfver själen tjocknar;
och faller du,
så stå strax upp igen
och fly till Gud
som till din bäste vän.

(Sv. ps. 465: 1, 5—9, 13, 14.)

7.

Gud, Dig min sak
hemställer jag:
gör med mig efter ditt behag!
I dag mig kalla eller spar
till andra dar,
min säkra tillflykt
städs dock var!

Min tid och stund är,
när Du vill.
Jag kommer, när
Du säger till.
Du räknat mina hufvudhår
och mina år,
och allt i dina händer står.

Vi finna här i jämrens dal
blott oro, ångest,
nöd och kval;
ty hvad är mänskans hela tid?
Blott kamp och strid,
i trängtan efter evig frid.

Hvad är, min själ,
all jordisk makt,
all jordisk rikdom,
lust och prakt?
En spis, som dig ej näring ger,
en börda mer,
som trycker dig
till jorden ner.

Med omsorg delar
man sitt lif
åt möda eller tidsfördrif.
Men lifvet flyr med lika fart;
af gräsets art
det blomstrar fort
och vissnar snart.

Ej hjälper guld, ej ädelt blod,
ej konst, ej gunst,
ej heller mod;
alls ingen läkdom jorden här
mot döden bär:
allt det, som lefver,
dödligt är.

Jag vet ej, hvilken
dag blir sist,
men döden kommer lika visst.
Jag om mitt hus
och hjärta då
bestyre så,
att den ej plötsligt
kommer på.

Om jag med Gud
och nästan har
mitt hjärtas räkning
ren och klar,
ej något kval min frid förstör,
mitt hopp förströr,
ehvad jag lefver eller dör.

Jag kan dock ej
för Gud bestå,
om han med mig
till doms vill gå.
O Jesu! Endast af ditt blod
jag hämtar mod;
af din förtjänst
min sak blir god.

Men när min kraft
ej mer förmår
och mitt förstånd
ej mer förstår,
och då min röst
ej mer till Dig
kan höja sig,
så tale Jesu blod för mig.

(Sv. 468: 1—9, 12.)

8.

O Jesu Krist,
sann Gud och man,
som dödens välde öfvervann
och frälste oss
från syndens nöd,

när Du led korsets bittra död!
Ack, i min sista
stund mig stärk
och på mitt hjärtas
suckar märk!

När jag blir förd
i mörksens dal
och stadd i dödsens
kamp och kval;
ack, när ej tungan talar mer,
ej örat hör, ej ögat ser
och pulsen sakta tynar af:
med mig, o Jesu, misskund haf!

När mitt förnuft
ej mer förstår
och mänskohjälp
ej mer förslår,
så kom, o Herre Jesu blid,
och hjälp mig i min sista tid!
Förkorta, lindra mina kval
och lys mig Du
i mörksens dal!

All fruktan Du ifrån mig drif
och med din Ande
hos mig blif!
Låt själen, löst
ur jordens band,
uppsväfva glad
till himlens land
och kroppen få i ostörd ro
sig hvila sött i grafvens bo!

En glad uppståndelse mig gif
och mitt försvar i domen blif!
På mina synder icke tänk,
men för din död
mig lifvet skänk,
som Du mig lofvat i ditt ord;
så blir jag frälst
och saliggjord.

Du lofvat har, o Jesu Krist,
att den, hvars hopp
till Dig är visst,
han skall i domen
trygg bestå,
till lifvet genom döden gå
och, fast han lider timlig nöd,
dock frälsas från en evig död.

Ty skall, o Gud,
din starka hand
befria mig från dödsens band
och föra mig till himlens ro,
där jag med dig får salig bo
i helig fröjd evinnerlig:
därtill förhjälp mig nådelig!

Vi bedja Dig af hjärtans grund:
Med oss, o Herre,
haf misskund!
Lär oss att vörda ditt behag
och möta så din stora dag
med samvetsfrid
och kristlig tro:
så få vi sist en salig ro.
(Sv. ps. 469: 1—8.)

9.

O Jesu, när jag hädan skall
och andan min uppgifva,
o, då är pröfvotiden all,

hos dig får jag då blifva.
Min kropp här såddes dödelig
men skall stå upp odödelig,
i härlighet förklarad.

Jag kläder af förgänglighet,
blir lös af syndabandet,
ikläder mig stor salighet
uti det goda landet,
där lifsens krona för mig står,
den jag af Herrens hand
då får
och Jesus mig förvärfvat.

Jag kommer af ett
brusand' haf
på rätta glädjestranden;
min kropp han lägges
ned i graf,
men Gud upptager anden.
Ur mörker
kommer jag till ljus,
från armod
till Guds rika hus,
från oro till god hvila.

Min hydda, som här fallen är,
skall Herren där upprätta,
ett paradis mig Gud beskär,
ett evigt lif för detta.
Min' ögon öppnas, varda klar',
jag lif i döden funnit har:
så har all sorg en ända.

Ty detta lif är idel död;
man må det lif ej nämna:
men all dess jämmer,
brist och nöd
vid grafvens brädd vi lämna.
Ju närmre vi till grafven gå,
dess säkrare vi röna få,
att döden blir vår vinning.

O usla lif, o bräcklighet!
Ho dig kan rätt betrakta,
han må din lust och härlighet
ej synnerligen akta.
Men döden är nu ingen död:
en gång till lifvet
från all nöd,
förlossning af elände.

O död, du öppnar,
ljuf och god,
för tro och hopp ditt sköte,
då gudlöshet och öfvermod
förfäras vid ditt möte.
En ryslig ända lasten tar;
men korset, som
den fromme bar,
i segerns palm förbytes.

Kom, Jesu, du
min Frälserman!
Kom, för mig till det lifvet,
som i de evigt sällas land
dem trognom varder gifvet.
Lär mig fullborda
så mitt lopp,
att själen tages till dig opp,
till de utvaldas skara.

(Sv. ps. 471: 1—8.)

10.

Älskar barnet modersfamnen,
sträfvar dagakarln till ro,
bräckta skeppet in i hamnen,
vandringsmannen till sitt bo:
ack, hur ljuft, o död,
ditt sköte,
där jag, söfd från
kval och strid,
vaknar till en evig frid!

O, hvem må förnöjd ej vara
att med Simeon i frid
till det goda landet fara
från en svår och farlig tid,
från en svag,
fördärfvad hydda,
från en ond och fåfäng värld,
full af ränker, våld och flärd!

Men om Dig, min Gud,
behagar,
i ditt kärleksfulla råd,
att förlänga mina dagar,
lär mig nyttja rätt din nåd;
om jag snart skall
skiljas hädan,
ack, i dag beredd mig gör,
att i Dig jag saligt dör!

Mig botfärdig gör och trogen,
Jesu, i mitt vandringslopp!
När jag är för himlen mogen,
tag min anda till Dig opp
att hos Dig få hemma vara
och Dig där förklarad se,
Gud, min Gud, min Frälsare!

(Sv. ps. 474: 1—4.)

11.

Så får jag nu
med frid och fröjd
mig hädan skilja.
Jag är med Herrens
vägar nöjd:
Ske hans vilja!
Döden är mig ingen död:
han är en sömn allena.

Jag njutit af det bröd,
som kan
de trogna frälsa,
och af den kalk, där
själen fann
lif och hälsa.
Smakat hafver jag och sett,
hur ljuf Du är, o Jesu!

Ty vandrar jag med fröjd
och frid
till Fadrens boning.
Jag vet, hvad jag mig
tryggar vid:
din försoning.
Jesu, mig ej lif, ej död
kan från din kärlek skilja.

Jag räds ej dödsens
mörka hus:

jag där ej dröjer,
ty mig till härlighetens ljus
Jesus höjer.
Jesus, Jesus är mitt lif,
och döden är min vinning.
(Sv. ps. 478: 1—4.)

12.

I Kristi sår jag somnar in,
de rena mig från synder min':
ja, Kristi död och dyra blod,
det är mitt lif,
min prydnad god.

Därmed jag vill för Gud bestå,
när jag för domen
skall framgå.
Med fröjd och frid
far jag nu hän:
Guds barn här dör,
dock lefver än.

Nu väl, o död, du förer mig
till Gud att lefva evigligt!
Af Kristo är jag renad väl.
Anamma nu, o Gud, min själ!
(Sv. ps. 480: 1—3.)

13.

Så skön går morgonstjärnan
fram
och bådar, klar och lyckosam,
den stora dagens möte,
då själen, öfver jorden höjd,
får svinga sig med helig fröjd
i Himlafadrens sköte.
Tiden,
striden
snart skall slutas,
friden njutas,
hoppet vinna,
tro och kärlek målet hinna.

Jag skyndar till
den staden fort,
det nya Salem, på hvars port,
min bön så länge klappat.
Jag vet, att Du så nådelig
af dem, som voro gifna Dig,
ej någon har borttappat,
blödde,
dödde
kärleksfulle,
att jag skulle
äfven frälsas
och bland de utvalda hälsas.

Och lindrigt lösas
jordens band:
jag vet, att vid
din trogna hand
jag i den glädje hamnar,
där vännen återfår sin vän
och David, from
och glad, igen
sin Jonatan omfamnar.
Modren,
brodren
där ej gråta;
makar såta,
ömma hjärtan
där ej hinnas mer af smärtan.

Ej mer med blicken
skum och svag
jag leta skall Guds anletsdrag
i världens dunkla spegel,
men Herrans klarhet ohöljd se
bland dem, som äro tecknade
med Herran Guds insegel.
Salig,
salig
skall jag röna
allt det sköna,
sanna höga,
som här doldes för mitt öga.

Min sällhetsdag,
jag väntar dig,
jag redo är, jag kläder mig
i hvita högtidsdräkten.
Kom, Jesu! — ”Ja,
jag kommer snart”,
du svarar mig, jag hörer klart
din röst i morgonväkten.
Ära,
ära
vare Herran!
Viker fjärran,
sorger alla!
Gudi vill jag mig befalla.

(Sv. ps. 484: 1—5.)

14.

I himmelen, i himmelen,
där Herren Gud själf bor,
hur härlig blifver sällheten,
hur outsägligt stor!
Där ansikte mot ansikte
jag evigt, evigt Gud får se,
se Herran Sebaot.

I himmelen, i himmelen
hvad klarhet, hög och ren!
Ej självfa solen liknar den
uti sitt middagssken.
Den sol, som aldrig
nedergår
och evigt oförmörkad står,
är Herren Sebaot.

I himmelen, i himmelen
hvad sälla utan tal!
Af änglarna och helgonen
hvad glans i ärans sal!
Min själ skall blifva dessa lik,
af evighetens skatter rik,
hos Herran Sebaot.

I himmelen, i himmelen
man inga tårar ser;
ej döden, ej förgängelsen
där skola härja mer.
Där skänkes fröjd
och härlighet
och frid och oförgänglighet
af Herren Sebaot.

I himmelen, i himmelen
en sällhet du beredt,
som intet öra hörde än
och intet öga sett,
ej njuten af ett dödligt bröst,
ej sjungen af en dödligs röst,
o Herre Sebaot!

I himmelen, i himmelen
själf alla väsens Far
med Sonen och Hugsvalaren

en evig boning har:
ett trefaldt helig sjunges där,
då himlaskaran offer bär
för Herran Sebaot.

O Fader, Son och Ande, Dig
ske evigt lof och pris!
Ack, öppna ock
en gång för mig
din himmels paradis!
Ja, när jag fast i trone står,
jag af din hand
mina krona får,
o Herre Sebaot!
(Sv. ps. 486: 1—7.)

15.

I hoppet sig min frälsta själ
förnöjer;
i tron jag till ett evigt väl
mig höjer;
ty jag betänker,
att dödens länker,
har Kristus brutit
och mig lifvet skänker.

Med honom salighetens stig
jag funnit,
och himlaarfvet han åt mig
har vunnit.
När jag insomnar,
han mig omfamnar,
och på hans armar
jag i himlen hamnar.

Som fågelen vid ljusan dag
sig gläder,
så glad i ljusets rike jag
inträder.
Vid änglasången
och harpoklangen
jag skådar evighetens
dag uppgången.

Och högre, klarare än gull,
än solen
min själ skall skina ärofull
för stolen.
Den gode Guden
iklär mig skruden,
som själf han lofvat
åt den kära bruden.

En evig, oförgänglig fröjd
det blifver,
som fridens Gud i himlens höjd
mig gifver;
där Jesu vänner,
med palm i händer,
lofsjunga Lammet,
som de sina känner.

Ack, att jag dit ur sorg och strid
må komma,
där Gud församlar i sin frid
de fromma!
Min Jesus vände
snart mitt elände
i fröjd och salighet
förutan ände!

Beredd håll mig, o Jesu Krist,
att vänta

din ljufva ankomst, när Du sist
vill hämta
ur tåredalen
från jordekvalen
din brud till Dig
i ljusa fröjdesalen.
(Sv. ps. 487: 1—7.)

16.

Kom, jordens barn, eho du är,
din bortgång att besinna!
Den kropp, som ligger liflös här,
må dig därom påminna!
I grafven, dit han gått förut,
kanhända innan årets slut
man också dig skall finna.

Betänk dig då, betänk i tid
den dyra, sista dagen
och med ditt samvete sök frid,
förrän, af döden slagen,
du blandas skall
med jordens grus
och är från dagens blida ljus
i mörkrets boning dragen.

Yfs ej att vara frisk och ung:
ej döden räknar åren,
hur mången,
fast af ålder tung,
har sett sin son på båren!
Ja, undanfly ej någon kan:
hvem Herren vill,
den kallar han,
också i ungdomsvåren.

Lär då att nyttja tiden rätt:
det själens frälsning gäller;
du vet ej stund,
ej rum, ej sätt,
som döden för dig ställer.
Beställ då tidigt om ditt hus;
hvem vet? Med denna
dagens ljus
kanhända han dig fäller.

Ack, sök i bättring och i tro
från denna dag att finna
i Jesu nåd din högsta ro;
och vill du lifvet vinna,
låt hvarje steg, hvar timma dig
uppå din korta vandringsstig
din dödlighet påminna!

O Gud, låt städs
min hädanfärd
för mina tankar sväfva,
på det att jag
mot synd och värld
må kraftigt kunna sträfva!
Ja, lär mig dö, förrän jag dör,
så skall, när hän
jag skiljas bör,
jag ej för döden bäfva.
(Sv. ps. 489: 1—6.)

17.

Så vandra vi all världens väg,
den ena med den andra.
Kom, ho du är, och öfverväg,
hvarthän du snart skall vandra.

Du bygger hus, du önskar ro:
Se här det hus,
där du skall bo,
den bädd, där du skall hvila.

I detta vansklighetens land
du fåfängt lyckan söker;
du knyter dina vänskapsband
och dina skatter öker;
men Herren, Herren
har befallt,
att du skall dö och lämna allt,
som fröjdat dig på jorden.

Se, grafven öppnas,
och din vän
uti dess djup försvinner;
han kommer ej till dig igen,
men snart du honom hinner.
Snart hvila våra kalla ben,
och sommarns fläkt
och solens sken
skall dem ej mera lifva.

Men han, som oss
till lifvet väckt,
skall undanvälta stenen
och lifva med sin andes fläkt
en gång de kalla benen.
Vid skenet af hans härlighet
skall ära och odödlighet
hans trogna barn bekröna.

O, må vi här till Guds behag
så redeligen vandra,
att i vår Faders hus en dag
vi återse hvarandra.
Den frommes pröfning
är ej lång:
hans död är blott
en öfvergång
till rätta lifvets njutning.
(Sv. ps. 490: 1—5.)

18.

”Kommen till er Fader åter,
kommen mänskors barn
till mig!”
bjuder Herren Gud och låter
trötta barnen hvila sig.
Efter mödor, kval och strid
är beredd en salig frid
hos vår Gud i evig tid.

Den, som Herrens råd
ej klandrat,
fruktat Gud och skött
sitt kall
och Guds väg i stillhet vandrat,
han till friden komma skall.
Efter mödor kval och strid
är beredd en salig frid
hos vår Gud i evig tid.

Den, som kämpat,
den, som vunnit
och behållit tro och hopp,
han har nu sin krona funnit
efter väl fullbordadt lopp.
Efter mödor, kval och strid
är beredd en salig frid
hos vår Gud i evig tid.

Sälla äro de, som sofva,
de, som hem till Herren gått.
Salig frid är dödens gåfva
åt Guds vän, som målet nått.
Efter mödor, kval och strid
är beredd en salig frid
hos vår Gud i evig tid.

(Sv. ps. 491: 1—4.)

19.

Nu tystne de klagande ljuden
och stille sig tårarnas flöden!
Till lif och odödlighet buden
är mänskan af Gud
genom döden.

Hvad säga de fredliga vårdar?
Hvad är det, som
runorna lofva?
"De sälla, som bo
i Guds gårdar,
de äro ej döda: de sofva."

Begärens och stormarnas ilar
och jordiska sorgen
och fröjden,
de störa ej stoftet, som hvilar,
ej anden, som lefver i höjden.

En dag skall ock
känslan och modet
de domnade benen upplifva,
och värman af spelande blodet
de stannade pulsarna drifva.

Och vissnade lemmar,
dem griften
i mörker och tystnad
förblandar,
högt öfver förgängelsens
skiften
förklaras kring saliga andar.

Det höstliga kornet,
som jordas,
ej vintriga måna'r föröda:
vid vårsolens blick
det fullbordas
till sommarens gyllene gröda.

Så värmd af det eviga ljuset
och vårdad för sällare tider,
den trognes lekamen ur gruset
skall uppstå förskönad omsider.

Och salig vi döden må prisa:
dess kval, som till
jorden oss böja,
oss vägen till hemlandet visa
och hjärtat till himmelen höja.

Nu, jord, slut de
kallnade håfvor,
slut stoftet till
moderligt sköte!
Dess lemmar,
de dyrbara gåfvor,
förvara till gifvarens möte!

En ande, som bad
och som trodde,
där ägde sin bräckliga boning;

det himmelska hoppet
där bodde,
som närdes af Kristi
försoning.

Omhägna med nattliga friden
den trötte, o graf,
i din gömma!
När natten en gång
är förliden,
skall Herren sin afbild
ej glömma.

När jordenes grundvalar bäfva
och himlabasunen har dönat,
skall Herren sitt
lån återkräfva,
förädladt och nytt
och förskönadt.

(Sv. ps. 492: 1—12.)

20.

Sänd, Herre, dina änglar ut,
att själen må vid lifvets slut
af dem till himlen föras!
Och låt min trötta kropp i ro
sig hvila i sitt tysta bo,
tills där din röst skall höras!
Då skall jag,
klädd i helig skrud,
med mina ögon skåda Gud
och af hans nåd och härlighet
mig fröjda i all evighet.

O Jesu Krist,
ack bönhör mig :,:
i lif och död jag tillhör dig.

(Sv. ps. 221: 3.)

21.

Ej ofvan jord är en
borg belägen
som eder tryggar,
I vandringsmän!
En egen egendom I ej ägen,
fast öppet fastebref lydt
på den.
Se diademen
och sorgedoket,
och purpurbrämen
och arbetsoket
sig nya hufvuden sluta kring,
om nya halsar de slå sin ring!

I ären komna, I skolen gånga;
I hafven här
icke hem och hus:
I skolen bo
i den staden trånga,
där sol och måne
ej tända ljus;
där sköldemärket
i porten krossas,
och ur dagsverket
den trötte lossas,
och fångens länkar
och hjärtats band
så spröda brista
för samma hand.

Rannsaken, dödliga,
edra syften,
med bäfvan forsken
er själs begär;
och rena händer
och hjärtan lyften
till *den*, som vet
hvad i mänskan är.
I till den orten
dock skolen lända,
där öfver porten,
till tidens ända,
oryggligt skrifvet
står det beslut:
*Här hvar går in
och går ingen ut!*

Hvad Herren äskar
till dig han sade;
han mätte ut, för ditt
vandringslopp,
hvad du, o mänska,
att bära hade
och hvad du hade
att fylla opp.
Han kraft beskärde
till hvad du borde,
och vishet lärde,
att rätt du gjorde,
om blott du hörde
i lydigt bröst
den store, helige Andens röst.

Hör anderösten,
den klara djupa,
och i hans ärende
upprätt gack;
du se'n ej spörje,
om du skall stupa,
ej heller sörje
för världens tack!
Du fylle kallet —
och frukte icke!
Ur själfva fallet
du uppåt blicke!
Så skall dig fatta en änglahand,
som stilla för dig
till fridens land.
(J. O. Wallin.)

22.

Nu upp och redo varen
med tända lampors sken,
ty dagen är framfaren
och natten stundar ren!
Ur öppnade gemaken
vår brudgum härlig går.
Upp, bedjen, kämpen, vaken!
Snart midnattstimmen slår.

Rannsaken edra sinnen,
bepröfven eder tro,
om I af kärlek brinnen;
o, slån er ej till ro!
Han skall ej länge dröja,
vår brudgum dyr och kär,
ren trädens knoppar röja,
att sommaren är när.

Han kommer till att skaffa
rättfärdigheten rätt,
han kommer till att straffa
de ondas vrånga ätt,

dem som tillbedja draken
och hylla djurets bild.
Upp, bedjen, kämpen, vaken!
Då varder domarn mild.

Så hasta till hans möte,
Guds folk i jordens dal,
och kasta i hans sköte
bekymmer, ångst och kval.
En glädjens dag upprinner
från Herren för hans brud,
då den, som öfvervinner,
sin krona får hos Gud.

Väl er, som här i tiden
inunder korset blödt,
er, som med Herren liden,
er, som med Herren dött:
I skolen triumfera
vid Lammets tron i glans,
I skolen med regera
i riket, som är hans.

Där äro segerns palmer,
där är den hvita dräkt,
där båda fröjdepsalmer,
att skördeanden bräckt.
Till härlighet och ära
vår kropp ur grafven går.
Där skall med fröjd uppskära
den här i tårar sår.

Där är den högt belägna
Guds stad Jerusalem,
där efter mödor trägna
Guds Israel får hem.
Där vänta bröllopsborden,
där gatorna af guld,
och frälst är bruden vorden
från död och synd och skuld.

Kom, Jesu, Du vår längtan,
i härlighet bryt opp!
Möt själens stilla trängtan,
fullborda snart vårt hopp!
Omgjordade kring länder
och redo som till färd,
vi lyfta våra händer
mot salighetens värld.

(L. Laurentii.)

23.

Herrens dag, den stora dagen,
kommer, och, af skräck
betagen,
världen blir i spillror slagen.

Allt af bäfvan då skall röras,
Mänskosonens röst
skall höras,
noggrann räkenskap
skall göras.

Underbart basuner skalla
ned i grafvars djup och alla
inför tronen sammankalla.

Döden själf skall häpen vara,
när den hela mänskoskara
uppstår att för domarn svara.

Boken nu upplåten blifver,
hvilken mänskors verk
beskrifver,
fulla skäl för domslut gifver.

Uppenbart blir allt,
som gömdes,
ihågkommet allt, som glömdes,
afdömdt allt,
som förr ej dömdes.

Hvad skall jag då, arme, svara,
hur skall jag till mods
väl vara?
Knappt en helig
trygg kan vara.

Konung, som kan alla fälla,
nåd för rätt Du låter gälla:
Fräls mig, Du
all godhets källa!

Milde Jesu, minns hur trägen
Du för mig gick martervägen:
var i domen mig benägen!

Du mig sökt på vägar snöda,
friköpt, när Du lät Dig döda:
fruktlös vare ej din möda!

Domare, jag misskund finne,
utstryk skulden ur ditt minne,
innan domens dag är inne!

Skuld blott kan hos mig
jag finna,
kinderna af blygsel brinna;
Gud, låt mig förskoning vinna!

Synderskan du har förlåtit,
röfvarn ej förtvifla låtit:
Petrus har ej fruktlöst gråtit.

Du, som ser till de elända,
värdes ock till mig
Dig vända
och mig, arme, tillgift sända.

Ej min bön mig nåd bereder,
Dig, min tröst,
jag likväl beder:
Stöt mig ej i afgrund neder!

Rum Du mig
bland fåren gifve,
ej till getterna mig drifve;
jag på högra sidan blifve!

Dig förbarma, hjälp oss alla,
låt oss ej ifrån Dig falla,
mig ibland de frälsta kalla!

Ödmjuk bön till
Dig jag sänder:
När till loppets mål jag länder,
tag min själ i dina händer!

(Tomas från Celano.)

24.

Dö jag måste, men ack hur?
Skall mitt lif för evigt släckas?
Skall som ett förnuftlöst djur
jag ur döden aldrig väckas?
Ingen död min själ förstör,
hon ej dör.

Dö jag måste, men ack hur?
Skall jag dö i syndens våda?
Vill jag räddas därutur,
måste Gud mig här benåda;
jag må taga nåden mot
till sann bot.

Dö jag måste, men ack hur?
På hvad eget godt, som öfvas?
Eget godt af ond natur
håller icke stånd att pröfvas
efter Herrens helga lag
på hans dag.

Jag är nöjd att dö, men hur?
I försoningsblodet renad,
vorden till en ny natur
och i tron med Gud förenad;
allt mitt hopp är först och sist
Jesus Krist.

Honom vill jag tro, men när?
Månne först vid dödens möte?
Då kanske för sent det är.
Därför flyr jag till hans sköte
nu, och städs jag honom vill
höra till.

Herre Jesu, allt mitt väl
står i dina milda händer.
Du har köpt min arma själ.
Gif, att hon ock till Dig länder,
att jag sist må såsom din
somna in.

(Ph. F. Hiller.)

25.

Af vandrare en ändlös rad
mot porten skrider
till den stad,
där ingen återvänder.
Dit stapplar Simeon,
tyngd af år,
där stannar Nains
ynglings bår,
dit jag en gång ock länder.
Om först, om sist,
tag, Jesu Krist,
min själ i dina händer!

Här synd och skuld
i hjärtat bor,
från Rakel går veklagan stor,
gråt är i fångahuset.
Hvad härligast här var, är allt
uti förnedringens gestalt
och längtar upp mot ljuset.
Dit trår igen
all skapelsen
från träldomen i gruset.

Dit blickar jag
med längtan opp
till Dig, o Jesu, i det hopp,
att Du min synd förlåter,
att efter mödans korta tid
Du hämtar till en evig frid
det trötta barnet åter,
dit sorg ej når,
där död ej rår
och intet öga gråter.

Ty, Herre, den
som tror på Dig,
han lefva skall evinnerlig,
din härlighet förnimma.
Hvad här Du tog, Du återger,
hvad dunkelt varit,
klart sig ter
i morgonväktens timma.
Hvem Kanan fann,
tillbaka han
ej ser mot jordens dimma.

O Jesu, styr i nåd hvart steg,
som närmar mig
till dödens teg,
drif bort all syndens dvala!
I ångrens stund,
på plågans bädd,
när själen är
för mörkret rädd,
med mig, o Jesu, tala!
Befäst min tro,
med salig ro
i döden mig hugsvala.

(E. Evers.)

26.

För dem, som hållit
sig vid det ena
att frukta Herren,
som hjärtat ser,
och sina kläder här tvagit rena
uti det blodet, som oskuld ger:
all strid är lyktad,
all synd förlåten,
all oro flyktad,
och stillad gråten —
den store Fadren
vet deras namn,
och trötta sjunka de
i hans famn.

Så fridfullt de
uti Herran somna,
så fröjdfullt hälsa de
Herrans dag:
de ur bedröfvelse äro komna
och undan pröfningens
alla slag.
Ej mera fångna
i jordebanden,
de äro gångna,
så säger Anden,
ur mödans träldom
till fridens hem,
och deras gärningar följa dem!

Då äro torkade alla tårar,
då äro helade alla sår. —
Ej mer, på trafvar
af lik och bårar,
med nedvänd fackla
då döden står:
han facklan vänder —
och i detsamma
den återtänder
vid lifvets flamma,
och blandar, evig seraf, sin ton
i eder lofsång vid ljusets tron!

(J. O. Wallin.)

27.

Den, som vinner,
vill Han gifva
äta af det dolda manna,
Han ett himmelskt namn
vill skrifva
på din saliggjorda panna.
Den, som genom jordens öden
varit trofast intill döden,
skall, där Salems harpor tona,
evigt bära lifsens krona.

Ho är den för Herren träder,
vid den stora morgonväkten,
i de hvita bröllopskläder,
i den skimmerljusa dräkten?
Det är den, som korset tagit,
den, som sina kläder tvagit
i det helga blod, af hvilket
renadt blir det sköna silket.

Den där vinner skall få blicka
evigt in i fridens rike,
skall för intet där få dricka
lifvets vatten utan like.
Ingen natt skall blifva mera,
sol och måne ej regera:
ljuset, som det templet hyser,
blott från Gud och Lammet
lyser.

Sälla de, som sorgedoken
bytt mot kronor ut och palmer,
hvilkas namn han skref i boken
och som sjunga segerpsalmer!
Slut är tvifvel, slut är fara,
ingen död skall mera vara,
hvad vi mist skall återvinnas,
där ej tid skall längre finnas.

Den där vinner
skall Han kalla
till den nattvard Han bereder.
Ett Jerusalem skall falla
strålande från himlen neder,
där vid Herrens helgedomar
lifvets träd för evigt blommar.
Intet törne mera sårar,
Herren torkar alla tårar.

»Se, jag kommer!» —
Gif mig skruden,
kläd mig, Herre, till ditt möte!
Anden säger »Kom!»
och bruden
ilar till sin brudgums sköte.
»Se, jag kommer!» — Åren lida,
sekel efter sekel skrida;
bli de flera, bli de färre,
bruden väntar. Kom o Herre!

(C. D. af Wirsén.)

28.

Jag vet mig en sömn
i min Frälsares famn,
en hvila från
jordlifvets möda,
när jorden mig sluter
i moderlig famn
och gömmer mig
bland sina döda.

I friden då hamnar
hos Herren min själ,
där glömmer hon
sorgerna alla.

Jag vet mig en aftonens
timme så sval,
den kommer en gång
väl omsider,
fast färden är tyngd
utaf mörker och kval
och dagen så sakta
framskrider.
Till sängs jag så gärna
nu önskade gå
och somna i frid
på mitt läger.

Jag vet mig en morgon,
som ljuft mot mig ler,
som lifvet och glädjen
skall bringa;
då kommer Guds Son
ifrån himmelen ner,
och mäktigt hans stämma
skall klinga.
Oss alla då väcker han
snarligen upp
ur sömnen den långa och djupa.

Den morgonen är mig
så innerligt kär,
med längtan min ande
den fyller!
Högt sjunga jag vill,
när i antåg hon är,
den sol, som all världen
förgyller,
ja, sjunga som fåglarna
sjunga på gren,
när morgonen gryr
öfver lunden.

Fram träder då Jesus
till grafvarnas hus,
hans röst af all
skapelsen höres;
hvart hindrande stängsel
då faller till grus,
och öppnade hafsdjupet röres.
Han ropar: »I döda,
stån upp»! och vi gå,
förklarade, honom till mötes.

Nu upplåtes dörren
till himmelens sal,
in träder de utvaldas skara;
o, måtte vi själfva
ibland deras tal
och alla de våra då vara!
Det gifve oss Gud
för vår Frälsares blod,
att sist in i himlen vi komma.

(M. B. Landstad.)

29.

Hvi suckar du, min själ,
i banden?
Se, din förlossnings
timme slår.
Det dagas i de mörka landen
och världens natt
till ända går.
Då brista kedjorna
kring fången,

då är all stoftets suck
förgången
och lifvets portar öppna sig.
Din vedermöda är förliden,
din hårda kamp är slut i tiden,
och du har ro evinnerlig.

Och Gud skall torka alla tårar
från dina ögon, att ej mer
skall vara sorg,
som nu dig sårar,
ej värk, som än dig böjer ner.
Ty syndens makt
är nu borttagen
och dödens udd
är sönderslagen
och helvetet i bojor lagdt.
Och Gud skall när
de trogna blifva
och åt sitt folk det rike gifva,
som af begynnelsen var sagdt.

Så trösta vi på Gud i hoppet
och få däraf en hjärtans fröjd,
att, när vi väl
fullbordat loppet,
vår lön är viss i himlens höjd.
Ty Herrens nåd
skall öfverflöda,
och denna tidens vedermöda
är intet mot den härlighet,
som Gud på oss
skall uppenbara,
när vi få med hans änglaskara
hos honom bo i evighet.

(Z. Topelius.)

30.

Hemlandstoner mäktigt ljuda.
Nu vid slutet af min färd
ökenvandraren de bjuda
till en paradisisk värld.
Nu min Fader mig täcks kalla
till det stora fröjdehus,
där man dem församlar alla,
hvilka sökt hans sannings ljus.

Han, som mörkrets
välde krossat
och mig köpt
med ångst och död,
Han, som nådigt mig förlossat
från all synd
och afgrunds nöd;
Han, hvars blod
för mig har runnit
och som blifvit mig så kär,
nu, när jag till gränsen hunnit,
mig oändlig fröjd beskär.

Snart min orostid är gången,
snart jag hör ett fridens bud,
snart jag lyssna får till sången,
frälsta själars segerljud.
Anden når sin sabbatshvila:
sakta löst från stoftets band,
uppåt, uppåt får han ila
till lycksalighetens land.

Snart ibland de helga släkten,
hvilka stå i ljusets famn,
skall ock jag i hvita dräkten

prisa Guds och Lammets namn.
Snart, förlossad, ingå får jag
i de saliggjordas hem,
snart i dina portar står jag,
strålande Jerusalem.

(C. A. Torén.)

31.

Med lust och glädje tänker
jag på den sommartid,
då Gud de sina skänker
en evig ro och frid.
När en gång uppenbaras
de trognas härlighet,
skall skapelsen förklaras,
fri från sin vanskilghet.

Förnyad himlen blifver,
och åt den nya jord
en härlighet han gifver,
som förr ej blifvit spord.
Och pärlor och rubiner
Guds stad som smycken bär,
men ingen sol där skiner,
Gud själf är solen där.

Vår kropp, som här i jorden,
blef sådd i skröplighet,
skall då, förklarad vorden,
stå upp i härlighet.
Sist säger på den dagen
till oss vår Frälserman:
Nu i besittning tagen
det riket, jag er vann!

Oss skall då Kristus kläda
i helig bröllopsskrud
och som vår brudgum träda
med oss för Herren Gud.
Då skall hvar änglatunga
med alla helgonen
inför Guds tron lofsjunga
Guds Lamm, Försonaren.

Hört hafver intet öra
och intet öga sett
den fröjd, som Gud vill göra
dem riket är tillredt.
De skola ohöljdt skåda
Guds klarhets strålars ljus,
oändlig fröjd skall råda
där, i Guds Faders hus.

Gud, när Du sist vill kalla
de dina till din ro,
ack, gif då, att vi alla
i kärlek, hopp och tro
den rätta prydnad bära,
hvartill Han har behag,
och så bestå med ära,
på Jesu Kristi dag!

Från syndens börda tunga,
från världens nöd och tvång,
oss lös, att vi må sjunga
med fröjd vår segersång!
Oss nåd och kraft förläna
i denna onda tid
att här i tron Dig tjäna
och där få evig frid!

(J. Walther.)

32.

Tänk, när en gång
hvar dimma är försvunnen,
hvart töcken skingradt
från vår vandringstid,
och evighetens morgon
är upprunnen
och allt är ljus
och härlighet och frid!

Tänk, när en gång
är löst hvar jordisk gåta,
hvart ängsligt *hvarför*,
som jag grubblat på;
när de fördolda djupen
sig upplåta
och jag kan Herrens
vägar klart förstå.

Tänk, när en gång
bekymren äro häfda,
hvar sorg och saknad
funnit ljuflig hamn,
hvart sår är läkt
och alla suckar kväfda
i evig kärleks bottenlösa famn!

Tänk, när en gång
jag med förklaradt öga
får *honom* se,
som varit här mitt hopp,
och böja knä
inför hans åsyn höga
med alla dem,
som ändat väl sitt lopp!

Tänk, när en gång
jag utan synd skall vara,
hvar tanke ren,
hvar gärning utan brist,
och har ej mer
att frestelser befara
och lock och trug
af världens våld och list!

Tänk, när en gång
i himlens ljusa salar
jag med den vän,
jag här på jorden fann,
om evighetens
många under talar
och om det lif,
som likt en dröm försvann!

O Jesu, lär mig
detta väl betänka,
när vägen blir mig
mödosam och lång,
att leende må
genom tårar blänka
och suckar bytas
i en fröjdesång.

(W. A. Wexels.)

33.

Jerusalem, du
härliga Guds stad,
ack, stod jag ren i dig!
Mot dig i hoppet
skådar jag så glad
och trängtar innerlig

från dessa trånga dalar
och dessa Kedars tält
upp till de ljusa salar,
till dina vida fält.

Du sälla, tusenfaldigt
sälla stund,
då frihetstimmen slår!
O Gud, Dig vare
tack af hjärtans grund:
min själ jag lämna får
i dina egna händer
med viss och salig tro,
att hon i fridens länder
hos Dig får evigt bo.

Vid Jesu hand,
hur stilla, underbar
sker ej min hädanfärd
från låga jorden,
som en boja var,
upp till en högre värld!
Från himmel och till himmel
mig bär Elie vagn,
och änglaskarors vimmel
står redo till mitt gagn.

O, se Guds stad!
Se härlighetens borg!
Låt upp dig, lifvets port!
Ack, hur jag längtat
dit från synd och sorg
till denna fridens ort!
Från detta usla lifvet
med dess fåfänglighet
till arf, som blir mig gifvet
i oförgänglighet.

O, när jag sist
i Herrens paradis
med alla helgon står,
hvad tack, tillbedjan,
ära, lof och pris
till Gud och Lammet går!
Från alla frälstas skara
uppstiger lofvets ljud;
och jord och himlar svara:
Pris vare Gud, vår Gud!

(J. M. Meyfart.)

34.

Kristi får, o, fröjden eder!
Lammet själf en gång er leder
fram till lifvets källor klara,
där skall friden ostörd vara.
Tårar där ej mera rinna,
ära där för hån vi finna,
lifvet där på döden följer,
evig rikdom armod höljer.

Där är tillgång
fram till tronen,
där är jubel inför Sonen,
där ej suckan mer uppstiger,
där allt rop, all klagan tiger,
där i glädje bytes smärtan,
kärlek fyller allas hjärtan,
och ibland de sällas skara
Lammet själf vill solen vara.

Jesu, hör! I tårar ljuder
sången, som ditt folk
Dig bjuder,

öfver gråten hvilar löje,
med ditt löfte vi oss nöje.
Få vi fröjd ren här i tiden,
o, hur skön i himlafriden!
Låt oss snart hos Dig tillsamman
prisa Dig med fröjd och gamman.

(Ph. F. Hiller.)

35.

Välan, jag här ej hvilar,
emot mitt hem jag ilar,
o, led mig, Herre kär!
Gack med, jag ber och gråter,
jag släpper Dig ej åter,
förrän jag först välsignad är.

Skall än en strid tillstunda,
som vän, ej annorlunda,
Du kämpa vill med mig.
Min gråt och mina böner
Du sist med nåd bekröner:
den armes gråt besegrar Dig.

Se då i misskund neder,
när jag i tårar beder,
välsigna mig jämväl!
Gif kraft, hvad än mig våller,
att jag vid Dig mig håller,
så blir välsignad ock min själ.

Du blef ju ock i pina
själf frestad för de dina,
din blodsvett rann så strid;
så vill Du, när jag lider,
välsigna mina strider
och föra mig till Dig i frid.

Förlåt mig synder mina,
mig räkna bland de dina,
förläna tröst och ro.
Du mig din kärlek gifve,
din Andes kraft mig drifve
i stilla hopp, i stadig tro.

Ja, än invid din sida
jag vill i lugn förbida
min sista lefnadskväll.
Då skall jag än förnimma
din frid i dödens timma
och fara hädan evigt säll.

(Ph. F. Hiller.)

---

11 KAPITLET.

Om kyrkas invigning m. m.

A. Invigning af nybyggd kyrka.

Sedan **biskopen** eller den, han förordnat att förrätta kyrkoinvigningen, **förut låtit kungöra dagen,** då denna förrättning skall ske, kallas några **närmast boende kyrkoherdar,** där de äro att tillgå, eller i annat fall andra präster att **såsom assistenter** därvid inställa sig, då förrättningen **före** den allmänna gudstjänsten utföres i följande ordning:

1. En psalm,

[hvarunder först **assistenterna** och sedan **biskopen,** iklädda sin skrud, framgå till altaret, hvarvid **biskopen** träder inom altarringen och **assistenterna** stanna på hvardera sidan därutanför, hvarefter alla **knäböja** till tyst bön. — Sedan psalmen är slutad, säger biskopen:]

2. Helig, Helig, Helig, Herre Gud Sebaot! Fulla äro himlarna och jorden af din härlighet. Uppfyll ock nu med din ära och härlighet detta ditt hus och alla kristtrognas hjärtan för ditt heliga namns skull!

Amen, Amen, Amen.

3. [Därefter håller biskopen till församlingen]

Ett för tillfället lämpadt tal.

[Sedan talet är slutadt, säger han:]

4. Låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning.

[Därefter uppläsa assistenterna t. ex. följande språk:]

1. **På hvad rum jag stiktar mitt namns åminnelse, där vill jag komma till dig och välsigna dig.** 2 Mos. 20: 24.

2. **Detta måste vara ett heligt rum, ty här bor visserligen Gud, och här är himmelens port.** 1 Mos. 28: 17.

3. **Jag skall gå in i ditt hus genom din stora nåd; jag skall tillbedja i din fruktan, vänd mot ditt heliga tempel.** Ps. 5: 8.

4. **Hvem skall gå upp på Herrens berg, och hvem skall träda in i hans heliga rum? Den, som har oskyldiga händer och rent hjärta; den, som icke vänder sin själ till lögn, och den, som icke svär falskt. Han skall undfå välsignelse af Herren och rättfärdighet af sin frälsnings Gud.** Ps. 24: 3—5.

5. **Sänd ditt ljus och din sanning; må de leda mig, må de föra mig till ditt heliga berg och till dina heliga boningar, så att jag får gå in till Guds altare, till Gud, som är min glädje och fröjd, och tacka Dig på harpa, Gud, min Gud.** Ps. 43: 3, 4.

6. **Jag skådar efter Dig i helgedomen, att jag må se din makt och ära. Därföre skall jag lofva Dig, så länge jag lefver; i ditt namn skall jag upplyfta mina händer.** Ps. 63: 3, 5.

7. **Huru ljufliga äro dina boningar, Herre, Sebaot! Min själ längtar och trängtar efter Herrens gårdar, mitt hjärta och min kropp jubla mot lefvande Gud. Ty sparfven har funnit ett hus och svalan ett bo, där hon kan lägga sina ungar: ditt altare, Herre Sebaot, min konung och min Gud! Saliga äro de, som bo i ditt hus; de lofva**

Dig beständigt. Sela. Saliga äro de människor, som i Dig hafva sin starkhet och hvilkas håg står till dina vägar.

Ps. 84: 2—6.

8. Kommen och låtom oss gå upp på Herrens berg, till Jakobs Guds hus, att han lärer oss sina vägar och vi vandra på hans stigar; ty af Sion skall lagen utgå och Herrens ord af Jerusalem.

Es. 2: 3.

9. Alltså säger den Höge och Högtbesutne, den evinnerligen bor, hvilkens namn är heligt: Jag bor i höjden och i helgedomen och när dem, som en förkrossad och ödmjuk anda hafva, på det jag skall vederkvicka de ödmjukades anda och hela de förkrossades hjärta.

Es. 57: 15.

10. Bevara din fot, när du går till Guds hus, och kom till att höra!

Pred. 4: 17.

11. Jesus sade: En tid kommer och är redan inne, då sanna tillbedjare skola tillbedja Fadren i anda och sanning, ty Fadren söker ock sådana tillbedjare. Joh. 4: 23.

12. Låtom oss oryggligt fasthålla hoppets bekännelse, ty han är trofast, som har gifvit löftet. Och låtom oss akta på hvarandra för att upplifva till kärlek och goda gärningar, icke öfvergifvande våra egna sammankomster, såsom somliga hafva för sed, utan förmanande hvarandra, och detta så mycket mer, som I sen, huru dagen nalkas.

Ebr. 10: 23—25.

[När assistenterna slutat, säger biskopen:]

Herren förläne oss nåd att troget bevara dessa ord i våra hjärtan!

5. Låtom oss nu i förenade böner nedkalla välsignelse öfver denna helgedom!

[Biskopen faller med assistenterna **på knä** och beder:]

Lofvad vare Du, ewige, allsmäktige Herre, fädernas Gud och barnens, Du, som har utkorat oss till ditt folk

och arf i din Son, Jesus Kristus, som är hufwudet för församlingen, och har förunnat oss att till ditt namns ära här bygga en helgedom, där wi få samlas till din tjänst och dyrkan! Se, himmelen och alla himlars himlar kunna icke omsluta Dig. Huru mycket mindre då detta hus, som wi hafwa byggt. Men dock will Du bo ibland oss, och din Son har lofwat: "Hvar twå eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag midt ibland dem." Så låt nu din nådesnärwaro warda förnummen af alla, som komma hit att här tillbedja Dig. Utgjut din Ande öfwer lärare och åhörare, så att ditt heliga ord på detta rum alltid warder förkunnadt rent och klart och bewaradt i trogna hjärtan. Wärdes genom ditt ord uppwäcka de säkra, göra de andeligen blinda seende och de döfwa hörande, läka de förkrossade hjärtan, förlossa de i synden fångna, stärka de swaga och gifwa de anfäktade din frid! Behåll, barmhärtige Gud, i din gemenskap de barn, som här i dopet helgas åt Dig. Gif dem, som här komma till försoningens måltid, att de botfärdigt söka din nåd och genom Jesus Kristus finna frälsning och salighet. Hör de böner, som här skola uppsändas till Dig, och gif hwad ditt folk efter din wilja begär. Låt, treenige Gud, ditt ansikte i nåd lysa öfwer alla dem, som här ingå och utgå. Ledsaga oss alla genom denna tiden till din himmelska stad och låt oss slutligen få tjäna och tillbedja Dig fullkomligt i helgedomen där ofwan! Dig ware pris och ära från ewighet till ewighet.

Amen.

6. [Därefter uttalar biskopen följande vigningsord:]

Och nu vare detta tempel helgadt åt Herren till hans tjänst och dyrkan!

Välsignade vare dessa murar, som skola genljuda af Herrens lof!

Välsignadt det rum, hvarifrån Kristi evangelium här skall blifva predikadt!

Välsignadt det rum, där Herren genom dopets bad skall upptaga nya medlemmar i sitt rike!

Välsignadt vare det altare, där bönens offer skola hembäras åt Herren och Jesu Kristi för oss offrade lekamen och blod utdelas åt hans menighet!

Välsignadt vare detta hus, att världens larm och orenlighet må härifrån blifva fjärran och de heligas församling här finna skygd under Guds vingars skugga!

Amen.

[Därefter säger biskopen:]

Frid vare öfver detta hus!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

7. [Biskopen beder nu:]

Fader wår, som är i himmelen! Helgadt warde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din wilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; wårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss wåra skulder, såsom ock wi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i

frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i ewighet. Amen.

[Härefter säger biskopen:]

8. **Lofven nu Gud i hans nya helgedom! Allt det anda hafver lofve Herren!**

En lofpsalm

[t. ex. 268, 270 eller 272].

[Sist säger biskopen:]

9. Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen.

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

En lämplig psalm

[hvarefter den vanliga gudstjänsten * begynnes].

B. Invigning af altare, dopfunt och predikstol m. m.

sker på följande sätt.

1) **Nytt altare** må näst **före** *högmässogudstjänstens* början invigas, och börjas akten med

* Vid denna gudstjänst läses efter allmänna kyrkobönen den på sid. 80 under n:r 34 intagna bönen.

1. **En psalm**

[hvarefter prästen från altaret håller]

2. Ett lämpligt tal.

3. **En psalm**

[hvarmed akten afslutas].

2) **Ny dopfunt** inviges sålunda:

Då dopfunten *första gången* skall begagnas, må prästen, efter eget bepröfvande, med afseende härpå näst *före* dopakten hålla *ett kort tal.*

3) **Ny predikstol** må invigas därmed, att den dag, då predikstolen *första gången* användes, prästen, om han så för godt finner, *i predikan* därpå gör ett lämpligt afseende.

4) **Ny kyrkklocka** må invigas på samma sätt, som rörande invigning af *predikstol* är sagdt.

5) **Ny orgel** må jämväl invigas på enahanda sätt, som rörande *predikstol* blifvit antydt. Dock må orgel äfven kunna invigas på sätt här ofvan om *altare* är föreskrifvet.

C. Invigning af ny begrafningsplats.

Förrättas af *biskopen* eller den han därtill förordnar i följande ordning:

1. [Under klockringning begifva sig assistenterna och biskopen från kyrkan* ut till den nya begrafningsplatsen, där biskopen tager plats på en tillfälligt anbringad, centralt belägen estrad och assistenterna på hvardera sidan därom, hvarefter akten börjas med:]

En kort psalm.

2. [Sedan psalmen är slutad, håller biskopen:]

Ett tal.

[Därefter säger biskopen:]

3. Låtom oss nu höra Herrens ord om döden och uppståndelsen:

[Därefter läsa assistenterna nedanstående eller andra för tillfället lämpliga Skriftens språk:]

1. En människas dagar äro såsom gräset, hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vinden går däröfver, så är det icke mer, och dess plats vet icke mer däraf. Men Herrens nåd varar från evighet till evighet öfver dem, som frukta honom, och hans rättfärdighet intill barnabarn. (Ps. 103: 15—17.)

2. Herre, Du är vår tillflykt från släkte till släkte. Förrän bergen blefvo till och Du frambragte jorden och världen, ja, från evighet till evighet är Du Gud. Du låter människorna vända åter till stoft, Du säger: Vänden åter, I människors barn. Ty tusen år äro i dina ögon såsom den dag, som i går framgick; ja, de äro såsom en nattväkt. Vårt lif varar sjuttio år eller, vid mycken kraft, åttatio år; och då det är som bäst, är det möda och fåfänglighet, ty det går snart förbi, likasom flöge vi bort. Lär oss betänka, huru få våra dagar äro, på det att vi må undfå ett vist hjärta.

(Ps. 90: 1 — 4, 10, 12.)

---

* Ehuru ingen uttrycklig föreskrift härom är gifven, tillgår det vanligen på detta sätt, åtminstone då den nya begrafningsplatsen ligger i kyrkans omedelbara närhet.

3. Men den rättfärdige förgås, och ingen är, som lägger det uppå hjärtat, och heliga män varda bortryckta, och ingen aktar däruppå; ty de rättfärdiga varda borttagna för olyckan; och de, som redliga för sig vandrat hafva, komma till frid och hvilas uti deras kamrar. (Es. 57: 1, 2.)

4. Men dina döda skola lefva och med lekamen uppstå igen: Vaken upp och berömmen eder, I, som liggen under jorden, ty din dagg är en grön marks dagg, och jorden skall gifva ifrån sig de döda. Gack bort, mitt folk, uti en kammare och slut dörren igen efter dig; fördölj dig ett litet ögonblick, så länge vreden går öfver. (Es. 26: 19, 20.)

5. Och jag hörde en röst från himmelen säga: Skrif: Saliga äro de döda, som i Herren dö härefter. Ja, säger Anden, de skola hvila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter. (Upp. 14: 13.)

6. Men någon torde säga: Huru uppstå de döda, och med hurudan kropp komma de? Du dåre, hvad du själf sår, det får icke lif, utan att det dör. Så är det ock med de dödas uppståndelse. Det varder sådt i förgänglighet, det uppstår i oförgänglighet. Det varder sådt i vanära, det uppstår i härlighet. Det varder sådt i svaghet, det uppstår i kraft. Det varder sådt en naturlig kropp, det uppstår en andelig kropp. Det gifves en naturlig kropp, och det gifves en andelig kropp. (1 Kor. 15: 35, 36, 42—44.)

4. [Därpå följa själfva *invigningsorden*:]

Så vare nu denna begrafningsplats härmed invigd i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Därefter Fader vår:]

5. Fader vår som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske

din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

[Därefter sker jordfästning af lik, om sådan förekommer.]

[Sist läses välsignelsen:]

6. Herren välsigne oss och bevare oss; Herren låte sitt ansikte lysa öfver oss och vare oss nådig; Herren vände sitt ansikte till oss och gifve oss frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

7. **En kort psalm**

[hvarmed akten afslutas].

När invigningen *icke* på detta högtidligare sätt *kan försiggå, verkställes den af ställets kyrkoherde* medelst *ett kort tal* och *bön* vid det tillfälle, då *första* liket på den nya platsen skall begrafvas.

---

12 KAPITLET.

Huru biskop skall inställas i sitt ämbete.

Detta bör, efter föregången *kungörelse* och *bön* på predikstolen, ske på *sön*dag eller *högtidsdag* i *domkyrkan*, om icke laga hinder äro, *efter slutad gudstjänst*,* och försiggår i följande ordning:

1. [Akten börjas med:]

En psalm

[hvarunder *till altaret* framträda **först präster, klädda i mässskrud,** bärande korkåpan och öfriga biskopliga insignier, **därnäst biskopen,** som i ämbetet skall inställas, samt **därefter ärkebiskopen** eller den biskop, som är i hans ställe förordnad, och **de assisterande prästerna, klädda i mässkrud. Ärkebiskopen** träder upp till altaret, och hans **assistenter** ställa sig på *hvardera sidan om altarringen;* börande dock **biskopar, när de assistera,** *klädda i sina skrudar*, ställa sig **inom altarringen** på ömse sidor om ärkebiskopen. Biskopen, som skall invigas, ställer sig i **koret midt för altaret.** Korkåpan lägges åt sidan på altarringen].

2. [Sedan psalmen är slutad, säger ärkebiskopen:]

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Nu håller ärkebiskopen sitt **tal,** och efter dess slut säger han:]

---

* Vid denna gudstjänst uppläses från predikstolen (näst efter mom. 17 å pag. 15) den på sid. 81 under n:r 35 upptagna kungörelsen och bönen.

3. Låtom oss bedja!

[Därefter beder han, under det de öfriga med honom knäböja:]

Allsmäktige, ewige Gud, wår Herres, Jesu Kristi, Fader! Du har själf befallt oss, att wi skola bedja om arbetare i din skörd. Wärdes af din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och gifwa ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hafwa akt på sig självwa och på läran samt troget uträtta dina befallningar! Gif oss, Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förblifwa ibland oss, wäxa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, wittna om Dig, så att din heliga kristliga församling däraf må warda uppbyggd och tjäna Dig i stadig tro och blifwa beständig i din kunskap; genom Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

4. [Därefter säger ärkebiskopen:]

Konungens fullmakt för den utnämnde biskopen kommer nu att uppläsas.

[Därefter uppläser notarien fullmakten och lämnar den sedan till ärkebiskopen, som säger:]

5. Efter erhållen kallelse har du i dag framträdt inför Herrens altare för att inställas uti biskopsämbetet i N. N. stift.

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden af

ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

[Därefter läsa assistenterna följande språk:]

1. Se pag. 239: mom. 5: 1. (Matt. 28: 18—20.)

2. Se pag. 240: 2. (Joh. 21: 15—17.)

3. Den, som nedfor, är ock den, som uppfor öfver alla himlar, på det att han skulle uppfylla allt. Han har ock satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister och somliga till herdar och lärare för de heligas fullkomnande, till ämbetets verk, till Kristi kropps uppbyggelse. (Efes. 4: 10—12.)

4. Så hafven nu akt på eder själfva och på hela hjorden, i hvilken den Helige Ande har satt eder till biskopar att vårda Guds församling, hvilken han har förvärfvat sig med sitt eget blod. (Apg. 20: 28.)

5. En biskop bör vara oförvitlig, såsom Guds förvaltare, icke egenkär, icke ondsint, icke drinkare, icke våldsam, icke sniken efter slem vinning, utan gästfri, det godas vän, tuktig, rättfärdig, helig, återhållsam, hållande sig till det trovärdiga ordet, i öfverensstämmelse med läran, på det att han må vara mäktig både att förmana genom den hälsosamma läran och att tillrättvisa de motsägande. (Tit 1: 7—9.)

6. Försumma icke den nådegåfva, som är i dig, hvilken gafs dig genom profetia, med de äldstes händers påläggning. Eftertänk detta, var däri, på det att din förkofran må vara uppenbar för alla. (1 Tim. 4: 14 15.)

7. Jag besvär dig inför Gud och Herren Jesus Kristus och de utvalda änglarne, att du iakttager detta utan fördom och icke gör något efter gunst. Lägg icke för hastigt händerna på någon och gör dig icke heller delaktig i andras synder? Håll dig själf ren! (1 Tim. 5: 21, 22.)

8. Vården Guds hjord, som är hos eder, och hafven akt på honom, icke af tvång, utan självmant, icke för slem vinning, utan beredvilligt, icke såsom herrar öfver församlingarna, utan såsom föredömen för hjorden. Och då Öfverherden varder uppenbar, skolen I undfå härlighetens ovanskliga krona. (1 Petr. 5: 2—4.)

9. Herren sade: Hvilken är nu den trogne och kloke förvaltaren, hvilken hans herre skall sätta öfver sitt husfolk till att i rätt tid gifva dem den bestämda kosten? Salig den tjänaren, hvilken hans herre finner så görande, när han kommer! Sannerligen säger jag eder: Han skall sätta honom öfver alla sina ägodelar. (Luk. 12: 42—44.)

10. Hvar och en, åt hvilken mycket har blifvit gifvet, af honom skall mycket varda utkrafdt, och den, åt hvilken man har anförtrott mycket, af honom skall man fordra mera. (Luk. 12: 48.)

[Därefter säger ärkebiskopen:]

Herren förläne dig nåd att troget bevara dessa ord i ditt hjärta! Blifve de ett rättesnöre för din vandel, en erinran om ditt ansvar! Föröke de din vaksamhet, uppelde de ditt nit att helga dig åt Öfverherdens tjänst till vården af det stift, som blifvit dig anförtrodt.

Af dig väntar Guds församling, att du behjärtar vikten af det biskopsämbete, som i dag dig anförtros, samt de heliga plikter, det ålägger dig, och att du under trogen bön i Jesu namn hos Gud söker nåd och kraft att vid dess utöfvande bevisa dig såsom en rätt Herrens tjänare. Herren hjälpe dig att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga lifvet och aflägga en god bekännelse!

6. Bekänn nu inför Gud och hans församling din kristliga tro!

[Biskopen gör sin trosbekännelse:]

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, wår Herre, hwilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafwen; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefwande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett ewigt lif.

[Sedan trosbekännelsen är aflagd, säger ärkebiskopen:]

Herren Gud gifve dig nåd att förblifva fast i denna tro intill änden och att däruti styrka dem, som äro dina bröder i tron.

7. [Därefter framställer ärkebiskopen följande frågor:]

Förklarar du dig villig att i den heliga Treenighetens namn åtaga dig biskopsämbetet uti N. N. stift?

Svar: Ja.

Vill du vinnlägga dig om att förvalta detta ämbete i alla stycken rätt och värdigt, Gud till ära och själar till salighet?

Svar: Ja.

Vill du alltså städse förblifva vid Guds rena ord, fly all falsk och kättersk lära och sorgfälligt tillse, att Jesus Kristus enligt Guds ord rätt predikas och de heliga sakramenten efter hans instiftelse utdelas?

Svar: Ja.

Vill du desslikes så ställa ditt lefverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

Vill du ock vaka däröfver, att allt i församlingen tillgår ordentligt och skickligt, afböja all ofärd och främja allt, hvarmed Kristi rike varder uppbyggdt?

Svar: Ja.

8. [Sedan säger ärkebiskopen:]

Gud allsmäktig styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig på Guds vägnar af hans församling uti detta ärende är betrodd, *antvardar jag dig härmed biskopsämbetet i N. N. stift,* i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

9. [Biskopen knäböjer, och kören, *sakta beledsagad* af orgeln, uppstämmer ps. 132:]

O Du Helge Ande, kom till oss in,
med nåd och frid i dina trognas hjärtan blif,
din lefvande kärlekslåga där upptänd och uppehåll,
Du, som af alla tungomål och land församlar folken
i Herrens Jesu Kristi tro endräkteliga!
Halleluja! Halleluja!

[Under sången öfverlämnar ärkebiskopen till den, som inställes, först **konungens fullmakt**, sedan **biskopskorset**, hvilket han hänger på hans bröst. Därpå **fästa** *assistenterna* **korkåpan** på biskopen, hvarefter ärkebiskopen åt honom öfverlämnar **biskopsstafven.** Vid

sångens slut **knäböjer biskopen,** *ärkebiskopen och assistenterna lägga sina händer på hans hufvud,* och ärkebiskopen **beder:**]

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

[Nu påsättes **biskopsmössan,** hvarefter **ärkebiskopen** åter stiger upp *till altaret* och **säger,** under det biskopen fortfarande knäböjer:]

10. Låtom oss bedja!

[Därpå beder han följande bön:]

Wi tacka Dig, allsmäktige Gud, barmhärtige Fader, att Du af din oändliga kärlek gifwit oss din enfödde Son, Jesus Kristus, till en frälsare, hwilken, sedan han återlöst oss med sin död och uppfarit öfwer alla himlar, har rikligen utgjutit sina gåfwor öfwer människorna och, för att uppbygga sin kyrka, satt somliga till apostlar, somliga till profeter, somliga till evangelister, somliga till herdar och lärare. Wi bedja Dig: förläna denne din tjänare, som nu är satt till att hafwa uppsikt i församlingen, din Helige Ande, att han alltid må wara redo till fridens evangelium och så bruka det ämbete, som är honom gifwet, att han icke nedrifwer, utan uppbygger, icke skadar, utan

hjälper. Låt honom icke försumma den gåfwa, som i honom är, utan wara ihärdig att bedja, begrunda ditt ord, läsa, förmana och lära! Låt honom genom ära och smälek, genom ondt rykte och godt rykte i all ting bewisa sig såsom din tjänare, i stort tålamod, i arbete, i wakor, i fastor, i renhet, i förstånd, i långmodighet, i mildhet, i den Helige Ande, i oskrymtad kärlek, i sanningens ord, i Guds kraft, genom rättfärdighetens wapen till höger och till wänster; så att han såsom en trogen och klok förwaltare, hwilken bespisat ditt husfolk i rätt tid, omsider må undfå en ewig glädje: genom Jesus Kristus, wår Herre, hwilken med Dig och den Helige Ande lefwer och regerar i en Gudom, från ewighet till ewighet. Amen.

11. [Nu vänder sig ärkebiskopen till den inställde och säger:]

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen.

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

12. En psalm

[hvarunder **ärkebiskopen, biskopen** och **de öfriga** återgå till sakristian].

13 KAPITLET.

Om invigning till prästämbetet.

Denna bör efter föregången kungörelse och bön på predikstolen ske i domkyrkan, om icke laga hinder möta, omedelbart efter **gudstjänstens*** **slut.**

1.

[Akten börjas med]

En psalm

[hvarunder ordinandi, klädda i **mässkjortor,** samt de assisterande prästerna och biskopen framträda till altaret och ordna sig på öfligt sätt. **Mässhakar** läggas förut på altarringen efter den ordning, hvaruti ordinandi stå].

2.

[Sedan psalmen är sjungen, säger biskopen:]

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn.

Låtom oss bedja!

Herre Gud, käre himmelske Fader, Du som underwisar och regerar dina trognas hjärtan med din Helige Ande, gif oss, att wi warda upplysta till din sannings kunskap och alltid få fröjda oss af din tröst och kraft genom din Son, wår Herre, Jesus Kristus.

Amen.

3.

[Därefter håller biskopen:]

Ett tal.

---

* Vid denna gudstjänst uppläses från predikstolen (näst efter mom. 17 å pag. 15) den på sid. 82 under n:r 36 upptagna kungörelsen och bönen.

4. [Sedan talet är slutadt, säger han:]

Låtom oss bedja!

[Därefter beder han, under det **de öfriga med honom knäböja:**]

Allsmäktige, ewige Gud, wår Herres, Jesu Kristi Fader, Du har själf befallt oss, att wi skola bedja om arbetare i din skörd. Wärdes af din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och gifwa ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hafwa akt på sig själfwa och på läran samt troget uträtta alla dina befallningar! Gif oss, Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förblifwa ibland oss, wäxa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, wittna om Dig, så att din heliga kristliga församling däraf må warda uppbyggd och tjäna Dig i stadig tro och blifwa beständig i din kunskap, genom Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

[Därefter säger biskopen:]

De män, som nu invigas till det heliga prästämbetet, äro följande.

[Notarien uppläser därefter **deras namn**, som skola ordineras, jämte **tjänsten**, till hvilken de äro kallade.

5. [Hvarefter biskopen fortfar:]

Emedan I ären kallade till det heliga prästämbetet, och på det att I med oss och vi med eder må rätt besinna helgden af detta kall, låtom oss nu höra Guds ords löfte och förmaning!

[Därefter läsa **assistenterna** följande bibelspråk:]

1. Jesus sade: Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden. Gån fördenskull ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Fadrens och Sonens och

den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder. Och se, jag är med eder alla dagar intill världens ände. (Matt. 28: 18—20.)

2. Jesus sade till Simon Petrus: Simon, Jonas' son, älskar du mig mer än dessa? Han sade till honom: Ja, Herre, Du vet, att jag har Dig kär. Han sade till honom: Föd mina lamm! Åter sade han till honom för andra gången: Simon, Jonas' son, älskar du mig? Han sade till honom: Ja, Herre, Du vet, att jag har Dig kär. Han sade till honom: Vårda mina får! Han sade till honom för tredje gången: Simon, Jonas' son, har du mig kär? Petrus vardt bedröfvad däröfver, att han för tredje gången sade till honom: Har du mig kär? Och han sade till honom: Herre, Du vet allting; Du vet, att jag har Dig kär. Jesus sade till honom: Föd mina får! (Joh. 21: 15—17.)

3. Jesus sade till sina lärjungar: Frid vare med eder! Såsom Fadren har sändt mig, så sänder ock jag eder. Och när han hade sagt detta, blåste han på dem och sade till dem: Tagen den Helige Ande! Hvilka I förlåten synderna, dem äro de förlåtna, och hvilka I behållen dem, dem äro de behållna. (Joh. 20: 21—23.)

4. Jesus sade: Hvar och en, som bekänner mig inför människorna, honom skall ock jag bekänna inför min Fader, som är i himmelen; men den, som förnekar mig inför människorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himmelen. (Matt. 10: 32, 33.)

5. Alltså, om någon är i Kristus, så är han en ny skapelse; det gamla är förgånget, se, allt har blifvit nytt. Men alltsamman är af Gud, som har försonat oss med sig genom Kristus och gifvit oss försoningens ämbete. Ty Gud försonade i Kristus världen med sig, icke tillräknande dem deras öfverträdelser, och nedlade hos oss försoningens ord. I Kristi ställe äro vi därför sändebud, likasom förmanade Gud genom oss. Vi bedja i Kristi ställe: Låten försona eder med Gud! (2 Kor. 5: 17—20.)

6. Alltså säger Herren: Om du håller dig intill mig, så vill jag hålla mig till dig, och du skall blifva min predikare; och om du lärer de fromma skilja sig från de onda, så skall du vara min lärare; och förr än du skulle falla intill dem, skola de falla till dig.
(Jer. 15: 19.)

7. Du människobarn, jag har satt dig till en väktare öfver Israels hus; du skall höra ordet af min mun och göra dem en förvarning på mina vägnar. Om jag säger den ogudaktige: Du måste döden dö; och du förvarar honom icke och säger honom det icke, att den ogudaktige tager sig till vara för sitt ogudaktiga väsende, på det han må blifva lefvande; så skall den ogudaktige dö för sina synders skull; men hans blod vill jag kräfva utur din hand. Men om du förvarar den ogudaktige och han icke omvänder sig ifrån sitt ogudaktiga väsende och vägar, så skall han för sina synders skull dö; men du har friat din själ. (Hes. 3: 17—19.)

8. I ären jordens salt; men om saltet mister sin sälta, hvarmed skall man salta det? Till intet duger det mer, om icke till att utkastas och nedtrampas af människorna. I ären världens ljus. Icke kan en stad döljas, som ligger på ett berg; icke heller tänder man ett ljus och sätter det under skäppan, utan på ljusstaken, så att det lyser för alla dem, som äro i huset. Så lyse edert ljus inför människorna, att de må se edra goda gärningar och prisa eder Fader, som är i himmelen. (Matt. 5: 13—16.)

9. Öfva dig själf till gudaktighet, ty den lekamliga öfningen är till litet nyttig, men gudaktigheten är nyttig till allt och har löfte om detta lifvet och om det tillkommande. (1 Tim. 4: 7, 8.)

10. Ingen förakte din ungdom, men blif ett föredöme för de troende i tal, i umgängelse, i kärlek, i tro, i renhet! Ägna dig, till dess jag kommer, åt föreläsandet, förmanandet, undervisandet! Försumma icke den nådegåfva, som är i dig, hvilken gafs dig genom profetia med de äldstes händers påläggning. (1 Tim. 4: 12—14.)

11. Haf akt på dig själf och på läran, förblif däri; ty om du så gör, frälsar du både dig själf och dem, som höra dig. (1 Tim. 4: 16.)

12. Vinnlägg dig om att bevisa dig själf för Gud såsom bepröfvad, en ostrafflig arbetare, som rätt delar sanningens ord. Men undvik oandeliga tomma ord; ty de skola gå allt längre i ogudaktighet. Fly ungdomens lustar och far efter rättfärdighet, tro, kärlek, frid med dem, som åkalla Herren af rent hjärta. Och visa från dig dåraktiga och oskickliga spörsmål, vetande, att de föda af sig tvister. Men en Herrens tjänare bör icke tvista, utan vara mild mot alla, skicklig att undervisa, fördragande det onda, med saktmod tillrättavisande motståndarne, i hopp att tilläfventyrs Gud gifver dem bättring till att förstå sanningen. (2 Tim. 2: 15, 16, 22—25.)

[Därefter säger biskopen:]

Herren förläne eder nåd att troget bevara dessa ord i edra hjärtan! Blifve de ett rättesnöre för eder vandel, en erinran om edert ansvar! Föröke de eder vaksamhet, uppelde de edert nit att nu och alltid helga eder till Öfverherdens tjänst!

6. Af eder väntar Guds församling, att I behjärten vikten af det prästämbete, som i dag eder anförtros, samt de helga plikter, det ålägger eder, och att I under trogen bön i Jesu namn hos Gud söken nåd och kraft att vid dess utöfvande bevisa eder såsom rätta Herrens tjänare. Herren hjälpe eder att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga lifvet och aflägga en god bekännelse!

Bekännen nu inför Gud och hans församling eder kristliga tro!

[De, som invigas, aflägga sin trosbekännelse:]

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, wår Herre, hwilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafwen; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefwande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett ewigt lif.

[Sedan trosbekännelsen är aflagd, säger biskopen:]

Herren Gud gifve eder nåd att i denna tro förblifva fasta intill änden och att däruti styrka dem, som äro edra bröder i tron!

7. [Därefter framställer biskopen följande frågor:]

Inför Gud och denna kristliga församling frågar jag: Förklaren I eder villiga att i den heliga Treenighetens namn åtaga eder det dyra prästämbetet och förvalta det Gud till ära och själar till salighet?

Svar: Ja.

Viljen I efter bästa förstånd och samvete rent och klart förkunna Guds ord så som det är oss gifvet i den Heliga skrift och så som vår kyrkas bekännelseskrifter därom vittna?

Svar: Ja.

Viljen I ock vid utöfningen af prästämbetet efterlefva och handhafva kyrkans lag och gällande stadgar; bevisa edra förmän skyldig lydnad och troget efterkomma

hvad eder varder ålagdt; förmana edra åhörare till gudaktighetens öfning och bevisa dem trogen och beredvillig tjänst; bära kristlig omvårdnad om de fattiga, sjuka och värnlösa samt af den nåd, Gud förlänar, hugsvala och upprätta bedröfvade och bekymrade hjärtan?

Svar: Ja.

Viljen I desslikes så ställa edert lefverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

[Därefter förestafvas af notarien och upprepas af hvar och en ordinand, som därvid säger sitt namn, följande försäkran:]

Allt detta lofvar jag N. N. inför den allvetande Guden och med den stora räkenskapsdagen för ögonen att redligt och samvetsgrant med Guds nåd och hjälp efterkomma.

[Därefter säger biskopen:]

Gud allsmäktig styrke och hjälpe eder att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig på Guds vägnar af hans församling uti detta ärende är betrodd, antvardar jag eder härmed prästämbetet i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

8. [De som invigas **knäböja**, och **kören**, sakta beledsagad af orgeln, **uppstämmer** ps. 132:]

O Du Helge Ande, kom till oss in,
med nåd och frid i dina trognas hjärtan blif,
din lefvande kärlekslåga där upptänd och uppehåll,
Du, som af alla tungomål och land församlar folken
i Herrens Jesu Kristi tro endräkteliga!
Halleluja! Halleluja!

[Under sången öfverlämnar biskopen till dem, som invigas, **prästbrefven**; därpå bekläda *assistenterna* dem med **mässkrudar**, hvarefter **ordinandi knäböja** vid altarringen. Vid sångens slut lägga **biskopen** och **assistenterna** sina **händer på deras hufvud**, och biskopen beder **för hvar och en särskildt:**]

Fader vår, som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

9. [Därefter stiger biskopen åter upp till altaret och säger:]

Låtom oss bedja!

Ewige, barmhärtige Gud, himmelske Fader! Wi bedja Dig af allt hjärta, att Du wärdes nådeligen se till dessa dina tjänare, som nu äro inwigda till din tjänst i det heliga prästämbetet, och gifwa dem din Helige Ande. Förläna dem, att de framgent må under waksamhet och bön styrkas genom ditt ord och förblifwa ståndaktiga i striden för ditt rike, troget och kraftigt uträtta ditt werk, tillrättawisa, bestraffa och förmana med all saktmodighet och underwisning; på det att ditt heliga evangelium må ibland oss förblifwa rent och oförfalskadt och bringa oss det ewiga lifwets frukt; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

10. [Därefter vänder sig biskopen till **de invigda**, hvilka härvid **uppstå**, och säger:]

Så gån nu åstad och vården Guds hjord, som är hos eder, och hafven akt på honom,

icke af tvång, utan själfmant, icke för slem vinning, utan beredvilligt, icke såsom herrar öfver församlingarna, utan såsom föredömen för hjorden. Och då Öfverherden varder uppenbar, skolen I undfå härlighetens ovanskliga krona.

(1 Petr. 5: 2—4.)

11. [Slutligen säger biskopen:]

Böjen edra hjärtan till Gud och mottagen välsignelsen:

Herren välsigne eder och bevare eder; Herren låte sitt ansikte lysa öfver eder och vare eder nådig; Herren vände sitt ansikte till eder och gifve eder frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

12. En psalm

[hvarunder **biskopen** och **de öfriga** återgå till sakristian].

---

14 KAPITLET.

Huru kyrkoherde skall inställas i en församling.

Denna förrättning verställes af **biskopen** eller den han därtill förordnar på en **söndag** eller **högtidsdag** och genast vid pastoratets tillträdande, så vida ej laga hinder äro. Församlingen underrättas därom genom **pålysning** åtta eller fjorton dagar förut. **Biskopen** eller den hans ställe företräder äfvensom några närmast boende **kyrkoherdar** eller, där sådana ej äro att tillgå, andra präster samlas jämte **introducendus** på den utsatta dagen i sakristian, hvarpå akten utföres — **före** den allmänna gudstjänsten — i följande ordning:

1. En psalm

[hvarunder **först introducendus**, klädd i mässkrud, **därefter de assisterande** prästerna och **sist biskopen** eller den hans ställe företräder framträda *till altaret*. Den, som förrättar invigningen, ställer sig för altaret, hans *assistenter* på hvardera sidan om altarringen och *introducendus* i koret midt för altaret. Sedan psalmen är sjungen, säger biskopen]:

2. I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

[Nu håller biskopen sitt tal. Och när detta är slutadt, säger han:]

Låtom oss bedja!

3. [Därpå beder han, under det de öfriga med honom knäböja:]

Allsmäktige, ewige Gud, wår Herres, Jesu Kristi, Fader! Du har själf befallt oss, att wi skola bedja om arbetare i din skörd. Wärdes af din barmhärtighet sända oss rättsinniga lärare och gifwa ditt heliga och hälsosamma ord i deras hjärta och mun! Förläna dem nåd att rätt hafwa akt på sig själfwa och på läran samt troget uträtta dina befallningar! Gif oss Herre, din Helige Ande, att ditt ord må alltid förblifwa ibland oss, wäxa till och bära ymnig frukt, och att dina tjänare må med all frimodighet, som sig bör, wittna om Dig, så att din heliga kristna församling däraf må warda uppbyggd och tjäna Dig i stadig tro och blifwa beständig i din kunskap; genom Jesus Kristus, wår Herre! Amen.

4. [Därefter säger biskopen:]

Fullmakten för den utnämnde kyrkoherden kommer nu att uppläsas.

[Därefter uppläser **notarien** eller en af assistenterna **fullmakten** och lämnar den sedan till biskopen eller hans ställföreträdare, som säger:]

5. Efter erhållen kallelse har du i dag framträdt inför Herrens altare för att inställas uti kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N. församling (dessa kristliga N. N. församlingar).

Men på det att du, käre broder, med oss och vi med dig må rätt besinna helgden af ditt kall, vilja vi nu höra Guds ords löfte och förmaning.

[Därefter läsa assistenterna följande bibelspråk:]

1. **Se pag. 239: mom. 5: 1.** (Matt. 28: 18—20.)

2. **Se pag. 240: 2.** (Joh. 21: 15—17.)

3. **Se pag. 232: 3.** (Efes. 4: 10—12.)

4. **Se pag. 241: 6.** (Jer. 15: 19.)

5. **Jag besvär dig inför Gud och Herren Jesus Kristus, som skall döma lefvande och döda, och vid hans tillkommelse och hans rike: predika ordet, träd fram i tid och otid, tillrättavisa, bestraffa, förmana med all saktmodighet och undervisning! Ty en tid skall komma, då de icke skola fördraga den hälsosamma läran utan skola efter sina egna lustar samla åt sig hopar af lärare, emedan det kliar i öronen, och vända sina öron från sanningen och vända sig till fablerna. Men du, var nykter i allt, fördrag lidandet, gör en evangelii förkunnares verk, uträtta ditt ämbete fullständigt!**

(2 Tim. 4: 1—5.)

6. **Se pag. 242: 12.** (2 Tim. 2: 15, 16, 22—25.)

7. **Se pag. 241: 7.** (Hes. 3: 17—19.)

8. **Se pag. 233: 8.** (1 Petr. 5: 2—4.)

9. **Se pag. 233: 9.** (Luk. 12: 42—44.)

6. [Därefter säger biskopen:]

Herren förläne dig nåd att troget förvara dessa ord uti ditt hjärta! Blifve de ett rätte-

snöre för din vandel, en erinran om ditt ansvar! Föröke de din vaksamhet, uppelde de ditt nit att helga dig åt Öfverherdens tjänst, till denna kristliga församlings (dessa kristliga församlingars) trogna och samvetsgranna vård!

Af dig väntar Guds församling, att du behjärtar vikten af det kyrkoherdeämbete, som i dag dig anförtros, samt de heliga plikter, det ålägger dig, och att du under trogen bön i Jesu namn hos Gud söker nåd och kraft att vid dess utöfvande bevisa dig såsom en rätt Herrens tjänare. Herren hjälpe dig att kämpa trons goda kamp, fatta det eviga lifvet och aflägga en god bekännelse!

Bekänn nu inför Gud och hans församling din kristliga tro!

7. [Introducendus gör sin trosbekännelse:]

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Jag tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, wår Herre, hwilken är aflad af den Helige Ande; född af jungfrun Maria; pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begrafwen; nederstigen till dödsriket; på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda; uppstigen till himmelen; sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida; därifrån igenkommande till att döma lefwande och döda.

Jag tror ock på den Helige Ande; en helig, allmännelig kyrka, de heligas samfund; synndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett ewigt lif.

[Sedan trosbekännelsen är aflagd, säger biskopen:]

Herren Gud gifve dig nåd att i denna tro blifva fast intill änden och att däruti styrka dem, som äro dina bröder i tron!

8. [Därefter framställer biskopen följande frågor:]

Förklarar du dig villig att i den heliga Treenighetens namn åtaga dig kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N. församling (dessa kristliga N. N. församlingar)?

Svar: Ja.

Vill du vinnlägga dig därom, att detta ämbete må i alla stycken rätt och värdigt, Gud till ära och själar till salighet, af dig varda förvaltadt?

Svar: Ja.

Vill du alltså städse förblifva vid Guds rena ord, fly all falsk och kättersk lära, enligt Guds ord rätt predika Jesus Kristus och efter hans instiftelse utdela de heliga sakramenten?

Svar: Ja.

Vill du desslikes så ställa ditt lefverne, att det varder till föredöme för de troende och ingen till anstöt?

Svar: Ja.

[Därefter säger biskopen:]

Gud allsmäktig styrke och hjälpe dig att hålla dessa löften! Och enligt den fullmakt, som mig i detta ärende är betrodd, antvardar jag dig härmed kyrkoherdeämbetet i denna kristliga N. N.

församling (dessa kristliga N. N. församlingar) i Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

9. [Biskopen öfverlämnar härvid åt kyrkoherden konungens (domkapitlets) **fullmakt; kyrkoherden knäböjer,** och biskopen lägger med assistenterna **händerna på hans hufvud** samt beder:]

Fader vår som är i himmelen! Helgadt varde ditt namn; tillkomme ditt rike; ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden; vårt dagliga bröd gif oss i dag; och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro; och inled oss icke i frestelse; utan fräls oss ifrån ondo; ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet. Amen.

10. [Därefter stiger biskopen åter upp till altaret och säger:]

Låtom oss bedja!

Barmhärtige Gud, käre himmelske Fader, Du, som nådeligen har lofwat och tillsagt oss, att Du will genom predikan om den korsfäste Kristus frälsa dem, som tro! Wi bedja Dig af hjärtat, att Du mildeligen och rikligen wille med din Helige Andes nåd och kraft begåfwa denne din tjänare, som Du har skickat och förordnat till denna församlings (dessa församlingars) själasörjare. Gif, att han därigenom må blifwa styrkt och stadfäst, emot all anfäktning fast och owiklig, och att han med ditt ord

må troget och flitigt bespisa och vårda din församling, ditt heliga namn till pris och ära och din kristenhet till uppbyggelse och förkofran; genom din Son, Jesus Kristus, wår Herre. Amen.

11. [Till sist säger biskopen till kyrkoherden:]

Böj ditt hjärta till Gud och mottag välsignelsen:

Herren välsigne dig och bevare dig; Herren låte sitt ansikte lysa öfver dig och vare dig nådig; Herren vände sitt ansikte till dig och gifve dig frid!

I Guds, Fadrens och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

12. En psalm

[hvarunder **biskopen** och **de öfriga** återgå till sakristian].

